

ventre etiam de iure pretorio ad hereditatem p[ro]p[ri]is naturalis nisi ante mortem suam fuerit emancipatus ab arrogatore. Si uero emanciparet post mortem naturalis heretur ut extraneus quo ad hereditatem utriusq[ue] b. d. are.

a **At** bi. s. vocantur emancipati sed non oēs, et hoc sequitur at bi. et.

b **Adoptionem**. i. arrogationem et.

c **Non admittuntur**. ff. de cōtra tabu. l. iiii. §. si quis filio.

contra so. ibi non ualuit adoptio s[ecundum] 30. sed hic ualuit uel

distingue an detur extraneo: ut hic. an detur in adoptione

nepos et filio emancipato patri eiusdem ut ibi. ar. s. de adoptione. §. hodie. Item. C. de adoptione. l. pe. sed quidem. que est

contra. so. ibi illam intellige: ut. j. eo. §. admonendi.

d **Cum** is. s. pater naturalis

e **Uiuo** eo. scilicet patre naturali.

f **Ab** ipso. scilicet patre naturali.

g **Sufficit**. ut. s. de exbere. libero. §. emancipatos. ac.

h **Extraneorum**. si aut morte patris adoptiu facti cōtra iuris sui durat agnationis ius inter eos. i. inter adoptiu et naturalem filium adoptantis non emancipatum ut sibi succedat: ut. ff. de gra. co. filiu naturale et. ff. vnde co. l. i. §. cognati. et de adop. l. antepe. mar. Item et ipsi adoptiuo patri succedit: ut. j. sed ea.

i **Adoptiu**. post emancipationem non prius: ut. s. e. §. nec interest. ac.

k **Et** i. naturalis p[ro]p[ri]is. ac.

l **Ad agnatos**. nam si non emancipat: certum est q[uod] filij si succedat naturali patri. et ita agnati succedunt: ut. s. p[ro]xi. et. ff. vnde lib. l. i. Si aut emanciparet succederent filij: ut. s. p[ro]xi. et hoc modo in eius p[ro]p[ri]e esset ad quem bona naturalis patris pertinent. quod est absurdum et contra regulam iuris ut hic et. ff. de here. insti. l. illa institutio.

m **Umus ergo**. filij legitimus et naturalis emancipatus uocat ad bona patris naturalis beneficio pretoris: s[ed] filius adoptiuus emancipatus nullo modo potest admitti ad bona patris adoptiu. hoc dicit areti.

n **Juris**. q[uia] naturales emancipati iure pretorio uocantur. sed adoptiu emancipati non: ut. s. p[ro]xi. §. ergo et.

o **Naturales**. subaudi et legitimi.

p **Emancipati**. s. ab adoptiuo patre.

q **Adiuuantur**. nisi sint de suis: quia cuius adoptauit nepotem in filium et postea emancipauit: ut. ff. ad tertul. l. ii. §. adoptiu.

r **Ratio**. i. emancipatio que iure civili est: ut. ff. de reg. iur. actus.

s **Non potest**. sic. s. de le. agna. tu. §. si. sic. ff. de reg. iur. nihil tam.

t **Emancipati**. ab adoptiuo patre et post mortem naturalis: ut. s. §. post mortem.

u **Esse**. no. q[uod] si emancipetur filius uel filia uel deinceps non sunt sui heredes nisi tamen desinunt esse filij uel filie.

v **Eadem bec**. filius legitimus et naturalis in potestate: uel emancipatus habet cōtra tabulas de iure pretorio si sit preteritus nisi fuerit i adoptiu familia tunc tēporis adoptiuus uero secus. b. d. are.

w **Eadem**. s. que obseruatur in bo. pos. vnde liberi et in contra tabulas bono. possessio. seruantur. accur.

x **Institus**. his. n. institutus non datur bec bo. poss. nā si preteritus rumpat testam. et huc. s. instituto via aperit. et hoc est q[uod] dicitur: nisi preteritus cōmittat edictum: ut. ff. de contratab. l. iiii. §. si quis ex liberis. si aut preteritus nolit ut postq[uam] semel agnouit institutus h[ab]et cōtra tabulas iure s[ecundum] tabu. quod est mirabilis

id est solus suus heres est. sed cum emancipatus beneficio pretoris in parte admittitur euenit ut suus heres pro parte heres fiat. **At** bi qui emancipati a parēte in adoptio nem se dederunt non admittuntur ad bona naturalis patris quasi liberi: si modo cū is moreretur in adoptiu familia sint. nam uiuo eo emancipati ab adoptiuo patre perinde admittuntur ad bona naturalis patris ac si emancipati ab ipso patre fuissent: nec unquā i adoptiu familia essent. et conueniēter q[uod] ad adoptiuum patrem pertinet extraneorum loco eē incipiūt. **Post** mortem uero naturalis patris emancipati ab adoptiuo patre: et quātuz ad hunc adoptiuum patrem pertinet eque extraneorum loco sunt: et quātuz ad naturalis patris bona pertinet nihil magis liberorum gradum nanciscuntur. q[uod] ideo placuit sic: q[uia] iniquum erat in potestate patris esse adoptiuum ad quos bona naturalis patris p[ro]p[ri]e u[er]uz ad liberos eius an ad agnatos. **Ad** ius ergo iuris habent adoptiu filij q[ui] naturales. namq[ue] naturales emancipati beneficio pretoris gradum liberorum retinent: licet iure civili perdant. adoptiuo emancipati et iure civili deperdunt gradum liberorum et a pretore non adiuuantur: et recte naturalia enim iura civilis ratio perimere non potest. nec quia desinunt sui heredes esse possunt desinere filij filieue aut nepotes neptesue eē. **Ad** adoptiuo emancipati extraneorum loco incipiunt esse: q[uia] ius nomenq[ue] filij filieue quod per adoptionem cōsecuti sunt alia civili ratione: id est emancipatione deperdūt. **Eadem** bec obseruantur et in ea bonorum possessione: quā contratabulas testamenti parentis liberis preteritis. i. nec hereditibus institutis: neq[ue] ut oportet exheredatis: pretor polli-

bile nec expectat preteritum: ut. ff. de contra tabu. l. si post. §. si. et de leg. prestan. l. nonunq[ue].

o **oportet**. s. masculi notati: femine iter ceteros: ut. s. de exbere. li. §. i.

o **Exheredatis**. cum ergo matris preterito pro exheredatione habeatur ut. s. de exbere. §. ultimo cessat ibi contra tabu. bonorum possess. ut. ff. de contra tabu. illud. §. ad testamenta.

a **In potestate** emancipatis committentibus edictum non as. s. §. ad ut. ff. de cōtra tab. l. iiii. §. si quis ex liberis. s. §. io. contra. nam nullum dicere possunt et contra tabu. suo iure habent: ut. ff. de liber. prete. l. si duo. et. C. de lib. prete. marimum.

b **Repellit**. s. p[ro]xi. nisi sint instituti et eis committatur edictum: ut. ff. de contra tabu. non putauit. §. in adoptione. et §. ubi autem. Item cōtra. ff. de p[ro]xi. tab. l. iiii. §. si quis filio. so. ut. s. e. §. at bi.

c **Admonedi**. s. filius emancipatus adoptans non possit venire ad bona patris naturalis per vnde liberi uel vnde agnati: uenit tamen per vnde cognati. hoc dicit are.

d **Admonedi**. s. hos duos qui sequunt non admittuntur de iure civili: ut. s. e. §. at bi. et.

e **Ad bono**. poss. s[ed] vnde liberi.

f **Emancipati**. qui dicuntur sui p[ro]p[ri]e: ut. s. eo. §. emancipati.

g **Legitimos**. i. agnatos: ut. j. n. i. i. n[on].

h **Proxios**. sic. ff. si ta. tes. nul. et. l. i. sic. ff. que or. in bo. poss. feruetur. l. i.

i **Sed ea omnia**. **Ad** optatus ab extraneo hodie non transit in potestatem suam. et ideo neq[ue] querelam habet: neq[ue] contra tabulas: s[ed] ab intestato succedat. sed quo ad patrem naturalem utra iura seruantur nisi fuerit adoptatus ab ascendente naturali. b. d. are.

k **Sed ea omnia**. q[ui] s. eo. §. at hic dicta sunt. et. s. p[ro]xi. §.

l **Aliquam**. quasi dicat quedam correximus quedam retinimus: accursus.

m **Constitutione**: ut. C. de adop. l. penul.

n **Naturalibus**. subaudi et legitimis. accur.

o **Nonnullos**. i. aliquos. accur.

p **Ad neutrus**. ut. s. e. §. at bi. accur.

q **Uocabant**. hoc idē videtur etiā contingere hodie in casu quem habemus. j. eo. §. nostra aut: ut. C. de adop. l. pe. §. sed hoc. s[ed] v[er]o q[uod] adoptans tenet ei relinquere quartam ut filio arrogato: ut. j. eo. §. nostra. tibi quē admodum et. accur.

r **Constitutionem**. s. predictam. accur.

s **Permansisset**. nunquid ergo non permansit. n[on]. imo permansit: ut. s. de adoptio. §. hodie. sed hoc dicit referendo se ad factum. q. d. ac si de iure et de facto in eius familia permansisset.

t **Tantummodo**. nunquid eū in ius uocabit sine uenia. Item nunquid alimenta tali filio dare tenetur. n[on]. nō per hanc litterā. et. s. de adopno. §. sed hodie. p. dixit cōtra. accur.

u **Ab intestato**. s. simul

et aliis naturalibus: ut. C. de suis et legi. si te. no in succedit alijs consan-

guinis sui patris adoptivi: ut. C. de adop. l. pe. §. siquidē in fi.

C Ab eo. f. ad optino patre. accur.

C Iure civili qz no est in potestate sua. accur.

C Neqz pretorio. quia no est emancipatus ab eo: ut. §. de heredita. li. in

principio. §. emancipa

tos. et §. fi.

C Inofficiosi. §. de in

offi. testa. cōtra. §. tam

aūt. so. illa intelligit hz

distinctionem huius. §.

ut ibi dicitur. accur.

C Consulro. qd no ha

bemus. sed dicebat qz

tres iuvenes arrogari

deserebant: ut vnus eli

geret. quo casu magna

erat hec solēntas. vnde

ex constitutione diui pij

quartam ei dabat arro

gator quod hodie non

est: imo idē hoc casu ut

et as: ut b. et. C. de ado

ptio. l. pe. §. qd aūt.

C Ad eius. f. quarte.

C Nostra pōne. ut

.C. de adoptio. l. pe. §.

si qd pater. accur.

C Parēs. hoc etiā in

inuitis accipe: ut. ff. de

gra. l. iuris cōsul. §. pa

rentes. accur.

C Seruauimus. ut si

ut loco filij habeat siue

nepotis: adoptetur ac si

vere naturalis eēt filio

sz precedente nepotem:

ut. C. de adop. l. pe. §.

qd aūt in filio.

C Bodū. q. d. sic trā

st: ut in hoc casu qui se

quitur. accur.

C Item uentitas.

Olim nepos ex filia vel

pronepos ex pronepo

te vocabant ad heredi

tatē demū post agna

tos. Sed ex aliquibz cō

stitutionibus vocabatur

cum diminutione tertie

partis simul cū alijs de

scendentibus quā partē

etiam minuebāt agna

ti transfucales. hodie

ho est secus. Et isti ta

les descendentes succe

dunt in stirpes nō in ca

puta. b. d. usqz in finem

Aretinus.

C Item uentitas. cor

rectimus ius atiquū cir

ca liberos primi grad

naturales siue adopti

uos. nunc circa ulterio

res. accur.

C Solos. in hoc ma

le. Accursius.

C Anteponat. in hoc bene. accur.

C Nepotes vocabat. f. uentitas. non ut iuris civilis auctoritas: ut. §.

sed pretorii: ut. §. ti. i. sed quia.

C Paterni. f. moriēte masculo de cuius bonis agitur: ut. §. pri. §.

C Paterni. f. moriēte femina. ut. §. pri. §.

C Diui aūt pncipes: ut. C. de suis et le. si defunctus. et. C. de col. l. illā.

C Donauerūt. f. principes. sed nō idem cōmodū ut sequit. accur.

C Suffragiis. i. l. rii. tabu. accur.

C Puniant. no. duas rōnes vincere vnam: ut. §. de adop. §. sed bo

die in fine. §.

C Dicitur. f. nullo mō nisi tertio ordine succederet: ut. §. pri. §. ac.

C Paulo. no. parū de tertia parte totius rei dici. sic in autē. de tibi. et

intro. reis. §. sancimus. accur.

C Estimauerunt. f. principes.

C Portua sit. no. duos casus. si enim moritur femina nepotes vel

nepotes ex masculis uel feminis in nihilum olim nisi post agnatos hodie cum di

minutione succedunt tertie partis. si moritur masculus nepotes ex filia tñi vocē

tur cū diminutione tertie partis: ut hic dicitur.

C Xii. tabularū. qd d. diminutiōe hac tertie dicit: corrigitur per sequen. §. fm

mar. sed nos fm. §. dicimus sequentem. §. loqui i quadā alia parte que debe

batur. agnatis. f. quarta: nos

autem de hac tertia. sed per au

tem. dicimus de hac tertia cor

rectuz. f. ut equaliter hodie ue

niat: ut in auten. de trien. et se.

§. neqz illo. accur.

C Vocat. f. §. co. §. cū filius.

C Sed. cōstitutionis. quam

nō habemus ut sequitur.

C Cōstitutione. ut. C. de suis

et legit. l. fin.

C Transuersali linea. sic in

autē. de nō alie. §. cum igif. cir

ca fi. accur.

C Descēdit. f. nepotibus ut

pronepotibus et filia. ac.

C Et tpa. ut in futuris casu

bus tñi valeat: ut. C. de suis et

legi. l. vlti. accur.

C Ita tamē. hoc qd sequit est

referendū. §. ad. §. diui: nō ad

proximum. accur.

C Statuit. ut. §. co. §. cum fi

lius. accur.

C Diminutiōe. f. qrtē q da

batur agnatis: nō tertie que da

batur patris: ut. §. proxi. §.

dicimus. accur.

C Similiter. habeāt. imo i

capita videtur diuidi: ut. §. ti.

.i. §. hoc etiā addēdū in fi. §. hz

ibi de collateralibus hic d. dicit

dentibus loqur. ac.

C De legitima agnatorum

successione. Quia. §. ti. proxi.

dictū est qualiter succedunt sui

heredes siue liberi. Verū quia

post suos vocantur primo a

gnati qz cognati: ut. §. co. §. fi.

.et. l. post suos. ff. de suis et legi

timis. ideo post titulum prece

dentem posuit istum. Verū qa

post agnatos succedunt cogna

ti ponitur postea de cognatis.

aretinus.

C Nemo. Totus iste ti

tulus diuiditur in. vii. p

tes. Prō quādo admittitur

agnat. Secūdo qui ē agna

tus. Tertio vsqz ad quōm gra

duum agnati veniunt. Et us

qz ad quōtas personas femi

nas deuoluatur tam de iure

vetustissimo de iure pretoris

qz etiam media iuris prudē

tia. rii. tabularū et tempore iu

stiniani. Quarto qz generi a

gnatorum imperator addidit

vnū cognatuz. Quinto qz. l.

.rii. tabularum proxim' agna

tus uocatur: et quis dicit pri

mus. Sexto. qz. l. rii. tabularū primo repudiāte sequēs nō admittebat: hodie ue

ro sic. Septimo qz filij emācipati hēditas est legitima patri. Secūda ibi. Sūt

aūt. Tertia ibi. Ceterū. Quarta ibi. Nos et addēdū. Quinta ibi. Si ptes sūt.

Sexta ibi. placebat. Septima ibi. Ad legitimā. et hoc dicit in summa. Deficiē

tibus suis hereditas deuoluit ad agnatos ex. l. rii. tab. qui sunt illi qz ex linea ma

sculina descendunt uel etiā ex adoptiōe dūmodo sint in priori gradu. b. d. are.

C Nemo etiam vnus: ut. ff. de te. tu. si nemo.

C Suus. §. ti. i. §. i. accur.

C Pretor. §. ti. i. §. emancipati. accur.

C Cōstitutiones. §. ti. i. §. quib' cōnumerari. et. §. viti. ac.

C Extat. dico et amplectat. nā hec duo necessaria sunt. accur.

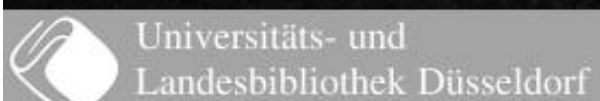
C Successione. defuncti. accur.

C Quoquo mō. f. ciuili vel pretorio iure. accur.

C Agnatum. capite nō minutum: ut. ff. e. capitis. accur.

C Proximū. i. qui primior est defuncto. §. co. §. si plures. et. §. proxi. ac.

C Agnati. sic. ff. de legitima. tu. l. sunt autē.

a Libro. ut. §. de leg. agna. tu. §. sunt. accur.
b Cognatione. cognatio est genus: agnatio spes: unde quisque est agnatus est cognatus. sed non convertitur. accur.
c Itaque. consanguinei. quasi ex eodem sanguine nati: ceteri agnati non dicuntur consanguinei: ut. ff. de suis et legit. l. ii. in prin.
d Item inuicem. s. filius fratris patruo. accur.
e Qui tamen consobrini. i. proprio: ut. j. de gra. cog. §. iiii.
f Item. consanguinitatis. s. ad suos fratres prius natos: ad reliquos vero agnatos agnatio nis tamen ius acquiritur: ut. §. p. xi. diuimus et est uerum hoc si uiuente eo de cuius hereditate agitur concepti saltem erant: ut. ff. de suis et legit. here. ticus et. ff. vii. cog. l. i. §. si quis proximior.
g Item in omnibus. Quis agnati uocentur ad hereditatem. non tamen et.
h Item. lex. l. rii. tabu. accur.
i Sed his. et omnibus his: ut. j. eo. §. si plures. accur.
k Item. quod est et. s. factio testamento quod emanat: quod dicitur: ut. j. pri. §. accur.
l Item. Quod. quasi dicitur non solum iure naturali constituitur agnatio: sed et civilis: ut per adoptionem. s. qualibet iure isto: ut. j. de adop. l. i. et. §. de adop. in prin. s. hodie per eam tamen ex qua transit in potestate arrogatoris: ut. §. n. i. §. nostra autem. sed tamen licet non fiat agnatus. s. hodie: quod non transit in potestatem extranei arrogantis succedit tamen ab intestato patri tamen non alijs patris agnatis: ut. C. de adop. l. pe. §. si quidem.
m Item. Naturales. subaudi et legitimos non tamen emancipatos: ut. ff. de gra. cog. l. si filius.
n Item. Item si quis. non solum pater de quo dictum est.
o Item. Suos heredes esse. i. agnoscitur alius agnatis adoptantis. et eis cognatus sit: ut. ff. de adop. pri. qui in adop. accur.
p Item. Ceterum. femine et de scedentes ex eis hodie de iure civilis admittuntur cum omnibus agnatis inter quos etiam admittuntur descendentes ex sororibus ueterinis si in primo gradu sunt. hoc dicit usque ad. §. si plures. are.
q Item. Ceterum. i. certe. vel aliter. lex quidem. rii. tabularum deferebat hereditatem agnatis proximis: sed media iuris prudentia cum distinctione. et ideo dicit ceterum pro §. accur.
r Item. Longissimo. i. decennio. ut. j. de suc. cog. §. fi.
s Item. Feminas. s. agnatas. ac.
t Item. Ita placebat. No. caute dicit placebat et non placet: ut. j. e. §. nos et. et hoc erat per mediam iuris prudentiam non per legem. rii. tab. neque per preteritum: ut. j. eodem. §. et hoc quidem. et. §. media.
u Item. Consanguinitatis. i. agnationis. accur.
v Item. Earum. s. feminarum.
w Item. Tua. s. hereditas.
x Item. Olerum. hoc propter consanguineas sorores de quibus modo dixit.
y Item. Ad masculos. sic. §. ii. i. §. item. ueritas. ac.
z Item. Sed quod eas. s. agnatas feminas. accur.

quod libro tradimus cognati per uirilis sexus personas cognatione coniuncti quasi a patre cognati. Itaque ex eodem patre nati fratres agnati si bi sunt: qui et consanguinei uocantur. nec requiritur an etiam eandem matrem habuerit. Item patruus fratris filio et inuicem is illi agnatus est: eodem numero sunt fratres patruales id est qui ex duobus fratribus per creati sunt qui etiam consobrini uocantur: qua ratione etiam ad plures gradus agnationis peruenire poterim. Item etiam qui post mortem patris nascuntur iura consanguinitatis nascuntur. non tamen omnibus simul agnatis datur lex hereditatem. Sed his qui tunc proximiori gradu sunt cum certum esse ceperit aliquis in testamento decessisse. Per adoptionem quoque agnationis ius consistit. ueluti inter filios naturales et eos quos pater eorum adoptauit. nec dubium est quin improprie consanguinei appellantur. Item si quis ex ceteris agnatis tuis uelut si aut patruus aut denique is qui longior gradu est: adoptauerit aliquem: agnatus inter suos heredes esse non dubitatur. Ceterum inter masculos quidem agnationis iure hereditas etiam si longissimo gradu sint uelutro citroque capitur. Quod ad feminas uero attinet ita placebat: ut ipse consanguinitatis iure tamen capiunt hereditatem: id est si sorores sint uelutro non capiunt. masculi autem ad earum hereditates etiam si longissimo gradu sint admittantur. qua de causa fratris tui aut patruus tui filie uel amite tue hereditas ad te pertinet: tua uero ad illas non pertinebat. Quod ideo ita constitutum erat quod commodius uidebatur ita iura constitui ut plerumque hereditates ad masculos confluere. Sed quae sane iniquum erat in uniuersum eas quasi extraneas repellit: pretor eas ad bonorum possessionem admittit: ea parte qua proximitatis nomine bonorum possessionem pollicetur: ex qua parte ita scilicet admittuntur. Si neque agnatus uellus nec proximior cognatus interueniat. Et hoc quidem lex duodecim tabularum nullo modo introduxit sed simplicitatem legibus amicis amplexa: simili modo omnes agnatos

b Proximitatis. i. cognationis. ac.
c Interveniat. nec aliquis suorum: ut. §. titulo. i. §. admonendi. in fine. §.
d Quidem. que sunt. l. in. §. sed quia dicta sunt.
e Sed simplicitatem. remota differentia agnatorum: ut inter masculos et feminas. sic. §. de fideicomis. heredi. §. sed quia. accur.
f Junior. et sic no. quod lex duodecim tabularum est uerustior quam media iuris prudentia et quae priorum.
g Anterior. i. constitutione anteriori. I. scripta que est. C. de legitimis heredi. l. lege. rii. tabu. accur.
h Prefatum. id est dictam. §. eodem. §. ceterum. ac.
i Eas. s. agnatas feminas: nisi sorores.
k Omni. nam ordo cognatorum non erat adhuc. uel dic etiam de deficientibus agnatis: ipsi tamen non uocabantur. accur.
l Quibus. id est medie iuris prudentie quod ius civile dicitur: ut. ff. de orige iur. l. ii. §. huius disputatio.
m His bonorum. i. mulieribus agnatis ueltra sorores.
n Appellatur. sic dicta. quod per eam cognati uocantur. accur.
o Mos uero. hic iustianus loquitur. ac.
p Cause. i. expulsiuoni agnatorum. accur.
q Quare. etenim bene dico forte prouidentum agnatis feminis que re et enim et.
r Titulis. id est nominibus. accur.
s Constitutis. id est ordinatis. ac.
t Dabatur. id est concedebatur. ac.
u Auditus. certe non erat ratio iusta uel sufficiens licet aliqua sit: ut. §. eodem. §. ceterum in fine.
x Nostra constitutio. ne: ut. C. de legi. here. l. lege duodecim tabularum.
y Simili modo id est hinc inde. uel dicitur ita femine ut mares. acc.
z Consanguinitatis. id est licet non sint sorores que germane uocantur quasi ex eodem germine nate.
a Hoc etiam. estima uimus: ut. C. de leg. heredi. l. lege duodecim tabularum. §. et in his. accur.
b Tantummodo. i. non ueterior: proximior: tamen sit ut ipse sorores uel fratres uicini uel ueterine ut sequitur: ut. C. de leg. here. l. §. sed neque. acc.
c In legitimam. s. agnatorum. accur.
d Germane. i. nate ex eodem patre et matre cum defuncto. ac.
e Ueterine. i. nate ex eadem matre tamen. accur.
f Princeps. i. ueteriores siue in gradu remotiores. ac.

Supstites. hoc corrigi p auē. cessante. qz r cū bis admittuntur. Itz
r in ano qd subijctur hoc. §. hec lex corrigitur qz in stirpes fit diuisio ho-
die sed post hos filios fratrum fit diuisio in capita: vt in auten. de hered.
que ab intesta. de. §. reliquū. coll. ir. r in autē. vt fratru filij. §. i. colla. ir.
vel dic qd dicit in autē. in stirpes diuidi. uerū ē qn cū aliis. f. patruis uo-
cantur nepotes. als in
capita: vt hic. acc.

In capita. §. ti. i. in
fi. cōtra. so. ibi de uelē
dēibus loquitur. hic de
collateralibus.

Si plures. Licet
sint plures agnati ta-
men solas proximior I
gradu uocat. Si plu-
res sint in proximiori
gradu oēs pariter uocā-
tur. b. d. are.

Si plures sint. sic I
auten. de here. que ab
testa. §. si uero neqz fra-
tres col. ir. r. ff. de suis
r legi. here. l. ii. §. here-
ditas.

Habetur. hoc cor-
rigi: ut. §. uiri p auē.
cessante.

Proximus.
Proxim⁹ inspicit tem-
pore testamenti destina-
ti qn testamētū factū est
als autē tēpore mortis
testantis. b. d. areti.

Proxim⁹. sic. §. ti.
.i. §. cū aut querit. r sic
§. eodē. §. nō tñ.

Tunc enī. f. cū non
aditur hereditas ex te-
stamento. ac.

Tpe. i. post mortē
accursus.

Placebat. Oly
nō erat loc⁹ successorio
edicto in agnatis de p-
sona in personam: sed
solum de ordine in or-
dinem. hodie uero est d
persona in personam.
hoc dicit. are.

Placebat. f. ex le-
ge. rii. tabu. ac.

In eo genere. i. iure
successionis.

Non esse. idest suc-
cessorium edictum iter
agnatos locū non ha-
bet. f. de persona in per-
sonam. sed inter cogna-
tos sic: vt. j. sequitur. r
ff. de succes. edi. l. i. §. q-
bus. sed de ordie in or-
dinem: seu de capite in
caput sic: vt de liberis I
agnatos r de agnatis
in cognatos. r post i vi-
rum r vxorem: vt seqf
j. r. ff. si ta. test. nul. ex.
l. i. i. rñ.

Nihilomagis. f. non ideo magis.

Sed nos. loquitur Justinianus.

Protulimus. f. in grego.

Cum satis. ratio prima.

Apertum est. f. successorium edictum de persona in personam.

Parime. ratio secunda.

Gradu. agnatorum.

Ad legitimam. Olim pater admitteret ad legitimā hereditatē si
lij emancipati si in emācipatione fuerit cōtracta fiducia. hodie vō presu-
mitur cōtractā esse fiduciam. b. d. are.
Ad legitimā. est. n. filius agnatus patri proximus: vt. ff. de suis et
legiti. filius. qd ius nō tollit per capi. dimi. sicut neqz inter fratres vt hic
r. C. de leg. tu. l. iiii. qd nō erat rectū: vt. ff. de regu. iur. l. equū est. r. §.
de le. pa. tu. in fi. r. j. de contrahen. emp. l. si post emptionem.

Successionem. i. suc. edictum.

Parens. secus econtra: vt. §. ti. i. §. emancipati.

Constitutione. vt. C. de emanci. l. l. fi.

Fiducia. f. sic dicendo ius succedendi in bonis tuis mihi reseruo uel etiam
emancipo te contracta fiducia. accur.

constitutione sancimus: quā de in-
re pratronat⁹ humanitate suggerē-
te protulim⁹ successionem i agna-
torum hereditatibus non esse eis
denegandam: cum satis⁹ absurdū
erat: qd cognatis a pretore apertū
est: hoc agnatis esse reclusum: ma-
xime cum in onere tutelariū
r primo gradu deficiente sequens
succedit. r qd in onere obtinebat:
non erat in lucro permissū. **A**d
legitimam autem successionem ni-
hilominus uocatur etiam parens
qui contracta fiducia filium uel fili-
am: nepotem uel neptem ac dein-
ceps emancipat: qd ex nostra con-
stitutione omnino iducit vt eman-
cipationes liberorū semper uide-
ant quasi ptracta fiducia fieri. cū
apud ueteres nō aliter hoc obtine-
bat: nisi specialiter ptracta fiducia pa-
rens manumississet.

De senatusconsulto tertuliano.

Dex duodecim tabularū ita stri-
cto iure utebatur: r propone-
bat masculorū progeniem: r eos
qui p feminini sex⁹ necessitudines
sibi iugūtur adeo expellebat vt ne-
qz quidez inter matrem r filiū filiā
ue vltro citroqz hereditatis capiē-
de ius daret: nisi qz pretores ex p-
ximitate cognatorum eas perso-
nas ad successiones bonorū posses-
sione vnde cognati accommodata
uocabant. Sed he iuris angustie
postea emēdate sunt. **E**t p̄mus
quidez diu⁹ Claudius matri ad sola
cū liberorū amissorū legitimam eo-
rum detulit hereditatē: postea autē
senatusconsulto Tertuliano qd diui
hadriani t̄pibus factum est plenissi-
me de filij successiōe matri: non eti-
am autē deferenda cautū ē. vt ma-
ter ingenua trium liberorū ius ha-
bēs: libertina q̄tuor: ad bona filio-
rum filiarū admittat̄ itestatorū
mortuorū: licz in ptate parētis est:
vt scilz cum alieno iuri subiecta est
iussu eius adeat cuius iuri subiecta
est. **P**referitur autem matri.

Manumississet. i. emanci-
passet. sic. ff. quādo ac. de pe. ē
an. l. i. §. alienatio.

De senatusconsulto tertu-
liano. Post agnatos de qui-
bus. §. succedunt cognati. is
sequebatur uidere de cogna-
tis. uerū licet mater r filij sint
cognati tamē ex speciali pro-
uisione sibi adiuuicē r agna-
ti succedunt: vt. j. de suc. cog. l.
princi. ideo post alios agna-
tos ante cognatos ponit d suc-
cessione matris ad filium r eodē
tra. areti.

Lex. rii. tabu. Totus
iste titulus diuiditur i qn
qz partes. Primo qz. l. rii.
tabu. mater ad hereditatem fi-
lij: r econtra nō admittebatur
Secundo qualiter admittaba-
tur ex senatuscon. tertuliano.
Tertio que p̄sone p̄poneban-
tur tunc matri. Quarto cōsti-
tutionem tertuliani remouet.
Quinto remouet alias consti-
tutiones. Secūda ibi. Et pri-
mus. Tertia ibi. Prefertur.
Quarta ibi. §. nos. Quinta
ibi. §. cū antea. Et. b. d. ler-
cii. tabu. m̄ nō succedebat fi-
lio ab intestato nec eodē fili⁹.
§. ex cōsti. senatuscon. tertulian⁹
si ingenua tres: si libertina q̄tu-
or liberos enixa sit. are.

Proponebat. iproprie.
nā cognatos nullo modo vo-
cabat ut sequitur.

Masculorū. i. agnatorū:
vt. §. ti. i. in prin.

Necessitudinē. i. cognatio-
nem. nā dicuntur cognati ne-
cessarij: ut. ff. de iur. r iur. l. fi.

Filiū. qz adiuuicē sunt co-
gnati: vt. j. de successi. cog. §.
vulgo. accur.

Angustie. no. ius dici an-
gustiosum uel iniquū dicit: vt
j. de succes. li. in prin. r. ff. qz
qz iur. l. iiii. in prin.

Postea. f. post lege. rii.
tabu. r p diuū Claudij r per
senatusconsultū tertul. sequit̄.

Amissorū. f. in acie prin-
cipis: vt ar. §. de exen. tu. in pn.
vel dic qz generaliter statuit:
vt. C. de inoffi. testa. l. liberi p̄
ma uerior est.

Forum. f. filiorum.

Enie. ēt hodie aua succe-
dit sicut mater: vt in autē. de
heredi. que ab intesta. §. p̄is.

Habens. i. tres habens filios non autem in potestate: vt. §. de adop. §. semi-
ne. quos tres habere uidetur etiam si tres geminos peperit fm Jo. vt. ff. de uer-
borum signi. l. cum enixa.

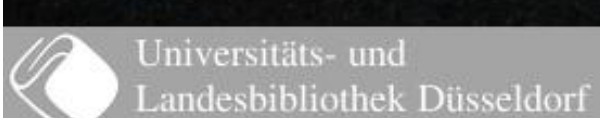
Filiorū. qd dic. ut. §. de here. ab testa. §. i. r. ii. r. §. emancipati. r. §. diui.

Parentis. f. matris. r ita no. de iure romanorum vxorē alicuius esse in po-
testate parentis noui mariti nisi quo ad debitum carnis. aliud de iure longobar-
dorum: vt hic. r. C. de condi. infer. si vxor. r i longobarda. qualiter mulieri alie-
nare permissum sit. l. i.

Iussu. f. iure antiquo cū quelibet h̄f ditas patri per filium queritur: vt. ff. de
acqui. here. qui in aliena. sed hodie in sola pfecticia nō aduēticia. f. erigitur ius-
sus: vt. C. de do. qz libe. l. fi. §. siue econtrario. accur.

Preferuntur. filij defuncti excludunt matrem usqz in infinitum. Idem I
patre r fratre qui etiam matrem excludunt. soror autem defuncti vna cum ma-
tre admittitur. b. d. are.

Preferuntur. liberi etiam adoptiui r ita demum si ipsi succedere uelint

vt. ff. co. l. ii. §. liberi. r. §. ita demum.

a **D**efuncti. f. filii de cuius hereditate nunc agitur.
b **S**uorum. quod dicitur: vt. §. de here. que ab intesta. §. i. r. it. r. §. emancipati. r. §. diui. accur.

c **P**rimi gradus. vt filii. accur.

d **A**lterioris. ut nepotes et similes.

e **E**t filie. q. d. non solum nepos et filio masculo: excludit matrem defuncti: sed et nepotes et filia.

f **P**reponit. i. preferitur.

g **D**efuncte. f. filie.

h **P**ater nō adoptiuus: vt. ff. e. l. ii. §. sed neq; auus.

i **C**ontrarius. f. filii et filie. hoc est maritus huius mulieris volentis succedere filio mortuo. accur.

l **S**olos. f. auus et matrem defuncti. si aut sit auus et pater et mater defuncti: preferitur auus matri et patri: ut. ff. eo. equissimum. §. i. r. no. q. b. fallit hec regula. si vinco vincetem r. ut. ff. de diuer. r. tem po. p. scrip. l. de accessionibus. nā auus patri defuncti pferitur vt. ff. e. l. equissimū. §. i. p. matri: non autem auus preferitur matri quando soli sunt. sic fallit als in autem. de equali. do. §. is pns. Item in autem. qui. mo. na. effi. fin. §. discretis. itē. ff. q. po. in pig. ba. l. claudi. sic. ff. diuor. rap. testa. l. pe. ff. de iur. iur. rap. testa. l. pe.

l **E**xcludebat. sed male hodie: vt. j. eo. §. sed cū.

m **A**dmittebatur. et bene: ut. j. eo. §. sed.

n **S**ed liberis. tribus vel quatuor: vt. §. eo. §. postea autem.

Sed nos constitutiōe. Hodie mater ingenua ter eni ter: et libera quater tñ ad legitimam hereditatē filii admitti tur. b. d. are.

o **C**odice. f. que nō habem. sed in primo. C. remansit que ē. C. de iure deli. l. ii.

p **M**ortui. f. habere vel nō habere tot filios cum ex diuina gratia hoc descendat.

q **P**eccauit. nā si peccatum est magis fuisse mariti: vt. C. de legi. he. l. rii. tabu. l. fi. i. rñ.

r **I**ntercepti. i. cui succedere vult.

Sed cum antea. Mater preferitur oibus alijs agnatis exceptis fratribus et sororibus. Et cum sororibus solum veniunt ad dimidiā. et cum sororibus et fratribus veniunt p virili. hoc dicit areti.

s **S**ed cum ante constitutiones: quas non habemus fm Jo.

t **P**ersonis. f. patruo et filio et nepoti patru: vt. C. eo. l. fi. i. rñ.

u **F**aciebant. i. nil dabant nisi predictis.

v **E**isum est. ut. C. eo. l. fi.

y **P**ersonis. etiam patri defuncti nisi in usufruc. et toto quando habebat defunctum in potestate. als in beffem tñ. sed et hoc casu hodie in totum habet: vt. C. eo. l. fin. r. de legi. heredi. l. de emancipatis. Jure vero auē. ascendentibus defertur equaliter paternis et maternis: ut in auē. de heredi. ab intesta. §. consequens. r. §. hoc quidem.

z **D**iminutione. que fiebat per agnatos supradictos in prin. istius. §.

a **Q**uē admodum. q. d. qui in vno releuatur in alio grauetur sic. ff. de iure iur. rando. cum qui.

b **E**am. f. matrem

c **S**imiliter. f. cum matre.

d **S**orores. hoc casu est hodie idem quod in sequenti. §. ut in atq. de nup. §. pe. r. §. quoniam. colla. iij.

e **S**i vero matre. legitima. quia sunt ex vtroq; parente.

liberi defuncti qui sui sunt: que suorum loco sunt: siue primi gradus siue vltioris. sed et filie siue mortue filius vlt filia preponitur ex constitutionibus matri defuncte id est auie sue. **P**ater vō vtriusq; si etiam auus et proauus matri anteponitur: scilicet cū inter eos solos de hereditate agitur. **F**rater autem cōsanguineus tā filii q̄ filie excludat matrē. soror autem cōsanguinea pariter cū matre admittatur. **S**ed si fuerant frater et soror p̄ sanguinei. et mater liberis onerata: frater quidem matrem excludat. **C**ōmunis autem erat hereditas ex equis partibus fratribus et sororibus. **S**ed nos cōstitutio ne quā in codice nostro nomie decorato posuim⁹ matri subueniendū esse existimauim⁹: respicientes ad naturam et puerperius et piculū et sepe mortē ex hoc casu matribus illatam. **I**deoq; impium esse credimus casus fortuitū in eius admitti detrimentū. **S**i enim ingenua ter: vel libera quater non peperit: immerito defraudat a successiōe suorum liberorum. **Q**uid enim peccauit si non plures sed paucos peperit: et dedimus ius legitimum plenum matribus: siue ingenuis: siue libertinis: et si non ter enixe fuerit: vel quater: sed eū tñ vel eam qui queue morte interempti sunt: vt et sic vocentur in liberorum suorum legitimam successiōem. **S**ed cum antea constitutiones iura legitime successiōis perscrutantes: patris matrē adiunabāt: p̄ eā p̄grauabāt: et nō insolidū eā vocabāt: s; i q̄ busdam casibus tertiaz ei partem abstrahentes: certis legitimis dabant personis. **I**n alijs autem cōtrarium faciebāt. **N**obis autem visum est recta et simplici via matrē omnibus personis legitimis anteponi: et sine vlla diminutione filio

Cognationis. quia sunt tñ ex matre sorores.

Sed quemadmodum. Mater ab hereditate filii repellit nisi intra annū tutorē eidē postulauerit vel suspectū remoueri petierit. **E**t filio non tñ legitimo: sed etiā vulgo quesito mater succedit. b. d. are.

Prospicimus. in successiōe.

rum suorum successiōem accipere: excepta fratris et sororis p̄sona siue cōsanguinei sint: siue sola cōgnationis iura habentes: ut quē admodum eam totū alij ordini legitimo preposuimus: ita omnes fratres et sorores siue legitimi sint siue non ad capiendas hereditates similiter vocemus: ita tamen vt si quidem sole sorores agnate vlt cōgnate: et mater defuncti vel defuncte super sint: dimidiam quidē mater: alteram vō dimidiam partes oēs sorores habeant. **S**i vero matre super sint: et fratre vel fratribus solis vel etiam cum sororibus siue legitima siue sola cōgnationis iura habentibus intestatus quis vel intestata moriatur: i capita distribuatur eius hereditas. **S**ed quem admodum nos matribus prospicimus: ita eas oportet sue soboli cōsulare. scituris eis q̄ si tutores liberis non petierint. vel in locum remoti vel excusati intra annū petere neglexerint. ab eorum impuberis mortuū successiōe merito repellantur. licet autem vulgo quesitus sit filius filiaue. potest ad bona eius mater ex **T**ertuliano senatuscōsulto admitti.

De senatuscōsulto orficiano.

Per contrarium autem fit vt liberi ad bona matris intestatarum admittantur. ex senatuscōsulto orficiano. qd orficio et **R**uffo consulibus effectus est. qd latius est diui **M**arci temporibus. et data ē tam filio q̄ filie legitima hereditas etiam si alieno iuri subiecti sunt. et preferuntur p̄ sanguineis et agnatis defuncte matris. **S**ed cum ex hoc senatuscōsulto nepotes ad auie successiōes legitimo iure nō vocabantur. postea hoc constitutionibus principalibus emendatū est. vt ad similitudinem filiorum filiarūq; nepotes neptesq; vocentur.

dit. nunc dicit e contra. **U**nde versus. Succedit matri filius per orficianum. **I**nuidiam portans e contra tertulianum.

Liberi. stricte ponitur pro filijs tñ vt. j. eo. §. i. als contra: vt. ff. de verb. signi. liberorum.

Matrum ingenuarum. vel libertarum: vt. ff. co. l. i. i. rñ. immo et ancillarū: dū modo sit sibi facta mora et fidei cōmissaria libertate: vt. C. eodem. l. fi. ac.

Legitima. non quia lege. rii. tabu. daretur. immo denegabatur: ut vt. §. titu. i. in prin. sed senatuscōsul. qd vicem legis obtinet: vt. j. de cep. §. hoc exempli causa.

Et preferuntur. f. filii.

Consanguineis. i. cognatis.

Constitutionibus. quas non habemus.

Nepotes. **I**dem in alijs descendentes ex hac linea dicam. **S**ed qd si nepos iste fuit conceptus post mortem auie? **R**espon. vt. §. de heredi. q̄ ab intesta. §. cum autem diximus.

Sacrum est. Successiō ex tertuliano vel orficiano nō tollit mi

Consulere. f. in tutore petendo.

Scuris eis. f. matribus negligentibus: als non perditur: ut. C. qui pct. tuto. l. cū a matribus et maioribus als similiter non perditur: vt. C. si aduersus deli. l. ii. ac.

Impuberū. alib si puberes moriantur: vt. C. co. matres.

Quesitus. nisi hec maf sit illustris. sic est talis filius illustri mfi. non succedit: vt. C. ad orficianū si q̄ illustis.

De senatuscōsulto orficiano. Quia. **S**isum est sicut descendentes succedunt ascendentes: verum quia ascendentes descendentes quoq; succedunt et senatuscōsulto orficiano: ideo de his tractatur subdit de senatuscōsulto orficiano.

Per contrarium. **T**otus iste titulus diuiditur in quatuor partes. **P**rimo ponit qualiter ad hereditatem matris filii et nepotes ad hereditatem auie admittuntur. **S**ecundo nunquid capitis diminutione tale ius succedendi tollat. **T**ertio qui sint illi filii qui ad hereditatem matris admittuntur. **Q**uarto subnectit nouum casum ad materiam successiōis ab intestato. **S**ecunda ibi. **S**ciendum est. **T**ertia ibi. **P**ouissime. **Q**uarta ibi. si ex pluribus. **E**t hoc dicit. **F**ilius et nepos veniunt ad hereditatem matris et auie ab intestato et senatuscōsulto orficiano. hoc dicit are.

Per contrarium. id est e contrario. nam. §. ti. i. tractatum est qualiter mater filio succedit. nunc dicit e contra. **U**nde versus. Succedit matri filius per orficianum. **I**nuidiam portans e contra tertulianum.

Liberi. stricte ponitur pro filijs tñ vt. j. eo. §. i. als contra: vt. ff. de verb. signi. liberorum.

Matrum ingenuarum. vel libertarum: vt. ff. co. l. i. i. rñ. immo et ancillarū: dū modo sit sibi facta mora et fidei cōmissaria libertate: vt. C. eodem. l. fi. ac.

Legitima. non quia lege. rii. tabu. daretur. immo denegabatur: ut vt. §. titu. i. in prin. sed senatuscōsul. qd vicem legis obtinet: vt. j. de cep. §. hoc exempli causa.

Et preferuntur. f. filii.

Consanguineis. i. cognatis.

Constitutionibus. quas non habemus.

Nepotes. **I**dem in alijs descendentes ex hac linea dicam. **S**ed qd si nepos iste fuit conceptus post mortem auie? **R**espon. vt. §. de heredi. q̄ ab intesta. §. cum autem diximus.

Sacrum est. Successiō ex tertuliano vel orficiano nō tollit mi

nona capitis diminutione. b. d. are. **D**iminutio. s. minima. na per alias oēs ius et cognationis tollit: ut. s. de capi. dimi. §. qd. aut.

Regula. tenor cuius est hic: ut. r. ff. de capi. dimi. turellas. l. rñ. **S**ed ille sole. ff. unde libe. l. si. in fi. contra. so. hic dicit sole: ut exclu- dat eas tñ que ex sena- tusconsul. deferuntur si pretorias successores ut ibi.

Duodecim. sic. ff. co. l. i. §. capitis. sic. ff. de suis et legiti. l. capitis.

Defertur. qua- re magis. l. rñ. tabula- rum tota hereditas per ditur per capitis dimi- nutionem minimam q̄ senatusconsul. delata: rñ. quia illa agnatio de fertur. que agnatio per capitis diminutionem minimam tollitur. at senatusconsul. filio qui matri est cognatus: et co- gnatio non tollitur per capitis diminutionem minimam: ut. s. de legi. na. g. u. §. si.

Novissime. q̄ nā filio vulgo questus ad hereditatem matris ad mittitur. hoc. dicit. Are- tino.

Vulgo. quia non habent certum patrem ut. s. de nuptijs. §. si ad uersus. multo magis in naturali tñ: ut. C. codē. l. penul.

Hereditates. s. vna cum legitimis. nisi erat mater illustris. tunc. n. euz legitimis ab intesta- to non veniunt. scus in naturalibus ex licita cō- suctudine procreatis. ut. C. eodem. l. pe.

Admitti. nunquid hodie succedit vulgo q̄- situs: videtur q̄ non ut in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. ul. colla. vij. sed tamen distingue: aut est ex tali coitu qui possit damnari. ut incesti: adulterij: nepharij: et similia quo casu non succedit: cum per hoc ipsum damnandus est. ut in dicta auc. r. ff. so. ma. si ab hostibus. aut non. et tunc succedit matri ut hic: non patri cum sit incertus. nam et si habet certum patrem naturalem: nō tamen succedit ei nisi in duabus vncijs ab intestato non extantibus le- gitimis. als in nihilum. ut in auc. qui. mo. natu. effi. sui. §. discretis. colla. vij.

Sed si ex pluribus legitimis. Si pluribus defraat hereditas: et quidam adierunt et quidam repudiauerunt aduentibus portio deficiēs accrescit quod ius etiam ad heredes transmittitur. b. d. are.

Sed si ex pluribus. iste. §. est cōmuni ad omnes titulos quos in hoc tertio libro habuimus: non tñ ad hunc titulum. et de iure accrescendi in legitimos tñ tractat. ut hic r. ff. co. l. i. §. si. nemo. r. C. de ca. tol. §. si ita idem etiam est in his qui de iure pretorio succedunt: ut. ff. de bo. pos. l. iij. in fi. r. l. iij. r. v. accur.

Alia causa. ut si defecerit conditio sub qua instituti erant: ut. s. qui. mo. testa. infirmetur. §. posteriore.

Adierint sic. ff. de lega. ij. cum pater. §. libertis. ibi. Ceterum prout r. accur.

Accrescit. sed pro qua parte: rñ. prout erant instituti: ut. C. de ca. tol. §. b. d. r. s. de vulgari substitutione. §. i. Item nunquid est necesse iterum adire: rñ. non nisi quando ex alterius persona puta serui fiat mi hi augmentum: ut. ff. de acqui. heredi. si solos. in fi. i. responso. et in fine. l. accursus.

Et. ante accresceret eis vel ante q̄ isti qui repudiauerunt. non an- tem ante q̄ suam partem adirent. immo adirent ut sequitur als nō trās mitterent olim vel hodie: ut. C. de ca. tol. §. i. non summo. nisi in personis liberorum: ut. C. de his qui ante aper. ta. l. i.

Pertinet. s. augmentum. s. vicium. accur.

De successione cognatorum. Que continuatur p̄ ipsam tex. in prin.

ad pcedentia. vel sic et clarus. Quia. s. de successione suorum et agnatorum vñ est ut r̄ q̄ post illos vocant cognati. ideo sequitur de success. cognatorum.

Post suos. Toms iste titulus dividitur in tres partes. Primo quando cognati admittantur et quo iure. Secundo qui sunt cognati. Tertio usq; ad quoniam gradum cognati et agnati admittuntur. Secūda ibi. Quā parte. Ter- tia ibi. Hoc loco. Et hoc vi- dit. Post suos et agnatos vo- cantur cognati de iure pretorio qua parte veniunt emancipari agnati nisi sit frater et soror de functi quia veniunt cum agna- tis. b. d. are.

Suos. ut. s. de here. que ab intesta. §. i.

Pretor. ut. s. de her. q̄ ab l. e. §. emancipati.

Constitutionem. ut. s. de heredi. que ab intesta. §. nec nō r. §. vñ. ac.

Agnati. ut. s. de le. agna. succ. in prin.

Et hi quos. s. qui sunt de numero legitimorum.

Consulta. ut. s. p̄ori. duo bus ti. accur.

Constitutio. ut. s. de le. agna. suc. §. hoc etiam. ac.

Proximos. s. quos ne- mo. alius cognatus antec- dit vel precedit siue vnus sit siue plures: et inspicitur quis proximior sit eo tempore quo bonorum possessio defertur. vi. ff. co. l. i. §. primus. r. §. gra- datim.

Cognatio. nunquid ergo inter seruos datur hec bono- rum possessio: Respondeo eti- am si fiat postea liber non da- tur: ut. ff. eodem. l. i. §. pertinet. r. l. is qui. sed nunquid ado- ptius: quia non videtur ibi na- turalis causa: respondeo sic. quia quibus agnascitur et co- gnascitur: ut. ff. eodem. l. i. §. cognationem.

Nam. qui queat breue de- bere esse.

Non habentur. ut. s. n. i. §. sciendum.

Tertio ordine. nam sunt quatuor ordines succedendi: ut. ff. si tabule testamē- ti nulle. l. i.

Exceptis. nam isti inter legitimos numerantur.

Quos. s. fratres emancipatos et sorores.

Anastasiāna quā non habemus. sed de ea habetur mentio: ut. C. de legi. m. l. iij. r. de legitimis heredibus. l. si. §. i.

Integri. i. non emancipati.

Diminutione. tertie partis forte.

Anteposit eos. s. fratres emancipatos.

Cognatis. s. anteposit. et sic vocantur cum fratribus et agnatis: et cognatis vltioribus preferuntur.

Dos etiam qui. Transuersales per lineam femininam et liberi in al- terius familia adoptiua existentes vocantur ex isto ordine hoc dicit. Are- tino.

Dos etiam non solum agnatos capite diminutos: ut. s. r. l.

Gradu. s. cognationis.

Liberi. ut. s. de here. que ab intesta. §. admonēdi.

Eodem gradu. s. tertio puta cognationis.

Vulgo questus. Vulgo questus non habet agnationem. sed cognatio- nem. ideo succedit matri et alijs ex sua familia descendētibz isto ordine. b. d. areti.

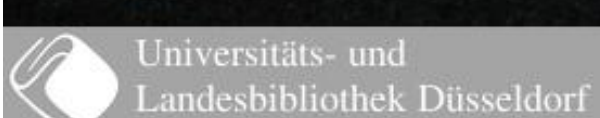
Species est. nam cognatio genus est. cōsanguinitas est illa que inter fratres tñ est: ut. ff. de suis et legitimis. l. ij. i. rñ. r. s. de legitima agnatorum successio- ne. §. i.

Sunt sibi. sic. ff. co. si spurios.

Itaq; oibus. inter se et cū matre. ff. unde co. hac parte.

Hoc loco et illud. Agnati vsq; ad decimum gradum cognati vsq; ad sextum succedunt excluso filio consobrini et consobrīne. hoc dicit. Are- tino.

Hoc loco. iste. §. cōmuni est ad totam istum titulum et illuz. s. de legi. agna- successio. sic. s. u. i. §. si.

a Legitimus. s. agnatus. **b** Proximitas. i. cognationis. **c** Pretor. caute tacet hic de iure civili. n. cognati de iure civili non vocantur. **d** Ad sextum. imo videt q. vsq. ad quintum tñ. vocant cā agnati q. cognati ut. ff. de vetera. mi. suc. l. ij. §. h. sed. m. illa etiam in castrensibus loquit. hoc in alijs. uel dic q. ibi ita erat de factis. s. quidam in quinto gradu et ita factum narrat. **e** Et. septio. subaudi q. sūt alij in septio gradu: n. multi et alij esse possunt: ut colligitur. J. u. l. §. vi. Ites et q. re magis bi vocant q. alij i septimo gradu: n. quia bi respiciunt iserius lineā trāuersalem. alij. oēs superius: ut ar. ff. vnde lib. l. scriptor in fi. Sed nūquid corrigitur hodie distinctio huius. §. per auc. de here. ab intest. §. i. vbi nulla inter agnatos et cognatos differentia fit. **p**. dicit oēs in infinitum succedere et sic corrigi qd. hic dicit. nos oēs vsq. ad. r. gradum vocamus. non aut. trahim. agnatos ad cognatos cum extendere successionem debeamus. i. velim: ut. J. de bo. pos. §. ad huc. ar. tra. C. de pac. con. l. lege et in auc. de nup. §. deinceps. colla. iij.

g De gradibus cognationum. Quoniam in succedendo admittitur qui est proximior. I. gradu: ut comprehendat quo to gradu quis sit: ponitur iste titulus. are.

H De loco. Iste titulus diuiditur in plures ptes. Primo continuat materiam. Secundo incipit dinumerare gradus. Tertio dat vnam regulam generalē in gradibus ad cognatos. Quarto ponit quomō numerentur gradus agnatorum. Secūda ibi. Quare in. Tertia ibi. Hactenus. Quarta ibi. Agnatio. Et. h. d. Ois agnatio est infra aut sup. aut ex transuerso. et superior et inferior incipit a prio gradu: ex transuerso vō incipit a secundo gradu. h. d. are.

b Necessarium. qd. ad nos dicitur. n. propter hereditates q. per gradus deferuntur et tutelae et propter testimonia nō dicenda. ut. ff. eo. l. i. iurisconsul.

c Gradus. qd. sit dic. vt. J. §. hactenus.

k Admonēdi. sic. ff. eo. l. i.

l Transuerso. hoc superflua videt: ut. ff. eo. stigmata. contra. S. o. ibi in directa linea tñ loquitur. hic i. directa.

m A secundo. quare non prio. n. cū ego patri meo sim in vno gradu. et ipse patri meo in alio. sumus ergo in duobus gradibus ego cum fratre facto assensu ad patrem quasi per quendam gradum: ut. ff. eo. l. i. iurisconsul. §. gradus. sed nullus ex transuerso proximior fratre inuenitur. ergo non pōt inueniri primus gradus a latere: ut. hic et. ff. eo. l. i. in prin.

n Primo. pater et mater si pater est mihi in primo et ego sibi in alio primo. ergo sumus in duobus. n. non sequitur. nam sum ei in primo: ita q. in codex et inter me et ipsum vnum tñ gradum facimus ad similitudinem fenestre. nā due colline ex lateribus vnam faciunt fenestram tertia et adiecta fiet alia fenestra: ita et in gradu persona adiecta et vna deinceps facit gradum: ut. J. eodem. §. hactenus.

o Filius. qui l. multi sunt oēs sunt patri in primo: inter se autem in secundo: ut. ff. eo. l. i. iurisconsul. §. transeamus.

p Ex transuerso. nunc de hoc gradu incipit cum nemo ex hoc ordine prio gradu inueniatur: vt. ff. eo. l. i. in prin.

q Tertio. ex transuerso. no. caute q. etiam illi qui sunt ex transuerso diuidun-

ad hereditates. et si decio gradu sit siue de lege duodecim tabularum queramus: siue de edicto quo pretor legitimis hereditibus daturum se bonorum possessionem pollicetur. Proximitatis vō nomine his solis pretor p. mittit bonorum possessionem: qui vsq. ad sextum gradū cognatiois sunt: et ex gradu septimo a sobrio sobrinaq. nato nataue. non tñ. h. am. q. d. t. o. h.

De gradibus cognationum.

H De loco necessarius est exponere quemadmodum gradus cognationis numerentur. Quare in primis admonendi sumus. cognationem aliam supra numerari: aliam infra: aliam ex transuerso: q. etiam a latere dicit. Superior cognatio est parentū: inferior liberorū: ex transuerso fratrum sororū: et eorū qui queue ex his generantur: et conuenienter patri amite: auiculi matertere. Et superior quidē et inferior cognatio a primo gradu incipit: at ea que ex transuerso numerat a secundo incipit. Primo gradu est supra: pater: mater: infra filius: filia. Secundo gradu supra auus auia: infra nepos neptis. ex transuerso frater et soror. Tertio gradu supra pauus pauia: infra pronepos proneptis: et ex transuerso fratris sororisq. filius filia: et conuenienter patruus et amita auiculus et mater terea. Patruus est frater patris: qui grece marcus appellatur. Auiculus frater matris qui grece thios dicitur: et promiscue senior dicitur. Amita est patris soror. Matertera est matris soror. vtraq. enia v. l. apō quosdāz euitus appellat. Quarto gradu supra abauus abania. infra abnepos abneptis. ex transuerso fratris sororisq. nepos neptis. et conuenienter patruus magnus amita magna. idest auiculus frater et soror. Ites auiculus magnus et matertera magna idest auiculus frater

in superiore et inferiore lineā. et sic reperies in sequētib. gradibus. et quādoq. in parentibus. ut. J. eo. §. iij. ac.

Patruus et amita. s. soror. unde et ius. Sunt patri patris frēs amiteq. sorores. Frater auiculus soror est matertera matris.

Quarto. Qui distat a stipite per tres personas uel gradus tñ in linea ascendētū q. descendētū directo est in quarto gradu: sed in linea transuersali si distat per duas personas. hoc dicitur are.

Abnepos. hoc in inferius respicit.

Patruus. hoc referit ad superiorem lineam transuersalem.

Item auiculus. h. aut. constat q. qui est mei patris patris. mihi erit magnus patruus quod matris auiculus mihi erit magnus auiculus. Sed quid si erat patruus matris mee uel auiculus mei patris: nōdet J. o. c. m. illum mihi esse patruum uel auiculum magnum qui est meo patri uel matris simplex: ut. ff. e. l. in risonul. §. patruus: et C. de success. eo. l. i. sed rōdeo contra.

Quinto. Attanus et abnepos et alie persone hic numerate sunt in quinto gradu. hoc dicit secundo. are.

Filia. Iste notatū regunt superiores genituros ab illo et siculo. Ites frēs et. sunt isti oēs in quinto gradu linee collateralis respectu descendētū.

Propior sobrinus quasi dicitur qui filius dicitur proprio sobrinus et que filia dicitur proprio sobrina.

Ite sunt. subaudi i quinto gradu linee collateralis et parte ascendētū. s. fili. patri mei magni et similitum de gibus dicitur hic et. ff. eo. l. i. §. h. et. ar. ar.

Hactenus. Anica persona adiecta alteri persone per carnis propagationem facit gradum tam in cognatio q. in agnatio. hoc dicit

Aretinus.

Generata. gradū. h. est verū si vna ab vna si si plures ab vna: ut. ff. eo. iurisconsul. §. transeamus. et hoc est verū ex o. ordine graduum fin nos. sed fm canones et latere transuerso aliud est. nam quem nos dicim in secundo: ipsi dicunt in primo. et que nos in quarto: ipsi in secundo. et sic de singulis: ut in decreta. xxxv. q. v. c. ij. sed fuit eorum consideratio bona propter matrimonia: nostra et bo. propter hereditates que per grad. deferuntur: ut. J. de bo. pos. §. quos aut. et. ff. eo. l. i. iurisconsul. in prin.

Adiciat. hic pōt colligi diffinitio gradus: ut dicitur. Gradus est numeratio singularum personarum cognatione uel affinitate sibi coniunctarum quoto gradu vna persona distat ab altera optime indicans: vici quasi lapideus gradus: vt. ff. eo. iurisconsul. §. gradus.

Quoto. s. octauo uel decimo.

Appellatione. propter duas rationes. et quia vltra trinepotem. uel tritaum vocabula non inueniuntur spātia sed superiores et inferiores vocantur: ut. ff. eo. l. h. §. parentes. et quia sunt plura negocia q. voca-

bula: vt. ff. de prescrip. l. iiii. Sed vsqz ad quez numerabimus. rñ. vsqz ad. vii. cognatorū. r vsqz ad decimū agnatorum: vt. ff. eo. l. nō fa- cile. r. s. si. i. §. si. nisi ratione demonstrādi vellemus vltimus nominare: nō vtilitatis: s; decretiste bic aliter dicāt.

Cmodo. i. adiecta persona.

Ced cum. per auref vnde Orati^o in arte po- etica. Segnius irritant animos emissa per au- res. Qd que sunt occu- lis subiecta fidelibus.

CAdipisci. vnde qui- dam habent hic arbo- rem. accur.

CDe seruil cogna- tione. Qnia. s. dicit de cogatione r successio- ne cognatorū. Nūc ga- naturali iure inspecto l- ter seruos etiā cadit co- gnatio r dubitari pos- set an inter seruos esset successio ideo de serui- li cogatione merito s; d- dit. nec obstat q; inter il- lum titulum de successio- ne cognatorū r istū sit titulus intermedius de gradibus: qz ex quo per- tinet ad materiam bo- rū titulorū continuatio non vitatur. l. duos re- os. §. si. ff. de duob; re- is. porcus.

CUnd certū est. Cognatio seruilis .i. que habuit originem in seruitute non conside- rabatur. oli hodie vero secus inter patrem r fili- os r fratres r sorores.

CUnd. als est bictu- bica de seruil cogati- one. als nō.

CEdicti. sunt enim q- tuor partes successiois ab intestato: vt. ff. quis ordo. in bo. pos. ser. l. i.

CProximitatis. id- est cogationis: vt se- quitur: vt. ff. vnde cog. l. i. §. pertinet.

CPertinere. sed nec aliā aliquā: vt uel ipse succedat vel ei succedat: vt. C. com. de suc. l. ser- uis. nisi in tribus casu- bus: vt. C. ad fil. l. pe. r. C. de suis r legi. l. apb- hostes: r. C. ad officianum. l. si. accur.

CAdpudat. hec videtur mala ratio: cū magis iure pretorio qd nat- uralē cām intuebat; deberet cōputari: ut. s. de here. ab testa. §. emanci- pati. q; iuli. sed dic q; etiā ad tutelas r similia nisi quo ad nu- ptias: vt. s. de nup. §. illud. r. ff. de ritu nup. l. adoptiuū. §. seruilis nun- qd dñs ex sui psona succedit cognatis serui. rñ. nō vt b; dñs.

CTempora. loquitur Iustinianus.

CPeruenientibus. i. parentibus.

CSpñ. i. parentes.

CIn seruitute. i. donec serui erant.

CPerueniunt. i. parentes.

CVeniāt. aliud si liber fact; suus iterū manumittat: ut. ff. vñ cogna- .i. bis q; tra. r. s. de capi. dimi. §. q; autē. quia est ibi qd sibi iputet. sed nūqd ēt iste hodie succederet naturali cā inspecta: vt. C. de suis r legi. be- re. auc. in successioe. rñ. nō fm joāne. qz r pretor naturalē cām intuebat; r tñ non vocabat eū: vt dicitur est. Item cōtra. C. de suis r legi. l. ex libera. Solutio. hic nouū ius. Vel ibi loquitur qñ nec de facto erat matrimoniu- um. uel ibi quo ad honores loquitur: hic quo ad successioem.

CAlterius. idest parentes liberis r e contra excluso patrono r hoc fm omnes. Item libertum vnum alteri eidem fratri suo. r ita frater liber- ti preferitur patrono: r hoc fm quosdam vt hic. Sed Joannes con- tra. preferit enim patronū fratri: ut. ff. de bo. liber. l. liberti. r. ff. de suis r

eodem modo numerant. S; cus magis veritas occulta fide q; per aures animis hominum infigitur ideo necessarium duxim; post nar- rationez graduū etiā eos pro- senti libro inscribis: quatenus pos- sint r aurib; r oculozum inspectio- ne adolentes perfectissimā gra- duū doctrinam adipisci.

De seruil cogatione.

Lud certū est ad seruilis co- gnationes illaz paritē edicti q; proximitatis nomine bonorū pos- sessio permittitur nō pertinere. nā nec vlla antiqua lege talis cogna- tio computabatur: sed nostra con- stituitio quā pro iure patronatus fecimus: qd ius vsqz ad nostra tē- pora satis obscurū atq; nube ple- num r vndiq; confusum fuerat: r hoc humanitate suggerente con- cessimus: vt si quis seruilis constitu- tus cōsortio liberis vel liberos ha- buerit: siue ex libera siue ex seruilis conditionis muliere. vel e contra si serua mulier ex libero vel seruo ha- buerit liberos cuiuscunq; sexus: r ad libertatem his puenientibus: r bi qui ex seruilis ventre nati sunt: libertatē meruerūt: vel dñz mulie- res libere erant r ipsi in seruitute eos habuerunt: r postea ad liberta- tes puenērūt: vt bi omnes ad suc- cessionē pñs vel matris veniāt; pa- tronat; iure i hac ptesopito: Mos enim liberos nō soluz in suorū pa- rentum successioem: sed etiā alte- rum i alterius successioē mutuas vocauim;: ex illa lege spālter eos vocantes siue soli inueniant qui in- fuitute nati r postea manumissi sūt: siue vna cū alijs qui post libertates parentū cōcepti sunt: siue ex eodez patre siue ex eadē matre siue ex nu-

legitimis here. l. intestato. r. j. ti. i. §. si autem.

Cilla. i. s. dicta greca.

CRepetitis. In successioibus ab intestato primo vocantur sui here- des: r bi qui inter suos nominantur qui etiā remotiori gradu constanti precedant omnes. descendentes vel collaterales etiam proximiores. hec dicit Aretinus.

CRepetitis. hic. §. commu- nis est ad omnes n. s. hoc lib. 2. .iii. positos r idem in sequen- ti protis. §. sic r alia. s. de suc. cog. §. vltimo. r ad officia. §. si- ma. r. b. d. omnia qd dñs qz

CTradidim us. a prin. hñi? tertii libri.

CEnumerauimus. vt curie- vatos r emancipatos: vt de here. ab intestato. §. si. ma. r. §. emancipati.

CSuerint. hoc subdividitur Accursius.

CEt femineo. qui tamen qm diminutione terrie par- tis succedit: huius l. tempore: vt. s. de here. que ab intestato r; dñt. hodie sine diminutio- ne: vt in autē. de triep. s. s. nec non.

CAmotis. Post suos uo- cantur agnati. r post agna- tos vocantur cognati: priori- mi exceptis fratribus r soro- ribus emancipatis. qui licet co- gñati sint tamen ceteros agna- tos vltioris gradus excludit: hoc dicit aretius.

CAmotis. i. cessantibus su- is fallit adhuc hec regula. qui prior est in gradu rē. vt. j. eo. §. tonens.

CIntegrū. i. capite minutū non est. sic. s. de suc. cog. l. i. rñ. in fin.

CPlerūq;. ppter fratrem r sororem emancipatos: vt. j. eodem ibi exceptis rē. Item ppter quosdam cognatos qui vocantur vt agnati: ut. s. de le. ag. suc. §. hoc etiā. Item ppter patrem qui filiu eman- cipauit: vt. s. de leg. agn. suc. §. si. nam secus esset si esset capite minutus. quia ille suc- cessiones que veniunt ex l. rñ. tabularum percunt per mini- mam capitis diminutionem: vt. s. ad officianum. §. sciend- dum.

CNeq;. qui est i quio gra- du agnationis.

CDronepos. hic i sexto gra- du agnationis.

CAuñculo. qui sunt in tertio gradu cognationis.

CPreferuntur in suc. eius qui tales habet agnatos.

CTonens. nota regulam bonam: vt. C. com. de suc. l. auñculo. r. C. vnde lib. l. i. Et ad eius euidentiam no. tres esse ordines suc. i. inferiores r superiores r et latere ueniētes. vt in aaz. de here. ab testa. in princ. col. ix. Primo de- scendentes in infinitum vocantur: vt. s. de here. ab testa. §. i. r in autē. de here. ab inte. §. i. coll. ix. his cessantibus vocantur ascendētes. Drō pater r ma- ter. secundo auus r auia. r sic deinceps. sic tamē ut fratres et vtroq; parente de- functo cōiuncti cū his superioribus vocantur: licet quidam dicant cū patre r ma- tre tñ eos vocari r alios inferiores per fratres excludi. r pro nobis est autem. de heredi. ab testa. §. si vero cum ascendētib; r. ff. de suis r legi. l. ii. §. here- ditas. superioribus cessantibus. Primo frater et vtroq; parente: r soror r corū filij. secundo ex altero tñ r eorum filij. Tertio hec regula obtinet: vt qui prior ē in gradu rē. vt b. r in autē. de here. ab testa. §. reliqui. r. §. si vero neq; fratres r in autem. vt fratrum filij. §. i.

CTradidimus. vt. s. priori. §. r hoc eo. §.

CExceptis. excipit ab eo qd s. dicitur. qui integrū.

CPreferuntur. ut. s. de suc. cog. l. rñ.

CDe successione libertorū. Passue accipe. i. qualiter succedatur eis. nō acti- ue. i. qualiter ipsi succedant alijs. Et quia. s. de successione ingenuorum r in be- nis libertorum est dare successioē: ideo de his subdit.

legitimis here. l. intestato. r. j. ti. i. §. si autem.

Cilla. i. s. dicta greca.

CRepetitis. In successioibus ab intestato primo vocantur sui here- des: r bi qui inter suos nominantur qui etiā remotiori gradu constanti precedant omnes. descendentes vel collaterales etiam proximiores. hec dicit Aretinus.

CRepetitis. hic. §. commu- nis est ad omnes n. s. hoc lib. 2. .iii. positos r idem in sequen- ti protis. §. sic r alia. s. de suc. cog. §. vltimo. r ad officia. §. si- ma. r. b. d. omnia qd dñs qz

CTradidim us. a prin. hñi? tertii libri.

CEnumerauimus. vt curie- vatos r emancipatos: vt de here. ab intestato. §. si. ma. r. §. emancipati.

CSuerint. hoc subdividitur Accursius.

CEt femineo. qui tamen qm diminutione terrie par- tis succedit: huius l. tempore: vt. s. de here. que ab intestato r; dñt. hodie sine diminutio- ne: vt in autē. de triep. s. s. nec non.

CAmotis. Post suos uo- cantur agnati. r post agna- tos vocantur cognati: priori- mi exceptis fratribus r soro- ribus emancipatis. qui licet co- gñati sint tamen ceteros agna- tos vltioris gradus excludit: hoc dicit aretius.

CAmotis. i. cessantibus su- is fallit adhuc hec regula. qui prior est in gradu rē. vt. j. eo. §. tonens.

CIntegrū. i. capite minutū non est. sic. s. de suc. cog. l. i. rñ. in fin.

CPlerūq;. ppter fratrem r sororem emancipatos: vt. j. eodem ibi exceptis rē. Item ppter quosdam cognatos qui vocantur vt agnati: ut. s. de le. ag. suc. §. hoc etiā. Item ppter patrem qui filiu eman- cipauit: vt. s. de leg. agn. suc. §. si. nam secus esset si esset capite minutus. quia ille suc- cessiones que veniunt ex l. rñ. tabularum percunt per mini- mam capitis diminutionem: vt. s. ad officianum. §. sciend- dum.

CNeq;. qui est i quio gra- du agnationis.

CDronepos. hic i sexto gra- du agnationis.

CAuñculo. qui sunt in tertio gradu cognationis.

CPreferuntur in suc. eius qui tales habet agnatos.

CTonens. nota regulam bonam: vt. C. com. de suc. l. auñculo. r. C. vnde lib. l. i. Et ad eius euidentiam no. tres esse ordines suc. i. inferiores r superiores r et latere ueniētes. vt in aaz. de here. ab testa. in princ. col. ix. Primo de- scendentes in infinitum vocantur: vt. s. de here. ab testa. §. i. r in autē. de here. ab inte. §. i. coll. ix. his cessantibus vocantur ascendētes. Drō pater r ma- ter. secundo auus r auia. r sic deinceps. sic tamē ut fratres et vtroq; parente de- functo cōiuncti cū his superioribus vocantur: licet quidam dicant cū patre r ma- tre tñ eos vocari r alios inferiores per fratres excludi. r pro nobis est autem. de heredi. ab testa. §. si vero cum ascendētib; r. ff. de suis r legi. l. ii. §. here- ditas. superioribus cessantibus. Primo frater et vtroq; parente: r soror r corū filij. secundo ex altero tñ r eorum filij. Tertio hec regula obtinet: vt qui prior ē in gradu rē. vt b. r in autē. de here. ab testa. §. reliqui. r. §. si vero neq; fratres r in autem. vt fratrum filij. §. i.

CTradidimus. vt. s. priori. §. r hoc eo. §.

CExceptis. excipit ab eo qd s. dicitur. qui integrū.

CPreferuntur. ut. s. de suc. cog. l. rñ.

CDe successione libertorū. Passue accipe. i. qualiter succedatur eis. nō acti- ue. i. qualiter ipsi succedant alijs. Et quia. s. de successione ingenuorum r in be- nis libertorum est dare successioē: ideo de his subdit.

Ad quintū gradū. nūquid filius trinepotis ipsius patroni uel etiam ipse trinepos admittit? vñ qd nō: qd hic dicit vsqz ad qntū gradū. si qd tñ uelit contra dicere illud p se iduceret qd oēs ascēdētes sui patris loco succēdunt: ut. s. de here. ab intesta. §. cū fili. 7 in auc. de here. ab inte. §. i.

Cocentur. per nostram psonē. l. 3. oli p bo. pos. tanq̄ ex familia voca renf. ut. j. s. bono. pos. §. v.

Capita. cum eodem gradu plures inueniuntur. als patrus nepotem ex fratre excludit: ut ff. de bo. lib. si libertas §. si libertus.

Cemunt. s. ipsi patronis.

Cene. pp tria dicit pene. 7 quia hic vsqz ad quintū gradū succedunt tñ ut hic dicit als vsqz ad. r. uel. vi. ut. s. s. suc. cog. §. si. Itē qd hic i ca pita succedunt: ut hic dicitur als non ita. ut. s. s. here. ab inte. §. quia placuit. Item qd vn̄ patro ni filius excludit nepotes ex altero qd non est ita in iugenis. l. 3. d. cō tradiderit: ut. ff. de bo. lib. si libertus preterito §. si libertus 7 de legit. tuto. l. tutela. §. si duo. accur.

Sed hēc differētia inter libertos est hodie sublata. 7 ideo predicta procedunt in oib̄ libertis quia hodie ois manumissus efficitur ciuis romanus. are.

Sed hēc. quodāms. non enim est vere peculium cū sint liberi: ut. C. de inoffi. testa. l. si. in si.

Deruenerunt. i. qd facti sunt plene liberi.

Postea qd. nosat qd de hoc sit: dic vt. s. de here. l. §. i.

Forus. i. manumissorum. accur.

Quibus. s. latinis.

Ad ciuitatem. s. ut ciuis romanus efficeretur ut impetrado ius aureorum annulorum uel nates. qd inuito patrono nō est faciendum: ut ff. s. na. re. l. ij. in fin. 7 l. pe. in fine.

Sed nostra constitutio. C. s. lat. lib. tol. per totum.

Ad dictionib̄. s. r. uel. pi. casibus. C. de lat. lib. tol. per totū.

De assignatione libertorum. Supra visum est quēadmodū psoni 7 eorū liberi succēdāt libertis. Utrū qz liberti interdū cōsueuerunt assignari liberis patronorū. id de hac assignandē subdit. porcus.

Summa. Totus iste titulus diuiditur in tres partes. Pr̄o qd pater potest vni ex liberis libertatem assignare 7 ille solus libertus succēdit. Secundo declarat quibus liberis hoc fieri potest. Tertio quibus verbis 7 in qua voluntate. Secunda ibi. Datur autē. Tertia ibi. Nec inter est. 7. b. d. Assignato liberto vni ex liberis siue filiis siue nepotibus i potestate ille solus libertus succēdit exclusis alijs 7 in eo gradu pstitutus. b. d. Arretinus.

Senatū. cuius uerba sunt hec. ff. e. l. i.

Pertineat. nulla facta. s. assignatione.

Eius. s. patroni. **Filio.** s. postu. ut. ff. e. l. si.

Dantur autem. Ani ex liberis. in p̄tate pōt libertus assignari in qua libet uoluntate et quibuscūqz. b. d. cū. l. i. §. si. ff. co. areti.

Liberos. nā in vno nō est necesse.

Ande. idest an.

rū: necnō q ex transuerso latef ueniūt vsqz ad quintū gradū ad successionē libtoꝝ libertariūue uocentur sicut ex ea p̄tōe itelligēdum ē: vt si eiusdē patroni uel p̄one uel duoz duarūqz pluriūue liberi sint qui p̄ximior ē ad liberti uel liberte uocētur successione: 7 in capita nō in stirpes diuidat successio. **C**o dē mō 7 in his q ex trāsuerso latef ueniūt seruādo pene. n. cōsonantia iura igenuitatis 7 libertinitatis i successioib̄ fecim̄. **C**s3 hec de his libertinis hodie dicēda sunt q i ciuitatē romanā puenerūt: cū nec sunt alij liberti: simul 7 dediticijs 7 latinis sublati: cū latinoꝝ legitime successiones nulle penit̄ erāt. qui l3 vt liberi uitā suā pagebāt atqz ipso ultimo spiritu simul animā atqz libertatē amittebant: 7 qsi fuorū ita bōa eoz iure qdāmō peculij ex lege iunia norbana māumissores dī nebāt. **P**ostea vo senatuscō. largiano cautū fuerat: vt liberi manu missoris nō noiat̄ erbēdati facti: extrāeis hēdib̄ eoz i bōis latinoꝝ p̄ponerent: qb̄ supuenit diui Traiāi edictū qd eūdē bōnes si in uito uel ignorāte patrono ad ciuitatē romanā uenire ex bñficio p̄ncipis festinauit: faciebat q dez uiuū ciuē romanū: latinū uo moriētem.

Cs3 n̄a p̄tōe pp b̄mōi p̄ditio nū uices 7 alias difficultates cum ipsis latinis: etiā legē iuniā 7 senatuscō. largianū 7 edcū diui Traiani in p̄petuū deleri censuimus: ut oēs lib̄n ciuitate romana fruantur 7 mirabili modo quibusdam adiectionibus ipsas uias q in latinatē ducebāt: ad ciuitatē romanā capiēdam transposuim̄.

De assignatione libertorū.

In summa qd ad bōa libertorū attinet admonēdi sumus cēsuisse senatū: 7 quāuis ad oēs patroni libos q eiusdē gradus sūt eq

Euanescat. ff. e. l. vtrum ci. §. so fm Pla. ibi ualeat assignatio facta emanipato ut ibi. l3 emanipatione hoc perdat. si antea facta fuerit assignatio: ut b. ar. ff. de arbi. non distinguemus. §. cōpromisso. uel uic fm a3o. qd in. l. contraria non dicit fieri assignationes i emanipatū. sed an soli i p̄tate fieri possit: sed nec in. d. l. de arbi. dicit solui cōpromissus sed dicit non cōpelli snāz dicere.

Cuerbis. et nutu: ut. ff. e. l. i. §. assignare. 7 pure uel sub conditione: ut. ff. co. assignare.

De bonorū possessione. Supra visum est de hereditibus que ex testō 7 ab intestato deferuntur iure ciuili 7 partit̄ iure pretorio: uerum qa pretor interdum emēdauit: interdum confirmauit ins ci. in succef. intestati 7 testati dando bonorū pos. id subdit de bonorū possessionibus. porcus.

Us bonorum Tor. Iste titulus diuiditur in q tuoz partes. Pr̄o ponit cās ppter quas fuit introducta bonorum possessio de iure pretorio. Secundo ponit quas bonorū possessiones pretor facit. Tertio imperator quasdam corrupit 7 emendat. Quarto quantum tempus 7 quale statutum sit ad agnoscendam bonorum possessionem. Secunda ibi. Sunt autē bonorum. Tertia ibi. Sed eas quidem. Quarta ibi. Quz igitur plures. 7. b. d. Bonorū possessiones introducte sunt de iure pretorio non solum ab in testa. sed et ex testamento cā cor rigendi ius ciuile antiquum. b. d. aretinus.

Us bonorum pos. que est ius psequēdi retinēdiqz p̄rimo n̄ q cuiuscūqz cū is moritur fuerit. ut. ff. e. l. iij. §. bonoz.

Emendandi. i. supplendi qm̄ bene dicendo ad planum uixerat ius ciuile non cognoscens emanipatos: ut. s. s. heredi. ab intestato. §. emanipati sic. ff. ad. l. rbo. s. iact. l. vl. §. i. 7 si. uel dic emendādi proprie. ut in agnatis feminis ubi ius pretorium contra ius ci uile induxit: ut. s. de leg. ag. suc. §. sed qz. 7 i posthumo. vt j. pri.

Emendauit. erpone. ut. s. d. Posthumus. quis sit. dic ut. s. de leg. §. posthumo ac.

Qd poterat. ut. s. s. leg. §. posthumo. cōtra. id. ut ibi.

Ponorario. ff. co. nō ē. §. ubiqz. cōtra. sed hec speciali ter ex illa regula excipitur per ipsum pretorem que ad hoc de rogatur illi regule generali qa

liter bona libtoꝝ p̄tineāt: tñ licere parēti vni ex liberis assignare libertū ut post mortē ei is sol̄ patron̄ habeat: cui p̄us is assignat̄ ē: 7 ceteri liberi q ipi qd ad eadez bona nulla assignatōe iteruēte pariter admitterent̄ nihil iuris i his bonis habeāt. Sed ita demū p̄stinū ius recipiūt si is cui assignat̄ ē decesserit nullis libis relictis. Nec tñ libertū s3 ēt lib̄ā: 7 nō tñ filio nepotue: s3 ēt filie neptue assignare permittit. **C**as autē h assignādi facultas ei q duos pluresue libos in p̄tate hēbit: ut eis qd in p̄tate h3 assignare eis libtū libtāue liceat: vñ qrebat si eū cui assignauerit postea emanipauerit an euanescat assignatio: s3 placuit euāescē. qd ēt iuliāo 7 alijs pleriqz uisū est. nec interest an testō qd assignet: an sine testō: s3 ēt qbuscūqz v̄bis p̄fonis h̄ p̄mittit facē ex ipso senatuscō. qd claudia t̄pib̄ factū ē: s3 illo Russo 7 Ostorio scapula consulibus.

De bonorum possessione.

Us bonoz pos. introductū est a p̄tore emēdādi qd gra ueteris iuris: nec solū itestator: h̄fditanib̄ uetus ius eo mō p̄tor emēdauit si cut supra dcm̄ ē: s3 i eoz qd q testō facto decesserit. Nā si alien̄ heres posthum̄ fuerit istitutus quanuis h̄fditatē iure ciuili adire si poterat cū istitutio nō ualebat: honorario tñ iur̄ bo. possessor̄ efficiebat: uidēz cū a p̄tor adiuuabat. s3 is a n̄a cō f̄tōe hodie f̄ctē h̄s istitut̄ qsi 7 iur̄ ciuili n̄ icognit̄. Aliqñ n3 emēdā di: n3 ipugnādi ueteris iuris s3 magis p̄firmādi grā p̄tor pollicet̄ bo. pos. nā illis qd qui recte testō f̄cō h̄fdes istituti sūt dat s3 ta. bo. pos. **I**te abite. suos h̄fdes 7 agnatos ad bo. pos. uocat: sed remota qd bo. pos. ad eos p̄tiet h̄fditas iure ci uili. **Q**uos autē sol̄ uocat p̄tor ad h̄ditatē hēdes qdē ipso iure

non est dubium quin generi per speciem de rogetur: ut. ff. de p̄mis. l. sancuo legum.

Possessor. serui.

Sedis. s. posthumus.

Cōstitutione. i. greca: ut. s. de le. §. posthumo.

Incognitus. sed cognitus. nam constitutiones sunt de iure ciuili: ut. s. de iu sti. 7 iu. §. ius autē ciuile.

Aliquando. ne emendandi: ut. s. eodem. i. responso. 7 uic emendandi idest supplendi.

Impugnandi. ut prox. rñ. vic. i. corrigendi.

Iuris. s. ciuile.

Possessionem. no. tres uias pretoris.

Sed remota. quare ergo facit pretor: rñ. ut successoribus uias ampliaret. ut. j. co. §. quos autem. sic. ff. de leg. ij. cum filius. §. varijs. ar. contra. ff. nau. cau. sta. idem. §. sed an sit. 7. §. sed si gratis.

Quos autem. Pretor solus non facit quē heredem sed loco heredis hoc dicit. areti.

Ad hereditatē. i. ad successionem ut emanipatos ab intesta. 7 cognatos.

a **P**er senatus consultum Tertulianum et Orficianum.
b **C**onstitutur. ut. C. de suis et legit. her. l. h.
c **A**dducantur. **P**retor ampliat successionis materiam ulterius. §. si p. l. xij. tabu. b. d. are.

c **Q**uapures. §. lex. xij. tabu. uel. §. uixerat.
d **N**e quis. sic. ff. de interro. ga. ac. et qz.

e **N**am angustissimis. nam sui heredes et agnati in successione debant de iure civili ius integrum habentes. qz non sunt emancipati de alijs enim non dicitur: ut. §. de here. ab intesta. §. i. et de leg. agna. suc. in pn.

f **S**unt. preteritis. siue emancipatis siue non: ut. C. de li. p. te. maritu. circa pn.

g **T**abulas. sed quare datur suis contra tabu. cu ipso iure nullum sit testamentu: ut. §. de here. l. in principio: rñ. ad ea habet vias. unaz de iure civili. per qua pot dicitur nulluz. aliaz de iure pitorio qua non dicit nulluz: sed anulladit. cu nec fieri nec desinere possit heres de iure pitorio: ut. C. de li. p. te. l. si. et. §. quos autē.

h **I**tem qz p tabu. ut ex testid. cu magis contra testi dicit debet cum rñ p tabu: ut. C. §. co. dicit. l. ut iuris: rñ. id sic dicit. qz sine testid copetere non pot. Item quare hoc premisit cu fm tab. dignior sit rñ. quia donec ista copetit illa dari non pot: ut. ff. de contra tabu. l. illud. §. si. et. §. secundis ta. l. i. §. equissimu. l. rñ. Item nunqd hoc parēti dicit p tabu. filij emancipati: rñ. sic ad instar psoni: ut. ff. si a pa. quis su. ma. l. i. et ar. ff. de bo. da. l. si. sic. ff. si tab. testa. nul. exa. l. i.

i **S**ed m tab. sic. ff. si ta. test. nul. et. l. i. Item hoc qz testi factu est in scriptis. alio fm nū capadone: ut. C. de secū. ta. l. ij.

k **F**ecit. sic. ff. si tab. test. nul. exa. l. i.

l **E**t primo loco. i. inter eas que ab inte. defertur. et no. hunc ordinē q sequit in edicto fuisse sed non in obieruando: ut. j. sequitur.

m **C**onnumerant: ut. §. de here. ab intesta. §. emancipati.

n **U**nde liberi. que erit qz filio emancipato mortuo: rñ. p hz bo. pos. vñ parentes uel vñ liberi utiliter. cum equa rōe uocent patrem ad hereditatem si li. ut. ff. de inoff. testa. naj et si parentibus. et. ff. vñ li. scripto hz di. uel dic vñ legitimi cu sem p heta fiducia cum emanciper: ut. §. b. legi. ag. suc. §. si. Item nunqd filio in bōis mris daf hz bo. pos. rñ. nō: ut. C. de suis et legit. her. l. h. item nunqd i alijs vltioribz ex linea descēdētibz supradca fuanf. i. vlt tra filios: rñ. sic cu oēs inferiores dicant liberi: ut. ff. de vbo. signi. liberoruz.

o **S**ecundo legitimis. i. agnatis. et eis qui eoz loco sūt: ut. §. de leg. ag. suc. §. i. et. §. h. aut. et. ff. vnde le. l. ij. §. hoc aut. et. l. ij.

p **T**ercio extraneo. i. ei q emebat filium a patre. et postea cum manumittebat. nam sic fiebat olim emancipatio: ut. §. q. mo. ius pa. po. sol. §. piteca. uel melius: ut. j. eo. §. que aut.

q **Q**uarto cognatis. qui iure civili non vocantur: ut. ff. vñ cog. l. i. i. rñ. et. §. de suc. ag. i. rñ.

r **E**t familia. que dabat patrono liberti moriente intestato. sequens dabatur eidem liberti moriente cum testd fm quosdam. uel dic qz hcc familia. i. agnatis trāuersalibus patroni datur vsqz ad quintū gradum. ut. ff. de uerbo. signi. p nunciatio. §. familie. et. j. eo. §. qz qz. et. §. de suc. li. §. multis. sequens patrono et descēdentibus et ascendētibz usqz ad quintū gradū. prima enim non valet cu hic tractet rñ de his que ab intestato defertur.

s **S**exto patrono. quare prio agnati patroni vocant et ipi patroni: rñ. §.

non sunt. nam pretor hz des facere non pot. p lege aut tm vel similez iuris psonē hz des fuit: veluti p senatus cō. et psonēs picipales. sz cu eis p tot dar bo. pos. loco hz dū pstituit et vocat bo. possessores. **A**dducāt et alios qz plures gradus p tot fecit in bonoz pos. dādis: dum id agebat ne qz sine successore moriatur. nā angustissimis finibz cōstitutū p legē. xij. tab. ius picipendaz hz ditam p tot ex bono et cō dilata uit. **S**ūt at bo. pos. ex testd qz des be. **P**ria que pteritis liberis daf: vocaturqz cōtratabulas. **S**ecunda quā oibz iure scriptis hēdibus p tot polliceat: idqz vocat fm tab. testamēti. **E**t cu de testamentis prius locut est ad itestatos trāsitu fecit: et primo loco suis heredibz: et his qui ex edicto pitoris iter suos hz des connumerant: dat bonoruz pos. que vocatur vnde liberi. **S**ecundo cūdo legitimis heredibz. **T**ertio decē psonis quas extraneo manumissori pferrebat. **S**ūt aut de cē psonē be: pater: mater: au: auia tā paterni qz materni. **I**tem filius filia nepos neptis: tā ex filio qz ex filia: frater soror: siue consanguinei vel vterni. **Q**uarto cognatis proximis. **Q**uinto tanqz qui ex familia sūt. **S**exto patrono patroneqz liberisqz eorum et parentibus. **S**eptimo viro et vxori. **O**ctauo cognatis manumissoris. **S**ed eas qui dem pretoria introduxit iuris dicit: a nobis tamen nihil curiosum p terminum est: sz nostris psonibz oia corrigentes cōtrab. quidē. et hz ta. bonoz possessidēs admittimus: utpote necessarias pstitutas: nec non ab itestato unde liberi et unde legitimi bonorum possessiones. **Q**ue aut in pitoris edicto loco quinto posita fuerat. i. un decē psonē eā pio pposito et cōpēdioso ser-

ordinem edicti seruat non qualiter succedi de facto debeat. et error in aliis casibus inuenitur.

s **S**eptimo viro et vxori. deficiente parentela et filio excluso: ut. C. vnde vx et vxor. l. i.

t **S**ed eas. Bonorū possessio vñ decē psonē est hodie sublata. are. **S**ed eas. i. supradctas. r. bo. pos.

u **I**ncuriosum. i. sine cura. **C**onstitutionibus. que remāserūt i greco.

v **N**ecessarias. i. vtilis. sic. ff. de offi. pre. l. i. in princi.

z **Q**uinto. i. cōnume rantur bo. pos. ex testd et ab itestato.

a **C**onnumissori. ex pone: ut. §. §. ij. vel dic qz extraneus manumissor est ipse pater qz nō ex p tracta fiducia eman cipat. sed si qz as quare sibi ipsi pferatur: rñ. sane intelligas ut p auuz emancipate nepotē precadar: uel si ipse pater emancipauit: inueniunt tamē nouē psonē qz euz pcedūt.

b **C**onstitutio. C. de emancipa. lib. l. h.

c **C**onnumissoris. id est emancipatoribus.

d **F**iducia. i. saluo iure succedendi.

e **C**onnumissiones. i. emancipationem.

f **D**edit. i. concessit.

g **C**onnumissio. id est emancipatio.

h **S**upradicta. possessio unde. r. persone.

i **C**onnumissio. Bo norum possessio qua ex familia et unde liberi et parentes patroni et vnde cognati patroni sunt sublata et remanent in ser bonorū pos. ordinari. b. d. are.

k **C**onnumissio. i. de q habemus mentionē. §. de suc. l. i. §. sed nosca.

l **P**ossumus. ut. §. de suc. li. §. multis.

m **S**ufficiat. eis. i. tam cognatis qz agnatis patroni.

n **A**lii. alioz. binc trabe qz digniores alioz loco sedere debent et alioz quia priorior vñ est: rones qz po-

teriori: ut. C. de troni. l. finali. et de aqua plu. ar. l. i. §. pe. et. C. de offic. rec. prouin. l. potiores.

o **D**ecima. bene dico sexto poni. et hoc dico sublata decima. **E**numeratas. §. eo. §. cuqz.

p **S**eptima. Si lex alicui dat bonorum possessionem de nouo et testamento uel ab intestato illa dicitur septima extraordinaria. hoc dicit. Aretinus.

q **I**ntroducerunt: ut. ff. ut ex legibus et se. con. l. i. i. rñ.

r **E**t detur. i. bo. pos. et no. duo esse necessaria: ut bo. pos. competat. i. ut. l. caueat ut bo. pos. detur: et qz de iure civili si possit succedere. alio copetit vñ legitimi: ut. ff. vnde legi. l. ij. et. ff. ut ex le. et se. con. l. i. §. h.

s **L**ex. ponunt qdam exemplum et testamento: ut. C. de inoff. testa. l. ij. §. sed cum cam. et eo qz filius natus i puerpio iustus psumitur ab itestato. ponunt exemplum in agnatis feminis. et in quibusdam cognatis q efficiuntur agnatis filies: ut. §. de le. ag. suc. §. hoc et. vtrūqz reprobo. qz nulla lex expresse dat supradictis bo. pos. sed eos succedere dicit ergo non datur hec septima sz vñ legiti. ut. ff. vñ le. l. ij. pone ergo exēplū et testd posthumo alieno iusturo: ut. §. co. §. i. Item tā i testd qz ab itestato. potē et

plum in eo qui decessit apud hostes i cuius bonis datur bono. pos. ex. l. no na cor. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. sed et eius.

Senatusconsult. s. officia. et tertiu. ut. ff. vnde leg. l. ij. in prin. §. si. naz eis datur bo. po. s. ibi et non succedebant s iure ciuili: ut. s. ad tertul. in pn. debet ergo dari hec: ut. ff. vnde legi. l. iij.

Constitutione. ponunt exemplum. s. de le. agna. suc. §. hoc etiam. Itz. C. de eman. li. l. fi. sed hoc reprobo cum lege nō caueatur eis dari bo. pos. vnde hūc vñ legi. vt. ff. vñ leg. l. iij. pōt tñ dicit qd ibi subauditur marie. ut. meli⁹ dic si ali qua noua constitutio fieret de nouo que daret bono pos. ex ea daretur hec septima.

Et extraordinariū. no. duobus modis fieri bono. pos. extra ordinem. quia vaga vt hic. Item qd non tribuit ius ut carboniana. et si venter mittatur in possessi. et alia que datur gratia agnoscende litis que datur sine cāe cognitione vt. ff. de carbo. edi. l. iij. §. cause. et de ven. i. pos. mit. l. vbiqz. §. interdū. et de inoffi. testa. pa pinia. §. i. at alie cuz cāe cognitione: vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. si cā. et quis ordi. in bo. pos. ser. l. iij. §. dies. et §. in bonoz.

Cum igitur liberi et parentes habent animum ad petendam bo. pos. alij agnati habent centū dies. Et portio de ficiens accessit pari gradu vel ad aliu per successorū edictū. h. d. areti.

Plures. qd decem quarū sex remanserunt ordinari: ut. s. e. §. alij usqz ad. §. septima.

Disposuisset. alio modo in edicto qd de facto comperat vt dixim⁹. s. co. ti. §. sexto.

Differantur. sic. ff. de succes. e. l. i. i. rñ.

Liberis. naturalibus et emancipatis et emancipantibus: ut. ff. de succes. edi. l. i. §. fi.

Anni. in honorem sanguinis immo non videntur coartandi cū velut ad ppria bona veniāt: ut. ff. e. l. i. §. largi⁹. et s. lib. et posthu. l. i. suis

Accrescit. partes. n. non petentium accrescūt petentib⁹: ut. C. qñ non pe. par. pe. accre. l. i.

Et successorio. hoc intellige in cognatis sed inter agnatos successorū edictū locum non habebat sed hodie utriqz locum habet. ut. s. de here. ab intestato. §. placebat.

Effet. exclusus tamen tanq̄ filius admitti pōt ut agnatus. et exclusus ut agnatus admittat ut cognatus ut sibi succedere videatur: ut. ff. de suc. edi. l. i. §. sed videndum.

Si quis itaqz. Primo repudiante bono pos. statim sequenti incipit currere tempus. h. d. areti.

Repudiauerit infra suū tempus. o C Admittitur: ut. C. e. l. fi.

In petenda. Tempus petende bono. pos. est vtile: et hodie bo. pos. pōt qd literēqz sine solemnitate peti. h. d. areti.

Aniles. in quibus tria concurrere oportet. s. qd iudicis copia sit. Item actoris. item rei: ut. ff. de diuer. et temp. prescri. l. i. et ff. quis or. i. bo. pos. serue. l. ij. in prin. et §. dies.

Pincipes. ut. C. qui admit. ad bo. pos. l. pe. et fi.

Pro petenda. erat. n. als edictalis que edicto mortui pretoris compebat hanc non erat necesse peti: ut. ff. de bo. pos. l. iij. §. sed si nemo. als decre. que a pretore viuo decernitur. et hec olim solemniter. hodie suffi

to' ut' p'stōne' comp'bensuz est quas neqz bonoz possessionib⁹ q ab intestato veniūt: neqz his qui ex testō sunt: p'tor: stabili iure connumerat: s; qñ vltimū et extraordinariū auxiliū. put res exigit accommodat. s. bis q ex legibus senatusue cōsultis cōstitutionib⁹ pncipuz ex nouo iure uel ex testō vel ab intestato veniūt. Cū igit plures species successiōnū pretor introduxisset eas q per ordinē disposuisset: et in una quaqz spē successiōnis sepe plures extēt: dispari gradu persone ne actiones creditoz differātur sed haberēt quos continerēt. et ne facile in bonorū possessionē defuncti mittātur: et eo mō sibi cōsulerēt: ideo petende bonorū possessionis certū tēp⁹ p'finitū. Cū liberis itaqz et parentibus tam naturalib⁹ q adoptiuis in petenda bonoz possessione anni spaciū: ceteris aut agnatis vel cognatis cētuz diez dedit: et si itra hoc tps bonoz aliquis possessionē non petierit eiusdē gradus psonis accrescit: vel si null⁹ sit deinceps: ceteris bonoz possessionem perinde ex successorio edcō pollicet ac si is qui pcedebat ex eo non eēt numero. Cū itaqz delataz sibi bonoz pos. repudiauerit: non quousqz tempus bonorū pos. p'finitum excesserit expectat: sed statim ceteri ex eodē edicto admittuntur. Cū in petenda autem bo. pos. dies vtilis singuli considerātur: sed bene anteriores principes et huic cause pviderunt ne quis p petenda bo. pos. curet: sed quocunqz modo si admittentis cā ad iudiciū intra statuta tempora ostēderit: plenuz hēat earum beneficium.

cit quocūqz modo dicat se velle agnoscere que et iudicialis dici potest quia in iudicis presentia agnoscitur vt hic. et C. qui admit. ad bo. pos. l. pe. et fi. Item nun quid hodie bo. pos. locum habet? Rñ. sic. nam et eas proponere quis pōt et contratabu. necessaria etiam est filio emancipato et preterito. Item vñ vir et vxor necessaria videtur: ut olim alie nō erant necessarie sic nec hodie: eis tñ vti possumus cum nouis modis succedendi sit inuentus: ut. s. de here. ab intesta. per totum.

De acquisitione per arrogationē.

St et alterius generis per numerositatez successio: q neqz lege. xij. tabu. neqz pretoris edicto: sed eo iure qd cōsensu receptuz est introducta est. Ecce enim cum paterfa. sese i arrogationē dat omnes res eius corporales et icorporales quecunqz ei debite sunt arrogatori antea quidē pleno iure acqreban: exceptis his que per capitū diminutionē pereunt: quales sunt operarum. s. que patronis debentur: obsequiales obligatiōes et ius agnationis. Usus etenim et vsufructus licz his antea cōnumerabatur: attamē capitū diminutiōe minima eos tolli. p'hibuit nostra cōstitutio. Nūc aut nos eandem acquisitionem que per arrogationē fiebat coartauimus ad similitudinem naturalium parētum. nihil enim aliud nisi in modo vsufructus tam naturalibus parētibus q adoptiuis per filiossa. acquiritur: in his rebus que extrinsecus filijs obueniunt: dominio eius itegro seruato. Cū ortuo aut filio arrogato in adoptiua familia etiā dñus ei⁹ ad arrogatorē trāsit: nisi sup sint alie persone que ex p'stōe nostra p'em in his que acquiri nō possunt antecedunt. Sed ex diuerso pro eo q is debuit qui se in adoptionem dedit: ipso quidē iure arrogator: si tenetur: sed noīe filij cōueniet: et si noluerit: eū d'fendere p'mittit creditorib⁹ p cōpetētes nostros magistrat⁹ bōa q cū vsufruc. futura fuis sēt si alieo se iuri si subiecti sēt possidere: et legitimo mō ea disponere.

De eo cui libertatis causa bōa adijciuntur.

rarum iudicio aliud si condixerit iste arrogatus operas alicuius. nam iste arrogatori queruntur. Et ius agnationis. i. ius succedendi qd quis per arrogationem consequitur et hoc hodie est: ut. j. e. §. mortuo. Item ius petende bo. pos. perit si ante eam petita ad arrogatū se viderit aliud si iaz peti: ut. ff. vñ de. li. l. fi. et de contratabu. l. iij. §. si emancipatus.

De eo cui libertatis cā bona adijciuntur.

Supra visum est de acquisi-

Judicium. coraz quocūqz iudice.

De acquisitione per arrogationē. Quia bona que nobis acquiruntur titu. vñ uersa li aut acquirunt per aditionez hereditatis aut per bo. pos. aut per arrogationem aut per aditionem bonorū causa libertatum conseruandarū. §. fi. s. p quas perso. no. acqui. ideo viso. s. s. here. et de bo. pos. sequit vide re de acquisitione per arrogationem. Porcus.

St et alterius. Totus iste titulus diuiditur i tres partes. Primo vnde fuit introducta acquisitio per arrogationem. Secunda postea illud declarat tam de iure antiquo q moderno et quid arrogatori acquiratur. Tertio an arrogator teneatur ad debita arrogati. Secunda ibi. Ecce enim. Tertia ibi. Sed ex diuerso et h dicit in summa. Olim ēt proprietatis olim bonorū acqre batur arrogatori: exceptis his q per capitū diminutionē perduntur. hodie sō acquiritur solus vsufructus vt fit patri naturali. h. d. Aretin⁹.

Successio. ut. ff. pro socio. l. actione. §. societas.

Quod consensu. s. arrogatis et arrogati. ac.

Dēs res. et et filij: vt. s. de adop. §. illud.

Antea quidē. i. iure veteri.

Per capi. vñ i. s. minima nā dādo se in arrogationez minima capi. vñ i. patif: vt. s. de capi. vñ i. §. minima.

Operarum. hoc intellige de operis que a libertis debentur et non trāseūt ad h'dem eñ neum vt sunt obsequiales que in faciendo consistunt. s. assurgere et similia: ut. C. de ope. lib. l. liberti. Idem in fabrilibus incertis: ut. ff. de ope. li. si ope

riore que fit per arrogationem et sic ti. vniuersali verum qz est alia q fit p aditio nem bonoru causa libertati conseruandaru. §. fin. §. per quas perso. no. acqui. ideo subdit de eo cui libertatis ca bona adijciunt. Porcus.

Acessit totus iste titulus diuiditur in quatuor partes. Primo ponit acquisitionem libertatis conseruande. Secundo illud p rescriptu diui mar ci probat. Tertio verba dicti rescripti interpretatur. Quarto illud supplet. Secunda ibi. et ita diui. Tertia ibi. hoc rescripto. Quarta ibi. S; cum mul tas. et hoc. d. Si hereditas illi us qui libertates reliquit non adeatur: pot ille cui libertas est relicta uel alius petere sibi adij ci bona defuncti et satisfacere cre ditoribus et erit tanq successor defuncti. Et serui quibus liber tas directo uel per fideicommissum est relicta erunt liberi et si bona foret a fisco occupata. b. d. areti.

A Nouus. et est hic quartus succedendi modus: ut. §. p qz perso. nobis acqri. §. fi.

C Constitutio. cuius verba hec sunt. §. e. §. si virgineo et.

A cceperunt. destinatione.

In test. i. privilegij da tur cuilibet petenti bona hac co templatione ut. C. de testa. ma. l. fi.

A ditur. f. ab herede.

H ereditas. qn ergo valet qd in eo relictu est: ut. C. de fi deic. l. ca qua: rri. B. spale e.

S i virgineo. venire. i. ve di. acur.

I donec. fideiussoribus uel pignoris uel fidei bta: ut. ff. de fideic. l. l. iij. §. adijci.

C reditoribus. uel oib? uel vni noie oium: ut. ff. de fidei. co. l. l. iij. §. creditoribus.

A dita. no. mirabile qz er hac pactione serui sunt liberi ut orcin. Qui sunt orcini r yn de dicantur dici. §. de fin. re. p fi. re. §. fi. et hic. et ff. de fideic. mis. l. l. iij. §. hi qui.

L iberti. subaudi hoc tibi co cedimus sed operas neqz orci nis neqz ab eo manumissis im ponat. ut. ff. de ope. li. l. si quis hac. l.

M am huic. subaudi con cedimus.

C onsentiant. als in serui tate remanent et que nolunt ha bere patronum hebent dnm. C. de manumif. testa. l. fi. §. iij.

A ccomodauim? ff. de fi fideicomif. l. l. iij. §. hi q.

A ttendant. ut procurato res nostri.

P referenday. hoc qn con pertit libertates.

C ogeda. i. accipienda per fscum.

E am. f. libertatem.

A dita oli pu? fscus admittet bonis non aditis ab alio: et aditis vmo do essent bona soluendo. als aditio ab alio facta valebit ut. ff. de fideic. l. l. iij. §. pe. hodie indistincte admittuntur ut. C. de testa. ma. l. finali. §. penul.

H oc rescripto. Bonis aditis cessat venditio iporum. b. d. primo. Et adiectio bonoru tunc demu habet locum cu defunctus relinquit libertates ex te stamento uel ab intestato. hoc dicit secundo. are. u. Veniat. i. vendantur.

S uccessor. nunquid ex testamento. uel ab intesta. erit iste heres: rri. neutriq dici pot. dic ergo hunc anomalu successorem ce sicut illu qui succedit heredi non iplenti defuncti voluntatem. ut in auc. de here. et sal. §. in oibus coll. i. et iura se pulebroru h; ut bo. pos. ut. ff. de fideic. l. l. iij. §. fi.

N aminc. heredem existere ab intestato.

S us qui. Licet ille qui repudiauerit h; ditate possit in integrum restitui et herem adire si adiectio simul facta et libertates non cessabunt. Et si libertates

Acessit nouo casu successiois ex ptoe diui marci: nam si hi q libertate acceperunt a dno i testō ex q no adif h; ditas uelut bōa sibi adijci: libtatu pseruadaz cā audiū tur. Et ita diui marci rescripto ad pōpiliū ruffū cōtinet. vba rescripti ita se habent. **S**i vrgineo valēti q testō sup libtate qbusdā ascripsit nemine successore ab itesta. existēte in ea cā bōa ei? cē ceperūt vt veni re? dbeāt: is cui? d ea re notio ē adit? rōz d; siderij tui hēbit vt liberta tū tā eaz q directo qz earū q p spe ciē fideicommissi relicta sunt tuenda rū gra adijcian tibi: si idoneo? cre ditoribus caueris de solido: qd cui qz debet soluēdo: et hi qdē qbus di recta libertas data ē p inde libi erūt ac si hēditas adita ēēt. hi aut quos h; s māmmittere rogat? est a telib; tate psequūt: ita vt sine alia p dōe uelis tibi bōa adijci: qz vt ēt q dire cto libertate acceperūt tui liberi? fi at. **P**ā huic ēt volūtati tue si hi d qz statu agit p sentiat? auctoritatez nraz accōmodauim? **E**t ne hu ius rescriptiois nre emolumtū alia rōe irritū fiat. si fisco? bōa agnoscere uoluēt. et hi q reb? nris attēdūt? sci at cōmō pecūiario pferēdā? ēē lib tatis cāz: et ita bōa cogēdā? ut libtas bis salua sit q eā adijci potuerūt ac si hereditas ex testō adita? esset. **H** oc rescripto subuētū ē et libra tibus? d; fūctis: ne bōa eoz a credito rib? possideāt et ueneāt. certe si fue rit hac d cā bōa adita cessat bonoz uēditio: extitit enī d; fūcti d; fēfor et q dē idoneo? q d solido creditorib? ca uet. **I**n pmis h; rescriptū totiens locū h; qtiēs testō libtates date st. **Q**uid ergo si quis libtates dederit: n; adita sit ab intestato h; ditas an fauor cōstitutiois dbebit locū h; fē? **C**erte si itesta? dedit et codicillis dederit libertate cōpetē eā nemini dubius ē: tūc. n. p hōi locū ēē vba ostēdūt: cū nemo successor? ab intestato exi stat. **E**rgo quā diu icertū sit vtrū existat an non: cessabit pto. si uero

date fuerint inter viuos datur adiectio bonorū: sed reuocatur in dubijs an date fuerint in fraudem creditorum. areti. **S**i fieri. et rri. sic. vt. ff. de fideic. l. l. iij. §. i.

C Constitutio. C. de test. ma. l. fi. **S**ed cū diuisiones. i. casus. **S**pecies. i. casus.

De successione subla. Supra visum est de multiplica specie suc cessionū. qz sunt quedā q bodie sūt sublata vt ē illa que fiebat p bonoz traditionem uel senatus consultum claudia. id subdit de successione? sublati. Porcus.

Rat autem. **T**otus iste titulus diuiditur in duas par tes. Primo tollit ven ditiones et successionesq ex eis fiebant. Secundo que fiebant ex senatusco sul. claudi. Secunda ibi. **E**rat. et hoc diē. Succes sio facta per venditionē bonorum debitoris et q fiebant per senatuscon sul. claudi. sūt bodie sub late. h. dicit are.

A lie. due emptio. f. uēditio vt sequitur. sic. ff. de ac. epti. veteres.

A mbages. naz pro ponebat creditor actio nes. et si cadebat a sylla. ba cadebat a cā: si dō si cadebat bona debitoris abitis vel presens vē debar sua auctoritate qd bodie non est: vt hic et. C. de forma. et impe. l. i. et ij.

O rdinaria. idest sol lennia.

E xpirauerunt. i. re ceperunt.

B ona. f. oia: vt. ff. qui. et cau. in pos. ca. l. i. sed bodie pro mensu ra debiti declarati. vt in auc. d. erbi. et intro. rris §. si dō. col. v.

L ibris. ut. ff. qui. et cau. in pos. ea. p totū

E rat bachata. i. ca pta uel decepta: ut enim vino capitur uel bacho ita et amore. Item furo ris amore nil uehemen tius inuenitur vt i auc. qui. mo. nar. offic. legi. §. illud. coll. vi.

S ubstantia. si cōiū gebat se alieno seruo et contra dñi nunciationē vt. C. ad senatuscons. claudi. l. i.

D e obligationib?. **D** icitū est. §. de perso nis li. primo. de rebus in Secundo et Tertio

D e obligationibus. vsqz huc. nunc de actionibus debet dicere: vt. §. de iure natu. §. fi. §. obli gatio mater est actionis: ut. ff. de procura. l. §. ea obligatio. ideo pre mittit de his obligationibus. et id dicit hic nūc et.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

D e obligationibus. vsqz huc. nunc de actionibus debet dicere: vt. §. de iure natu. §. fi. §. obli gatio mater est actionis: ut. ff. de procura. l. §. ea obligatio. ideo pre mittit de his obligationibus. et id dicit hic nūc et.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

H ic incipit secunda pars principalis diuisionis totius istius operis gratia commodioris diuisionis et materiaram. facit. l. Cains. §. i. ff. de lega. ij. cum si. cum ibi no. qm hic tractatur de tertia parte: siue de ter tia materia in qua versatur ius nostrum: qm versatur circa tria: aut cir ca personas: aut circa res: aut circa actiones et obligationes: ut. §. de tu re natura. gen. et cūi. §. fi. vsqz huc tractauit de personis et rebus vt di cit glo. Rubrice. igitur aliam et secundam partem faciemus de obli gationibus et actionibus et per consequens de tertia materia totius iur is ciuilis: et quamuis glosa Rubrice continuat bene Rubricas ad pre cedentia dicit amen datus vt. §. et dicam. j. de actionibus in Rubrica. Aretinus.

Nunc transeamus. Totus iste titulus dividitur in quatuor partes. Primo ponit definitionem obligationis. Secundo ponit vna divisionem obligationis. Tertio illam divisionem subdividit. Quarto illam subdivisionem in aliam subdivisionem subdividit. Scda ibi. Dium autē. Tertia ibi. Sequē. Quarta ibi. Prius est. Et q. ponitur definitio et divisio non potest esse grue sumari. areti.

Obligatio. videtur q nulla obligatio hic diffinitur. nam civilis sola non habet effectus exigendi vt patet in obligatione litterarū ante biennium. vt. j. de lit. ob. Item patet in omni obligatione civili et naturali simul. nam si pactū fieret de non petendo tollitur naturalis et remanet civilis: vt. ff. de solu. Stichum aut paphilū. l. nālis. et nō habet effectum istum: vt. j. d. excep. §. preterea. Item nec naturalis quae nec per eam fit exactio h. impediatur repetitio: vt. ff. de dona. l. hoc iure. §. si.

Nunc transeamus ad obligatōnes. Obligatio est iuris vinculum quo necessitate astringimur alii cuius soluende rei fin nostre civitatis iura. Dium autem obligationū summa divisio in duo genera deducit. Namque aut civiles sunt aut prore: civiles sunt q aut legibus constitute aut certo iure civili comprobate sunt. prore sunt quas prore ex sua iurisdicōe constituit q etiam honorarie vocantur. Sequē diuisio in quatuor species dividitur aut enim ex contractu sunt: aut quasi ex contractu: aut ex maleficio vel

Legibus. vt. l. a. gl. vt. j. ad. l. aliq. in prin. Item de pauperie. p. l. xij. tab. vt. ff. si qua. pau. se. di. l. i. i. rñ. Item furti nec manifesti: vt. j. d. nota. §. sunt at. secus aut est de furto non manifesti: q illa obligatio est prore: vt. j. de perpe. et tempo. ac. §. furti quoq.

Conprobate. vt sunt obligatōes de iuregē. inuente. vt. §. de iure iura. §. ius autē. que a iure civili sunt comprobate: ut. ff. de iusti. et iur. l. ius autē civile. accur.

Prore. i. constitute vt obligatio ex furto manifesto vt. j. de perpe. et tempo. actio. §. i. Item ex rapina et vicium qz prore aliquam obligationē inducat: vt patet per multos titu. vt. ff. d. iusticia et iure. l. ius autem civile. §. prore.

Honorarie. quia prore honores gerebāt: qd dic vt. §. de iure iura. §. prore.

Sequens. diuisio. f. obligatōnum.

Ex contractu. vt. j. v. qz ad titu. de obli. que ex quasi contractu.

Quasi contractu. vt. j. de obli. ex quasi contrac. sequētes. f. per quas perso. nob. acquir. et quot modis tol. obli. bi duo tituli usqz ad quartum librum sunt communes.

Ex maleficio. ut. j. de ob. ex male. usqz ad titu. de obli. ex qsi malef.

Aut ex quasi malef. ut. j. de ob. ex quasi malef. et subaudi aut ex variis figuris causarū: ut. ff. de ac. et ob. l. i. in prin.

Ex contractu. proprie ponit quo ad illos contractus ubi hinc inde nascit obligatio: improprie quo ad alios: ut. ff. de uer. signi. labeo sic. ff. si cer. pe. l. certi cōdictio. in prin. et de offi. pcd. et leg. l. ij.

Eque. ut. §.

Contrahitur. ut. ut. j. ti. pri.

Verbis. ut. j. ti. ij. usqz ad ti. de li. ob.

Litteris. ut. j. d. litte. obli.

Consensu. ut. j. de obli. ex consensu cū sequentibus ti. Sed que est differentia inter actionem et obligationem et contractū: rñ. contractus est uerborum conceptio uel consensus: ut patet. ff. de uerbo. ob. stipulationum. §. stipulatio. et est facti: ut. ff. de cura. furi. l. consilio. in fi. Obligatio est qua inde nascitur actio: ut ar. ff. si cer. pe. l. ij. circa fi. Actio est qd postea inde surgit. et sic nullum est alterum: ut. ff. de procur. l. §. ea. et j. ti. ij. in prin. et hec duo sunt iuris ut in definitionibus patet.

Quibus modis re contrahitur obligatio. Continuatio istius tituli ad precedentē patet. §. ti. pri. in fi. areti.

Re contrahitur. Totus iste titulus dividitur in quinque partes. Primo ponit de mutuo. Secundo de indebito soluto. Tertio de comodato. Quarto de deposito. Quinto de pignore dato. Secunda ibi. in. §. is quoqz. Tertia ibi. Item is. Quarta ibi preterea: Quinta ibi. in. §. creditor quoqz et. h. d. in summa. Obligatio ex mutuo contrahitur re et in his rebus que pōdere numero uel mensura consistunt: et dicitur mutuum quia de meo tuum fit. hoc dicit aretinus.

Re contrahitur. in primis nota uestiri pactum id qd ē nudum. vij. modis. Re ut hic uerbis: ut. j. titulo. i. litteris ut. j. de litte. obli. consensu. ut. j. de obli. ex consensu. coherentia contractus: ut si iura contractum apponatur aliquod pactum ante uel post. ut. C. de pactis petens. et. ff. de pac. iurigen. §. quinimmo. Item interuentu rei. ut in contractibus innominatis et quibus nascitur actio demum re secuta: ut. C. de rerum permutatione. ex placito. Sed quid differt ea que uestitur re ab ea que interuentu rei uestitur: rñ. prima habet uestimētum et robur statim cum nascitur. nam tacite agit ut reddatur mutuum uel commodatum: ut. ff. si cer. pe. cum quid. Sed in alia dudum forte postea quando res traditur: ut. C. de pac. petens. et. C. de rerum permutatione. ex placito. Et adde duos modos: ut no. d. §. quinimmo. f. qñ uestitur legis auctio qd est quotiens nudum pactum parit ut in donatione: ut. ff. de pac. l. legitima. Item rei principio ut in pollicitatione facta rei pub. ut. ff. d. polli. l. i. Item auctoritate legis: ut. C. d. dona. si quis argentum. Item iurisdictione. ut. ff. d. ope. lib. ut iureiurandi.

Mutui. no. q quattuor oportet esse in mutuo. natura: ut ad hoc sit inuētā ut mensuretur uel metiatur. sicut est in pecunia: ut. ff. de contraben. empti. l. i. Item consuetudo ut ad numerum uel ad pondus sue nature aptetur. Item actus. ut detur fm naturam. uerum non in saculo sed in pecunia.

Pondere. ut. ff. si cer. pe. l. ij. §. item mutuum. cōtra. fo. ibi large accipitur nomen pecunie: ut. ff. de lega. i. talis.

Aut numerando. ut pecuniam

Aut metiendo. ut vinum: oleum: frumentum. sed quid si librum ad pondus dederit: rñ. non est mutuum. quia cōsiderat cōsuetudo et aptitudo et natura rei talis. sic. ff. eo. l. i. §. i. Item quid si pecuniam in saculo ut speciem: rñ. non ē mutuum quia actus in mutuo similis exigitur: ut. ff. de leg. i. plane. §. i.

Aut appendendo. ut ere et argento et auro.

Sed dicit q simul utraqz hic diffinitur. Itē si bona est diffinitio ergo conuertitur euz suo diffinitio. vbiunqz ergo est iuris vinculum est obligatio. et contra vbi non est talis iuris vinculum non est obligatio. ergo nec fideiusor. adhiberi potest: vt. ff. de ver. bo. obli. l. i. §. i. in fi. qd est falsum: quia naturali obligationi accedit: vt. j. de fideiuf. in prin. Sed dicas q hic est deceptio. nam si dicas non est obligatio. f. civilis et naturalis: vera ē. Sed si dicas obligatio. f. nulla ē naturalis falsa est. et sic vis est in dictione obligatio. vbiunqz enim dico q naturali obligatione quis tenetur intelligo de iuregen. quia conuenit solis hominibus et omnibus.

Iuris vinculum. i. ius vincula. et sic est res incorporalis: vt. §. de re. cor. et incor. in fi. vt. n. boues sumibus vniuersaliter ligantur: sic boies vt bis ligantur et intellectualiter: ut. ff. de verbo. signi. l. ci.

Necessitate. tunc enim vere debitor est cum necesse habet soluere: vt. ff. de uer. signi. l. debitor. et ita fm hoc nulla est obligatio cui opponatur exceptio prout diffinitur: vt. ff. de re iudi. l. non videtur cepisse. qd verum est si opponatur exceptio. ideo quia desit esse vinculum naturale uel civile. nam quedam exceptiones proponuntur et quando utruqz vinculi adest vt in mace. et vell. sunt enim effectuales obligationis due radices. vna naturalis. f. que consensu nascitur que inter oēs fieri potest etiam inter seruos: et hec naturalis dicitur: vt. ff. de pac. l. i. §. adeo. hec radice contrario consensu tollitur: vt. ff. de fo. l. stichum. §. naturalis. qz nil tā naturale rē. vt. ff. de reg. iur. l. nil. sed hec naturalis vim nō habet exigendi. impedit tamen solui repetitionē: vt. ff. de fideiuf. l. fideiusor. §. fideiusor. huic quādoqz accedit civilis et radix que illi naturali facit dat vel formam vel vestem vt possit parere actionem. et hec civilis tollitur cōtrario civili actu nō naturali vt per acceptilationem: ut. j. q. mo. tol. ob. §. i. als. §. item p acceptilationem. Itē p sniam remanet naturalis. sed hoc non est ipō iure. f. per exceptionem: ut. ff. de cōdi. inde. l. iul. snia. n. est de iure civili cum oia iudicia sint de iure civili vt diximus. §. de iure na. §. ius aut in glo. vt sint et. p. l. ff. d. ori. iur. l. ij. §. hec disputatio. et hec civilis non adheret feruis cū nil sint inspecto iure civili: ut. ff. de regu. iur. l. serui. et. l. qd at tinet. Item filio contra patres uel contra non nascit: ut. ff. de iudi. inde. l. frater. a fratre. cum inter eos non possit eē iudiciū. vt. ff. de iudi. lis. iure civili impediēte rōne patrie prātis: vt. §. de pa. po. §. ius. aut.

Rei. ut etiam facti. qz verbum rei generale est: ut. ff. si cer. pe. l. i. in fi. et. ff. de verbo. signi. l. rei.

Scdm. istud fm potest referri ad totam diffinitionem. q. d. obligatio sic diffinitur fm iura romana. i. fm leges et sic civilis et naturalis hic simul diffinitur. vel dicit q referatur tm ad principium. f. iuris vinculum. Et q dicit quo astringimur. f. qñqz vt qñ est civilis et naturalis. qñqz non: ut qñ est naturalis sola uel civilis sola. uel dicit q ponitur remotiue hec dicitio f. q. d. illa obligatio est iuris vinculum que est fm ius non contra ius ut. ff. de uerborum obligatio. l. generaliter. et. l. ueluti. et fm hoc referatur ad primum. uel dicit q referatur tm ad illam dictionem soluende nam fm ius sunt faciende solutiones ut res eque bona soluantur: ut. ff. si cer. pe. l. cū quid. et. ff. cōmo. l. iij. §. si res. Item congruo loco et tempore: ut. ff. de solu. si solutus. Item euictione promitti aīs non videtur soluere: ut. ff. d. uerbo. ob. l. iul. §. qui fundum. et. ff. de condi. cau. da. l. fi. et de euc. l. ij. Item p competentes actiones et iudices fiat solutio aliter non ualeat snia nec solutio fieri. vt. ut. C. si a non cōpe. iu. l. fi.

Dium summa. i. prima: uel summa. i. breuis. sic. §. de iure perso. in pri. est enim qñqz maior: ut. j. eo. §. fi.

Diuisio. diuisio est innumerabilis materie breuis compositio. et diuisio ad multa facit. ut diximus in proemio. §. pe.

Et qñq; incidenter. n. qñq; eadem q; non indiget ea: ut argumē. ff. si cer. pe. l. q. pecuniam. s; cū accepit ei? debet eē propositi vt aliud reddat: vt. ff. si cer. pe. l. ij. in princi.

Qualitatis. i. bōitatis qđ tacite semper psumit agi: vt. ff. si cer. pe. l. cū qđ. **Unde.** fit accipientis.

Unde. fit accipientis. rupto. vt b. r. ff. si cer. pe. l. ij. §. appellata. Et no. qđ licet b feruire nomini: q; noia debent eē consona rebus: vt. s. de do natio. §. est r aliud. r no. recon ciliari mutuum tribus modis. vt no. ff. si certuz peratur. l. ij. §. iij.

Aditio. f. certi spālis que de mutuo dat qđ appellatur a quibusdā si cer. pe. vt. ff. de tri bu. l. i. sed dic qđ conditio cer. ti ex mutuo spālis dicat. Est r alia generalis que dat ex oi contractu ex quo certuz peritur vt. ff. eo. l. certi p dicitio in prin. sed nūqđ ad interesse datur cer ti p dicitio: Quidāz dicūt qđ nō: vt. ff. si quis i ius vo. n. ie. l. fi. nos dicim? qđ sic. r qđ. d. lege dicitur incerti. dic. i. certi con dicio qđ datur ad interesse qđ est incertuz. r est rō: qđ p rā fa cie sit incertum: certificat tñ per iudicem: ut. j. de acti. §. curare secus si ad factum qđ in sūta nō certificatur qđ tās: vt. ff. d. ob. ob. vbi aut. §. qđ id qđ. r. ff. de re iudi. si qđ ab alio. §. fi.

Is quoz si soluit non debitum per errorem re p rātib obligatio sicut ex mutuo: pu pillus tñ sine tutoris auctori ta te non obligatur. b. d. are.

Is quoz p errorem. aliud si ex certa scientia: vt. ff. de ed. di. inde. l. indebitum. r. ff. d. re iudi. p errorem. r. C. de iur. et facigno. cū quis.

Actio. i. p dicitio indebiti que dat pp indebita soluta si facta sint accipientis vt. ff. eo. l. indebiti. §. i. als nulla conditio datur nisi dñium sit translatum vt. ff. usufruc. quē admō. ca. l. fi. r. j. de ac. §. sic itaq; r. §. appellamus. Itēz ad aug menta naturalia: vt. ff. eo. l. indebiti. nō ad ciuilia: vt. C. e. l. i. r in quantum lo cupletio: est accipiens si bona fide pcepit: vt. ff. eo. si non forit. §. libertus. als si sciens accepit in totū: vt. ff. eo. l. in sūma. §. si seruū. r quādoq; furti: vt. ff. de condi. fur. l. qñ. vel dic vt ibi.

Perinde ei. f. cui solutū est.

Si apparet. si idest qz. Sed videtur hic dici qđ p rō apparet indebitum. r sic probetur anteqđ actio proponatur r ante lit contesta. qđ falsum nisi in casu: ut .C. de testi. in autentica sed r si quis. sed respondeo. hoc verbum potest qđ hic est intelligitur cum effectu. f. vt eodem nē reus. accur.

Accipisset. vnde tenetur nisi in casibus vt si soluitur ex causa que inficiatōe creket: vt. C. eo. ea que. Item ex cā pietatis: vt. ff. eo. cum his. §. si mulier. Item transac. vt. ff. eo. in sūma. Item rei iudicate: vt. C. eo. l. i. Item scientie. vt. ff. eo. l. i. r hic dicitur. Item iure: vt. j. de ac. §. si postulante. r als vt no. j. de ob. ex quasi contra. §. fi.

Unde pupillus. s; si pupillo solueris indebitum per errorem credens te tene ri: non poteris contra pupillum agere conditione indebiti ex mutuo. s; ista obli gatio non videt ex cōdicio descendere: qđ soluit pupillo p errorem.

Mutui. qđ nō tenet nisi sit factus locupletior.

Dati one. sed qualiter tenetur ex mutuo distingue: aut est infans minor vij. an. r tunc nullo modo tenetur: vt. ff. eo. l. qđ pupillus. r. ff. de ac. r ob. l. pu pillus. aut maior infante. r tunc si tutori p rōmittat nullo iure debetur: vt. ff. de auct. tu. pupillus. si alij p rōmittat r sine tutore naturaliter tñ tenet: vt. ff. de no na. l. i. si cum tutore ēt ciuilit r naturaliter obligatur sed restituitur: vt. ff. de auct. tu. l. impuberes. r. C. si tu. vel cu. inter. per totum. r in adulto habente cu ratorem idem quod in pupillo. vt. C. de in inte. resti. mi. l. si curatorem. aliter si curatorem non habet ciuilit r naturaliter tenetur. sed restituitur. r bec omnia sunt vera nisi fact? sit locupletior. vel qđ sit salua pecunia vel in aliam rem versa vt. ff. de sola. in pupillo. tunc tenetur r ciuilit r naturaliter r cum effectu: vt .ff. eo. l. naturaliter. §. fi. r. l. se. r. ff. commo. l. iij. bis ergo eisdem modis de in debito tenetur. vt hic dicitur. Et no. similitudinem inter mutuum r debituz qđ vālet ad multa: vt. ff. eo. indebiti. §. i. r. ij. vbi reconciliatur indebitū eisdē mo dis quibus mutuum.

Et contractu nec est: immo ex quasi contractu: vt. j. de obliga. que ex qua si contractu. §. Item bis. aliquod tamen tacite geretur propter qđ est posi tus hic casus inter obligationes re. ex contractu: vt. ff. eodem si in area. primo

responsio. r. ff. commo. si is qui. §. vltimo.

Item is cui Qui recipit p modatū obligat re r differt a mutuo qa in commodato non transfertur dominium: nec tenetur b casu fortuito ni si culpa eius pcedat casum. r hoc si gratis concedit als si cum mercede ēt locano vsus. aretinus.

is qui vtēdum accepit sane quidē exactā diligentā custodiēde rei pre stare iubet. Nec sufficit ei rā tā dili gētiā adhibuisse qđ tā i suis reb? ad bibere solit? ē. si mō ali? diligētiōz poterit eā rē custodire. s; pp maio rez vim maiore sue casus nō tenet si modo nō ipst? culpa is casus iter uenit alioquin si iā qđ tibi p moda tū est domi peregre tecū ferre ma lueris: r vel incurfu hostiū p dōnū ue vel naufragio amiseris dubiuz nō est quin d restitueda re ea tenearis. Commodata aut res tūc ppe intelligit si nulla mercede accepta vel cōstituta res tibi vtēda data ē: alioquin mercede interueniēte lo cat? tibi vsus rei vf. gratuituz. n. dz esse cōmodatū. Preterea r is apd que res aliqđ depōit? re obliga tur ex actiōe depōiti. q; r ipse d ea re quā accepit restitueda tenetur. Sed is ex eo solo tenet si quid do lo cōmiserit: culpe autē noie idest desidia atq; negligentie si tenetur. Itaq; securus est qui paruz diligē ter custodiā rē furto amisit. q; qui negligentem amico custodiēdaz edidit nō ei s; sue facilitati imputa ri? debet. Creditor? quoq; qui

cer. pe. l. qñis. vsucapione ad instar annone: aliene pecunie date in dōtē vt. ff. de iure do. proculus.

Naufragio. hic no. fortuitos casus melius qđ in alia. l. sic enim: tran tur aliqui casus. C. de pigno. ac. que fortuitis.

Exactam. als exactissimam. r sic ponitur positius pro superlatiōz r distingue qua interdum solus volus venit in commodato. vt si commo do vrori mee equum vt culta veniat ad me: vt. ff. commo. si vt cer to. §. nunc videndum. r. §. interdum. quandoq; volus r culpa eius leuis. vt si commodo tibi caphum vt communes amici inuidentur ad ce nam vt. ff. eo. in rebus. §. hoc ita. interdum leuissima r hoc generaliter vt hic. interdum casus vt si culpa pcedat casum vt hic sequitur: vt. ff. eo in rebus. §. alioquin.

Et. f. cōmodatario.

Casus. f. alius.

Precedit sic. j. loca. §. i. sic. j. manda. §. fi.

Preterea r is Depositarius obligatur re r tenetur de dolo hoc dicit aretinus.

Deponitur. i. custodienda datur: vt. ff. eo. depōiti. l. i.

Dolo. no. in depōito solum dolum venire vt hic. r. ff. depōiti. l. i. §. illud. Itē lata culpa que pro dolo accipitur: vt. ff. eo. qđ nerna. Quā doq; leuissima vt si hoc fuerit pactum: vt. ff. eo. l. i. §. sepe. Item si fuit in culpa quia portauit rem dpositaz per locum periculosuz: vt. ff. eo. l. in rebus. §. i. r. l. si vt certo. §. interdum. Item mora facta in restōne: vt. ff. depōiti. si in asia. §. fi. r hic silt tenetur de casu.

Culpe. f. leuis.

Imputari. sic. j. pro socio. §. fi. r. ff. de mino. l. cum mādato. §. fin.

Debet. hic no. aliud ē dolum vt qñ est machinatio studiosa. vt. ff. de dolo. l. i. §. ii. aliud latam culpam. ut non intelligere qđ oēs intelli gunt: vt. ff. de verbo. signi. l. lata. aliud leuem. vt desidia r negligente ut hic. aliud leuissimam ut si quocūq; modo potuit preuidere r non preui dit. vnde furtuz fieri non pōt sine leuissima culpa: ut. ff. pro socio. l. cum duob?. uel incendium nasci s; non noceat inculpabilib?. ut. ff. de officio pfecti vigili. l. iij. §. i. r. ff. d. peri. r cōmodo rei vēdite. l. si uēdita. r. §. s. pri. §. alib casū fortuitū q. f. puideri n pōt. §. r. C. d. pi. ac. l. qđ fortuitis.

Creditor? Creditor: ex pignore recepto obligatur re r tenetur solum de leui culpa. b. d. areti.

Creditor. creditorem accipe ex omni cā. ut in auct. de fideiuf. §. fina. r .ff. de verbo. signi. l. si cui.

Item is cui. q. d. si solum in duobus supe rioribus casibus. f. qñ aliquis accipit mutuum vel quando accipit in debitum obligatur re sed ēt in hoc casu.

Itaq; prima diffe rentia inter mutuum r cōmodatū.

Et. quod est in mutuo.

Re. quod non est i mutuo. accur.

Tenetur. etiam nō deteriore. als non vi detur reddita vnde te netur ad interesse. v. ff. cōmo. l. iij. §. si res.

Et his quidem. se cunda differentia.

Mutuum accepit hic no. mutuum natura le tñ. f. quādo sit nume ratio sine stipulatione de soluendo. ciuile tñ quando stipulatio inter uenit de soluendo sine numeratione. ciuile et naturale quando nume ratio r stipulatio inter uenit: ut. ff. si certum pe ta. l. ij. item deficit mu tuum rōne rei. vt in fa re. vt. b. e. l. ij. §. mutui r. §. appellata. r ratio ne persone: vt. ff. eo. si cer. pe. l. si furiosi. r ra tione dissensus: vt. ff. si

Accipit. no. caute ponit accipit aliter no dicit re obligari. sed pignus creditou etia nuda cōuentione tenetur. vt. ff. de pigno. actio. l. i. et hypothecharia sibi nascitur ad pignus illud persequendum. vt. j. de actio. §. Item seruana.

Dignozatiua. que na scit demū soluta pecunia vel alis satisfacto vt ff. de pigno. actio. si rem §. omnis: sic in actione tutele que demū finita tu tela nascitur. vt. ff. de tu tel. et ra. distra. si tutor. §. si. et l. se. l. quidā etiaz dicunt prius eā nasci. sed non intentari: vt no. dicto. §. omnis.

Exactas. pprie ponit non p. i. p. l. i. no. n. tenetur de leuissima. vt. ff. de pigno. actio. cū venderet. §. uenit. et l. sequenti.

Prestiterit. i. exactas diligentia.

Fortuito. Sed qd p. bar hunc casum: rñ. creditor probat se amisisse: ut. C. de pigno. acti. l. si creditor. Item debitor p. habet dolum uel culpam creditorem cōmisisse: ut ff. d. p. batio. quonēs. §. qui dolo. et l. se. q. excep. l. bulgarus aliter distin. vt no. d. l. si creditor.

Securum. repete placuit.

De uerborum obligatione. Ista continuat ad precedentia: vt p. in ter. §. de obliga. in fi.

Uerbis. Totus iste titulus diuiditur in quattuor partes. Primo ponit qualiter obligatio uerbis contrahitur et que actio ex ea resultat. Secundo quibus uerbis olim et hodie recipitur. Tertio quor modis stipulatio fieri potest. Quarto illud p. exempla declarat. Secūda ibi. In hac re. Tertia ibi. Quid stipulatio. Quarta ibi. Pure ueluti. Et hoc dicit. Per stipulationē cōtrahit uerbis obligatio ex qua oritur certi cōdictio si est certum in stipulatione deductum alis actio ex stipulatu. h. d. Are.

Uerbis. ex interrogatione. i. procedēte et rñsione sequēte: ut bic. et C. d. uisuris. l. i. alis non ualere.

Dan. i. certū qd apparet qd quale uel quāntū sit in obligatione: ut ff. co. stipulationū. et l. sequenti. accit.

Fieriue. uel etiā nō fieri. ut. ff. co. ubi aut. §. qui id qd. et j. e. §. si.

Stipulatur. est autē stipulatio uerborū cōceptio qua aliquid dare uel facere p. mittimus et. ut. ff. co. l. v. §. stipulatio.

Ex qua. i. obli. uerborum.

Condictio. i. certi generalis de qua die ut. §. ti. i. diximus circa p. n. cipiū. Itē et triticaria locū habet ubi petimus certū uel incertū nisi petatur pecunia numerata: ut. ff. de triti. l. i. ac.

Ex stipulatu. si autē incertū quid mihi debeat nō ex stipulatione sed ex alio cōtractu agitur cōditione incerti. nā dico qd est p. n. nomen actionis. ut. ff. de condi. inde. l. sed et si me. §. i. ubi de hoc no. ac.

Si incerta. nisi in casu ut. C. de rei uro. actio. in prin. sed quid si promitto aliquid in genere: rñ. nō ualeat qd agitur. nā dādo muscā liberaret. oportet. n. q. aliqua certitudo sit ibi ut homo uel equus q. certis finibus cōtineatur: alis nō ualeat: ut. ff. co. l. ita stipulatus in p. n. et ff. de iure do. cū post. §. gener a focero.

Que. i. stipulatio.

Utitur. alludit uocabulo. sic. §. de testa. in prin. et ff. de acquiren. pos. l. i. nā nomina cōsonātia debent eē reb. ut. §. de dona. §. et aliud.

Firmū. nā et baculū uel stipitē palee dabat unus alteri p. iustitura: ut hodie sit in marchia. sed in lōbardia bibūt. alibi per mantellū inuestiunt. sic. ff. de pac. l. i. §. i.

In hac re. Olim requirebat quedā solēnitas i stipulatione q. hodie est sublata uec refert ex qua lingua fiat interrogatio et rñsio dūmodo se intelligant. h. d. Are.

In hac re. i. stipulatione contrahenda.

Saciā. que oia dicit debebant in stipulatione uel aliqua de his. sic. §. de singu. reb. per fideiōmif. relic. §. si. sed hodie uel vnum ex his uel etiā aliud dūmodo aptū sufficit. vt. j. co. §. sed bec. qui continuari debet cum isto. §. uel olim per idem fiebat responsum. hodie etiam per aliud.

Lingua. vt affinia. latina greca uel alia. vt. ff. co. l. j. §. si.

Stipulantū. pprie et iproprie dicit. sic i. auc. d. equa. do. §. l. col. vij. et sic improprie etiā p. mittēs dicitur stipulari vt bic. et ff. de condi. inde. l. si non fortem. §. si decem.

Sed bec. que diximus. §. co. §. in hac.

Constituto. vt. C. de cōtrahen. et cōmit. stipula. l. oēs.

Sensum. i. uerbis expressum ab utroq. incontinenti. vt. ff. co. l. i. in prin. et §. q. presens. et §. si quis iter. l. i. uerba inuicem facit inserta. vt. ff. co. que extrinsecus. alis si diceret uerba expressa nō crigi nō differret ab his cōtractibus qui cōsensu cōtrahunt. vt. j. de ob. et cōsensu. l. rñ. ac.

Quibusq. habilibus rñ ad hoc. qd enim si dicā. a. et uelis repitare p. mittis: tu dicas. b. et uelis repitare p. mittis: nō ualeat. vt. ff. de cōst. pe. q. aut. §. si. et l. se. et ff. de mu. et ho. vt gradanm. §. et si lege.

Commis stipulatio. Stipulatio ubi est pura statim potest peti: si dō est in diem nō potest peti nisi p. tereat tota illa dies. h. d.

Cōstitutum. i. statū. vt. ff. e. l. cum qui ita. §. si. et hoc nisi rōne loci sit in die: vt. j. co. §. loca uel rōne rei que adduc non est i. r. ruz. nā. vt. j. de excep. §. antepe. et ff. co. inter dū. in p. n. et ff. de cōdi. et demon. l. j. §. si. sed ad quid sit promissio cū nō incōmēn soluit: rñ. non est sic prae intelligēdū eūm confestim ut ueniat statū cū sacco paratus. vt. ff. de solu. qd dicitur sed aliquod spacū puta decem dierum dādū est. vt. j. de inu. ti. stipu. §. pe. et si. et ff. de cōst. pecu. p. mittor. sic et fere ubiq. cōsuetudo interpretat ut ista decē dies sunt. p. tere pra a potestantib. que est bona legū interpret. ut. ff. de le. et senatuscon. l. si de interpretatione.

In die. i. sit stipulatio. i. nūqd stipulatio ē act. civilis: rñ. sic. ut. j. d. actō. §. de cōstitutio. ergo nō debet recipere diē nec ē cōditionem: ut. ff. de regu. iur. l. act. sed die q. hic act. ubi nō cōputat. sic in nouatōe ut dicit. ff. d. noua. l. nouatio. et illa regula actus. h. locū in suis numeratis casibus.

Primis. sup. huc dicit. vt. ff. co. cū qui calendis in prin.

In die. aliud si ad diē. nā tūc utiq. ad diē tenet et nō plus: ut. ff. de actio. et obli. l. obligationum fere. §. j. Et die q. idē est dicere q. die qd in diem. ut dicta l. in principio. et bic.

Primis. nā cessit sed nō uenit dies: qd die ut. ff. de uerbo. signi. cedere.

Potest sic. ff. si cer. pe. certi cōdictio. in prin. et si petit repellit p. exceptionē: ut. j. de excep. §. p. tereca.

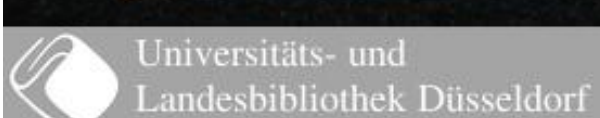
Pec eo quidē ipso. nisi ab initio sic dicat. hodie dare spondes: quo casu pura est: ut. ff. e. liber homo. §. decē. sed si est pura. ergo peti nō pot ante decem dies etā enī determinat uerbu confestim. §. e. §. oēs. et d. l. ff. e. liber homo dicit q. eadem die. §. male: sed ibi ē expressa dies. k. Est. i. ut soluat.

Tribui debet. hic no. questionē de facto. Iudex statuit terminū pemptorium p. n. ad audiendā sententiā: puta in die iouis: una partū nō uenire eadem die quero q. debeat ea sula ferri an die statuta. ut sequēt: Et uidetur q. nō die statuta: q. ut in cōtractibus tota illa dies uidet sua ut bic. et pro hoc est. ff. de feriis. l. more romano. p. quā legē ēt si media nocte uenisset satis sufficeret. unde p. q. ea die ferri nō debuit. Item alia rōne q. post p. eptōuū debet tā partē absentem citare iudex. ut. ff. de iudi. l. post edictum. et inter unā citationem et aliā debet esse spacium decem dierum. vt. ff. de iudi. l. per interualla. hodie triginta dierū. ut in auc. de litig. §. oēm. coll. vij. et fm. p. suetudine: bonoñ. vnius diei. vnde p. q. i die pemptorij nō d. fieri. sed in illa lege post edictum exponitur debet. i. potest. Item uidet econtra q. in die pemptorij debeat iudicari. vt. C. q. n. appel. nō est necel. l. cum nō eo die. Item si sit ita p. p. fero vt certum sit eam partem amplius non posse uenire debet iudicare in die pemptorij. vt. ff. de uerborum. ob. l. cū stipulatus sum mihi uel paulo. et l. liber homo. in fi. et bec est uerior opinio. sed tamē post uesperas statim uel in ipsis uesperis debet ferri. vt in auc. de iudi. §. sedebunt. colla. vj. sed nec in nocte debet ferri sententia. et ita paulo post excessū uesperarum debet iudicare. et ita quidam electi ad quoddam consilium de facto iudicauerunt.

Panum. i. non est hoc uerum incōmutabiliter.

Panum. vt. ff. co. quicqd. §. si. et de pigno. ac. si necessarias. §. si annua.

Cactiua. Stipulatio annua quoad quis uiuet pura et p. p. etia est: sed post morē stipulatio obstat exceptio heredi. h. d. Are.

Annuos aliud si dixerit singulis annis: aliud si dixerit hoc anno. nā primo ca
 su in initio cuiusq; anni. secūdo in fi. cōmittitur stipulatio: q; sic est in legato
 sic relicto. vt. C. qñ dies leg. ce. l. i. Sed ar. ptra. ff. qñ dies lega. ce. l. nec semel
 vnde dñs. Annua si debet: tūc respicit caput anni. anno si debet in fine tene
 beris anni: vt dices. j. de iuri. stip. §. q; h anno. r. ff. e. l. q; hoc anno. Sed nūqd ē
 vna stipulatio vlpes: tñ. vna
 est: vt. ff. si sicut. §. i. l. lega-
 ta sic relicta sūt plura: vt. ff. de
 dona. cā mortis. l. scnar. §. fi.
 S; que est rō: Rñ. q; semel in
 in stipulatione inspicitur condi-
 tio stipulantis vt si sit filius ac-
 quirat patri. r vna est actio vt
 ff. eo. si filius. sed i legatis plu-
 res considerantur. f. singulis
 annis cum singulis annis ce-
 dar dies legat: r plures sint ac-
 tiones: vt. ff. de an. lega. l. cū
 in annos: r qñ di. le. ce. l. cum
 in annos. sed. **A**. dicebat hāc
 esse differentiam q; in stipula-
 tione est vna verborum conce-
 ptio. sed quātū ad rei veritatez
 plures sunt sicut legata r facit
 pro eo. ff. e. plurib. §. i. sed ibi
 certe per alia verba fuit facta.
 l. annua bina trina die: vel die
 q; ibi quorundā sūia recitatur
 nec obstat q; vna est conceptio.
 nam r in legato vna est conce-
 ptio.

Quoad viam. i. donec vi-
 uam.
Facta. f. rōne primi āni. sed
 rōne sequentiū est in diem quo
 ad qd. q; ante annum non de-
 betur. r pditionalis quo ad ali-
 ud. nā als nō debet nisi viuas
 ar. ff. eo. l. hoc iure. r. l. in illa.
 vel die q; est pure abnegatiua
 i. nō pditionalis.

Perpetua. j. donec uiuat
 sic. ff. pro socio. l. i. fm quosdā
 immo die per oia secula etiam
 post mortē. nā tpe si tollit obligatio ipso. f. iure ut sequet: ut d ac. r ob. l. obliga-
 tionū. §. placet. r. ff. de serui. seruitutes. sed per exceptionē ut sequitur: sed heres
 pe. rē. ut. ff. de ac. r ob. l. obligationū. §. placet. r. ff. de serui. l. seruitutes.

Sub cōditione. Stipulatio collata in aliquem futurum euentum incer-
 tum est conditionalis. b. d.

Casum. i. in aliquā formam opinatā vt possit se habere ad cē r non esse qd i
 futuris tñ est: ut. j. eo. §. conditiones.

Differunt nā ante euentū cōditōis obligatio cessat. vt. ff. si cer. pe. l. non oīs
 r sic ea pēdente nō est debitor. sic nec heres sub cōditōe institutus: vt. ff. fa. her.
 si maritus. argumētum cōtra. C. de cōsti. pe. l. i. j. in eo qd dicit conditionale de
 binam posse cōstitui qd nō posset nisi esset debitor. vt. ff. de consti. pec. l. i. sed die
 q; sufficit debiti spe. Itē nec illud interim debet. vt. ff. de pñi. pec. id quod. Itēz
 ar. ptra. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. in possessione. r. ff. de ver. signifi. l. creditores
 sed rōne spei creditores dicunt. vt. j. eo. §. ex conditionali.

Si quis. Cōditio negatiua cuius quod quoti die potest impleri r esse i fieri i
 pletur per mortem. b. d.

Ascendero. s. posui in affirmatiua conditione. nūc in negatiua tñ.

Spondes. f. quinq; aureos. vel aliquid aliud.

Morietur. similes sunt iste due stipulationes in hoc q; mortuo stipulante in
 vtroq; casu cōmittit vt heredes agāt. nam pōt obligatio ad heredem sic inciper
 vt. C. de ac. ab herede r contra her. l. i. dissimiles in hoc: q; prima conditiona-
 lis: secunda in diem quem diem certum est euenire. vt. ff. de condi. inde. nam si
 cum moriar. l. nesciamus qñ. vt. ff. de condi. r demon. l. i. r in auc. de nup. §. d
 inceps. colla. iij.

Ex conditionali. Stipulatio conditionalis transmittit ad heredes. hoc
 dicit. Aretius.

Spes. nō autem cessit vel venit dies. sed in pura statim cedit r venit vt. ff. d
 ver. signi. cedere. sed in illa que est in diem statim cedit dies legati: sed nō venit
 vt. §. e. §. in diem.

Transmittimus. sic. C. de bis qui ante aper. tabu. l. j.

Contingit. sed quare legatarius cōditionalis legati spem ad heredem non
 transmittit: vt. C. de cada. tol. §. finat: tñ. in stipulandē interuenit factus stipu-
 lantis volentis sibi pspicere r sic heredi. vt. ff. de probatio. l. si pactum. quod fa-
 ctū non est in legatario: cuius factū nō interuenit. r eodem modo respondeo in
 hereditate conditionali.

Loca etiam. Locus solutioni adiectus afficit stipulationē in illaz diem i q
 sūst possit ad locū perueniri r impossibilitas viciat stipulationem. b. d.

Inscri. non solum cōditio vel dies.

Tēpus. qd bonus iudex arbitrat. qd die vt. ff. eo pñius. §. cum ita.
Repromissio. rōe. n. impossibilitatis stipulatio viciat vt. j. de iuri. sti.
 §. si in pos. nisi vterq; heret ibi pcuratorē r egisset quilibet cum suo: vt ea-
 dem die fieret solutio. vt. ff. eo. l. fi. §. si inter eos.

Conditiones. Cōditio de pterito r de presenti non suspendit sti-
 pulationem. b. d.

Cōsul fuerit. sic. ff. si
 cer. pe. itaq; r. l. cum ad
 pñens tempus.

Materaz. ergo nec fu-
 tura morantur obligati-
 onem. nam etiam illa p
 rerum naturam certa sūt
 vt. ff. de iudi. sed r si re-
 stituantur. §. fina. contra.
 Sed die q; aliud est cer-
 tum per rerum naturam
 idest per naturalem cur-
 sum nature per quem so-
 la pterita ita r presen-
 tia sunt certa. r ita hic ac-
 cipitur. r etiam illa futu-
 ra certa sunt que non ha-
 bent se ad vtrumlibet vt
 si moriar. nam r hic non
 morantur obligationez.
 vt. ff. de condi. indebi.
 nam r si. l. penul. r se. r
 ff. d nonato. si pupilli. r
 l. qui sub cōditione. r ali-
 ud est in natura reruz. i.
 in sciētia dei in qua om-
 nia que sunt vel fuerunt
 vel futura sunt teste boe-
 tio tanq; presentia sunt.
 Item r als sunt mille
 anni ante oculos eius
 tanq; hesterni dies que
 pteriti: r dicitur prima
 natura naturata: sed se-
 cunda natura naturans
 qued idem est: quod ipse
 deus. accur.

De duobus reis stipulandi r p-
 mittendi.

Stipulandi r pmittēdi duo
 pluresue rei fieri possūt. Sti-
 pulandi ita: si post oīuz interrogatio
 spendunt siue differunt.

Incerta sint. ff. de reg. iur. l. in totum. contra. Solutio illa loquitur in
 his vbi pñens solēnitaz exigat vt septē testes in testamēto: vt. §. de testa.
 §. i. vel loquitur in illis casibus vbi certa sciētia r intellectus de presenti
 erigitur in contractibus puris: vt. C. de dona. nec inuitus. hic autē in cō-
 ditionali.

Non solum. Etiam facta possunt in stipulatione deduci in quibus
 vtile est adijcere penam ne als stipulatoz habeat probare interesse. hoc di-
 cit. Aretius.

Solum. s. de stipu. que in dando cōsistunt bucuq; dixerimus. nunc de
 his que in facto consistant.

Subijcere. sic. ff. de preto. stipu. l. fi.

Quāntas. ff. de arbi. l. non autem. contra. Solutio. non interest quo
 ad hoc vt valeat compromissum. interest tamen quo ad vtilitatem stipu-
 lationis.

Probare. sed quō interesse pbat: tñ. per testes vt hic inuitur. r. C. de
 sen. que pro eo. l. j. §. j. nisi petatur ex volo alterius: tunc per solum sacra-
 mentuz. vt. ff. quod vi aut clam. l. semper. §. in hoc interdico r. §. se. r. C.
 vnde vi. l. si quando.

Sed si quedam fieri. puta ire romam.

Non fieri. puta per florentiam non ire.

Clausula. f. penalis.

Aduersus. hoc redditur secundo.

Non fuerit. hoc refertur ad primum: r si ex vno capite sit pena cōmissa
 non committit plus: vt. ff. de arbi. l. si duo. §. fi. nisi actum hoc sit vt plu-
 ries committat: vt. ff. de transac. qui fidem.

De duobus reis stipulandi. Quia in stipulandē de qua dictū est. §. si.
 i. plures persone interueniunt qñq; r ideo dicit de duobus reis stipulan-
 di ac promittendi.

Stipulandi. Totus iste titulus diuidit in quattuor partes. Pri-
 mo ponit de duob; reis stipulandi qualiter fiant. Secundo de duo-
 bus reis promittendi. Tertio effectus ipsius obligationis plurium reorū.
 Quarto reddit ad duos reos promittendi. Secunda ibi. in. §. Duo plures
 ue. Terna ibi. ex huiusmōi. Quarta ibi. ex duobus. r hoc dicit in summa
 duo rei stipulandi sunt quando separanz interrogant debitorem r ipse
 simul utriq; respondeat. b. d. Aretius.

Stipulandi. hic dicitur reus stipulandi ille qui rem aliquam vt pe-
 cuniam stipulatur: a re non a reatu dictus: r contra reus promittendi

qui aliquā rē promittit. vt. ff. eo. l. i. als reus tñ debitor dicitur: vt p. C. de iura. calū. l. ij. als dicit reus q̄ conuenitur vt. C. de iudi. pperandū. §. siquidem. 7 dic vt. ff. eo. l. i. Potest dici 7 alio respectu reus stipulandi 7 promittendi vt dicit in glo.

a Spondeo. hoc adiecto vt sint duo rei in solidum et iure veteri: vt. ff. e. l. reos. §. fina. 7. §. cum tab.

b Respondeat. ex interuallo: puta si diuiteret ad alios actus extraneos vt. ff. codē. l. duos. §. si. als si non est extraneus contradiceret dicta. l. ei quod mō dixerat ibi. Nā si prius. 7 quod dicit. ff. eo. l. iij.

c Duo rei. s. vt vna sit obligatio 7 vnus rei sed sint creditores duo 7 diuersarum rerum. vt. j. eo. §. ex huius.

d Duo plures. Si duo promittant eadē eadē pecuniam efficiunt duo rei. b. d. Areti.

e Spondeo. hoc acto vt fiant duo rei 7 in solidum: vt. ff. codē. reos. §. finali.

f Ex hōi. Natura duorum reorum est vt 7 beatur in solidum sed vnus solumone 7 receptione tollitur obligatio vnus q̄. b. d.

g Obligationibus. hoc refertur ad reos promittendi. 7 quod sequitur 7 stipulationibus. ad reos stipulandi: vt pbatur. j. statim.

h In vtraq̄. i. in vtriusq̄ obligatione. nam vna est quo ad vnum effectus vt. ff. eo. l. iij. in fine. sed plures sunt quia plures tenent vt B.

i Debitū alter. s. reorum stipulādi.

k Alter reorum pmittendi.

l Obligationem. ille qui accipit.

m Liberat. ille qui soluit. similis lectio seu iplicatio verborum. ff. de ar. bi. l. si duo. vel dic q̄ quilibet istorum refertur ad vtrunq̄ supradictum: 7 possunt fieri in stipulatione duo rei: 7 in quolibet genere obligandi. vt ff. eo. l. eandem.

n Er duobus. Etia diuersitas tēporis adiecti solutioni non facit cessare cōstitutionē duorum reorum. b. d. Are.

o Er duobus. p̄t. sed nōne est b̄ c̄ ip̄ ritas q̄ esse non debet. vt. ff. eo. l. eandem. §. sed si quis. tñ. §. m. 7 q̄ ibi regulariter dicitur fallit hic. vt eo. l. si er duobus. §. si. Alij vt. p. dicunt q̄ hic non est imparitas. cum adueniēte cōditione vel die ambo equaliter teneantur. sed adhuc medio tempore remanet iparitas: quare dic q̄ in quantitate debita vel re que debet non potest esse iparitas vt ibi: sed i alijs p̄b̄t hic. 7. ff. eo. si duobus. §. si. 7. ff. eo. er duobus.

p Adinus. sed adueniente conditione socius poterit conuenire mādati fm̄ quosdam: vel verius nego. ge. vt. C. eo. l. i. patet ergo constitui posse pure duos reos debēdi 7 quēlibet in solidum cōueniri. vt. C. eo. l. i. bodie contra etiam si hoc actum est c̄p̄tessus nisi altero absente. vel inope certē te. vt in auc. de duobus rei. §. i. nisi renūciatū fuerit illi constitutioni. vt C. de pac. l. pe. 7. ff. de mino. l. si iuder.

q De stipulatione seruoꝝum. Supra ti. i. 7 ti. p̄cedenti dictum est de stipulatione liberarum personarū: vtrum q̄ interdū serui stipulā. id de his tractaturus intulauit de stipulatione seruoꝝum.

r Seruus. Totus iste titulus diuiditur in tres partes. Primo q̄ seruus stipulando acquirit dño in cuiuscūq̄ persona stipulatio concipitur. Secundo excipit a regula quod factum non acquirit. Tertio si sunt plures domini pro dominicis portionibus acquiritur. Secunda ibi. S3 cum factum. Tertia ibi. Seruus communis. 7 hoc dicit. Etiam seruus hereditarius potest stipulari. 7 acquirit heredi futuro. hoc dicit. Are. tinus.

s Domini. qui dominus caput est serui. vt. j. de noralib. §. omnis et sua enim persona nihil potest. vt. ff. de reg. iur. l. seruitutem. 7. l. quod at tinet. nisi ex quo manumittitur. tunc. n. incipit habere caput. vt. ff. de capi. diminutione. l. bodie.

t In plerisq̄. hoc propterea dicit q̄ hereditati futū fieri non potest nisi

nem. p̄missor: nōdeat spōdeo: vt puta cum duobus sepatim stipulā nbus ita p̄missor: respōdeat: vtri q̄ vestrum dare spōdeo. Nam si prius ticio sponderit: deinde alio interrogante spōdeat: alia atq̄ alia erit obligatio: nec credantur duo rei stipulādi esse. Duo pluresue rei promittendi ita fiunt. menij. x. aureos dare spondes: 7 Seij eosdē. x. aureos dar spōdes si respōdeant singuli sepatim: spōdeo. Ex huiusmodi obligationibus 7 stipulationibus in solidum singulis debetur: 7 promittētes singuli in solidum tenentur. In vtraq̄ tamen obligatione una res vertitur vt vel alter debitum accipiendo vel alter soluendo omnium perimit obligationem: 7 omnes liberat. Ex duobus reis promittēdi alius pure alius in diem vel sub cōditione obligari potest: nec impedimēto erit dies aut p̄ditio quominus ab eo q̄ pure obligatē petat. De stipulatione seruoꝝum.

Seruus ex p̄sona domini ius stipulandi habet: sed hereditas in plerisq̄ persone deficiat vi-

in tribus casibus. vt. ff. de iur. h̄f̄ dicitur. 7. l. se. Itē pp̄ vsufructū q̄ seruo hereditario promitti nō p̄t. vt hereditati querat. vt. ff. e. vsufructus.

p Defuncti. nō heredis vt hic. 7. §. de her. insti. §. si reus. 7. ff. de acq. re. do. hereditas. Et que sit rō quare personā defuncti 7 nō heredis. dic vt dicto. §. seruus. **q** Hereditarius. sic. ff. de iur. l. i. §. quotiens aut.

r Siue aut. Seruus siue filius. a quocūq̄ stipulatur 7 in cuiuscūq̄ persona stipulationem concipiat acquirit dño 7 patri. hoc dicit. are.

s Siue sibi. nisi in casibus vt cum factus ē in stipulandē quo casu non acquiritur. vt. j. eo. pr. §. 7: cus op̄ras a liberto stipulet. vt. ff. e. l. antepe. §. si seruus meus. 7 in alijs casibus quos no. ff. e. l. i. 7. l. se.

t Impersonaliter. nullius facta mentione. i. vel proprio nomine: vel appellatio: vt facta mentione de nomine appellatio: sed non proprio. vt. §. de ex her. l. i. §. i.

u Acquirere. vt er cā profecti cā 7 aduenticia isto iure. quod dic vt. §. per quas p̄so. no. acq̄ritur. §. i.

v Sed ai. Si seruus stipulatur ire agere licere solus ipse non etiam dñs eius ire potest hoc dicit. are.

w Si cum serui. si stipulatur serui sibi scribi librū 7 sic factū nonne acquirit dño: tñ. sic 7 q̄ hic dicit. sed cum factum ē. i. a seruo faciendū: non ab alio vel etiam a domino.

x Dimodo. sic. ff. de vsu 7 habi. plenū. §. sed si vsufruc.

y Continebit. sic. ff. de cōditiō. 7 demon. q̄ heredi.

z Ire. hec verba exponet. §. de serui. in prin. 7. ff. de seruitu. rusa. p̄ditiō. l. i. 7. no. q̄ p̄ ver-

ba. loquit. aliud si p̄ nomē. puta iter tūc domino acq̄rit. vt. ff. e. si cōmunis.

a Etia dñs. subau. phiberi nō debet quasi dicat deberet phiberi. Sed contra. §. p̄ quas p̄so. nobis. acq̄. §. non solū. 7. §. de his qui sunt sui vel alie. in. §. i. sed non e contra. q̄ 7 hic acq̄rit dño commodum. nam ad sui domini vtilitatem ibit seruus.

b Seruus. Seruus acquirit dñs suis pro portide dñica nisi iussu vni aut vni fuerit stipulatus. b. d. are.

c Seruus cōis stipulando. ipersonaliter vel sibi vel dñis suis sub nomine appellatio. aliud si propria noia exisset. nā tūc acquirit pro virili nō pro portide dñi. S3 quid si proprium nomē 7 appellatiū: tñ. si p̄ponat proprium pro virili: si appellatiū p̄ponat p̄ dño. vt. ff. de stipula. seruoꝝ. l. si seruo cōis. 7. ff. de statulibe. l. ita. §. i. **d** Nominatiz. proprio noie. vt. §. de ex her. l. i. libe. §. i. vel appellatiuo dñmodo itelligat de quo dño dicat. vt. C. de libe. p̄tē. l. ij. 7. ff. si cer. pe. l. certum. accur.

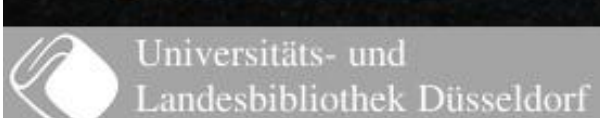
e Stipulatus. hic. diuinctim. i. diuisim exaudi. sed qd si vnus iussit seruo 7 ipse alteri stipulatus est nominatiz. Distingue et cuius re vt si er re iubentis sibi q̄ ratur: als: nominato. vt. C. p̄ quas p̄so. no. acq̄. l. h̄. §. si. 7. ff. e. proinde. §. h̄. 7. l. sequenti. l3 antiq̄ aliter distinguant.

f Si seruus. Seruus stipulando rēq̄ nō p̄t vni ex dñis acquiri: acq̄rit alteri in solidū. b. d. are. **g** Si seruo. vni. nā cū sua sit amplius q̄ri non p̄t vt. §. de le. §. sed si rē. 7. j. de actio. §. sic itaq̄ restat ergo vt soli alteri q̄rat. aliō si er re vnus stipulet tūc oib̄ querit: sed cōi diuidūdo iudicio reddet: cū agit cōi diuidūdo pro isto seruo. p̄t ēt deducere qd socius lucrat? erat ex stipulatione facta ex reb̄ suis reddat illi ex cui? re q̄rit. vt. ff. e. si er. re. §. j.

h De diuisione stipulationū. Supra dictū est de stipulationū mā: vey q̄ carū multiplex est spēs. id subdit de diuisione stipulationū. **i** Por.

Stipulationū. Totus iste titulus diuidit in duas partes principales. Pri mo ponit diuisionē stipulationis. Secūdo illam per exempla declarat. Secūda ibi. Iudiciales. 7. b. d. totus titulus. Stipulatio iudicialis est que incidet interponit. Pretoria ēo q̄ principaliter interponitur. Conuentionalis que ex sola p̄tū cōuentione. Cōmunis ēo que aliquādo p̄ncipaliter aliq̄ incidentaliter interponitur. b. d. fm̄ glo. vel sic fm̄ bart. Pretoria stipulatio est que inducta est ab edicto pretoris. Iudicialis a iuriconsulto vel alijs partibus iuris q̄ a p̄ctof Conuentionalis a sola partium cōuentione. Cōis q̄nq̄ a p̄ctore q̄nq̄ a iuriscō sulto inducta est. b. d. **l** Stipulationū. si se p̄ oia. ff. de verb. obliga. l. stipulationū. **m** Iudiciales. q̄ iudex cognoscit de aliqua causa ēt pendente cā principali incidit. 7 facit interponere cautionem: 7 dicuntur iudiciales a iudicio.

n Pretorie. sunt quando

non aditur iudex aliqua de causa sed principaliter vt talis cautio interponatur veluti dāni infecti et cauno legatorum pbandozum et talis est differentia inter ea que dicta sunt.

a **C**onventionales. que ex cōuentione partiu sunt. et de his certū est et planum. b **C**ōmunes. sunt veluti re pupilli saluam fore. Sed quare dicuntur iudiciales: n. q. principaliter pōt adiri iudex: vt iterponatur cautio cum pupillus habet tutorem q non satisfecit rem pupilli saluam fore: sic dicitur pretoria. potest adiri iudex si principaliter cautio de illa iterponatur sine aliqua cā: veluti cum pupillus nō hz tutorem pōt petere eozam iudice et iudex q dat tutore et officio suo facit interponi cautionē re pupilli. saluam fore et ita dicit iudicialis. Item qdā dnt illā cautionē rem ratā hēri esse cōm: q. qūq. interponit a procuratore actoris: qūq. a procuratore rei: vt. ff. de procu. l. pompo. §. h. et q. Et alia rōne dō cōis veluti cū procuratorio noie conuenit iudex et officio suo dō facere vt cautio rez ratam hēri interponat et tunc est iudicialis. Pretoria est qū quis pmissit mibi q. pmitteret re ratā hēri. mō volo q. promittat et sic principa liter ad istā stipulationē vado. ad ptoze vt ipsa iterponat. Item cōis et alia cau sa quā supior. nā hec cōuentionalis si fiat extra iudiciū et cōuentione. vt. ff. re ra tā hēri. l. i. inter dū. Item iudicialis. q. interponitur a procuratore: cum dubium fuerit an hēat mādātū: vt. C. de procura. l. i. et C. de satisfda. l. i. atq. non possit reus ex periri: q. nō admitteret. §. d. satisfda. §. pe. Alij dicit cā cōmūne q. et a procura toze rei quādoq. interponit nō solū actoris. vt. ff. de procura. nō soluz. §. si status et. §. rursus. et. §. si. et. l. pōpo. §. ij. et. l. si defunctus.

uentioales alie cōes rā ptozie q. iudiciales. Judiciales sunt dñ taxat que a mero iudicis officio p ficiuntur: veluti de dolo cautio: vel de persequendo seruo qui i fuga est: de restituendoue ptozie.

Pretorie sunt que a mero pre toris officio proficiuntur: veluti dāni infecti: uel legatorum. Pretorias aut stipulationes sic exaudiri o. ut in his et contineant edilitie. nā et he a iurisdicōe ptozie ueniūt.

Cōuentionales aut sunt q. ex cō uētiōe utriusq. ptis cōcipiunt hoc est neq. iussu iudicis: neq. iussu p tozis: sed ex cōuentione ptozie

quis pmissit mibi q. pmitteret re ratā hēri. mō volo q. promittat et sic principa liter ad istā stipulationē vado. ad ptoze vt ipsa iterponat. Item cōis et alia cau sa quā supior. nā hec cōuentionalis si fiat extra iudiciū et cōuentione. vt. ff. re ra tā hēri. l. i. inter dū. Item iudicialis. q. interponitur a procuratore: cum dubium fuerit an hēat mādātū: vt. C. de procura. l. i. et C. de satisfda. l. i. atq. non possit reus ex periri: q. nō admitteret. §. d. satisfda. §. pe. Alij dicit cā cōmūne q. et a procura toze rei quādoq. interponit nō solū actoris. vt. ff. de procura. nō soluz. §. si status et. §. rursus. et. §. si. et. l. pōpo. §. ij. et. l. si defunctus.

Pretorie. sed cū hic ponit ptoze vt spēs opposita iudiciali: quare. ff. de pre toria stipulatione. l. i. in principio ponit vt genus. s. ptozie: n. ibi aliter accipit iudicialis. s. a iudicio. hic a iudice. vt. ff. mādā. l. lucius.

Judiciales. s. stipulationes.

De dolo. ut si ago pignoratia. caues ne seruantes dolo perdidideris. vel ius rei in aliquo leseris. vt. ff. de pigno. ac. creditor. Item si rei vedit. agas pre quam suscepisti iā lite cōtestata. caues de dolo ne alienaueris vel manumiseris seruuz vt. ff. dō rei vē. si post. sic. et. ff. mādā. si procuratorē. §. pe. et. l. se.

De psequendo. vt si meti mibi abulisti seruū quem postea perdidideris caue as de eo persequendo: vt eius pto restituendo: ut. ff. qd me. cā. si cum ex. §. q. si hō. Item q. agit redhibitoria et non hz seruū que reddere dō q. aufugit dō cauere emptori de psequendo seruū. et si habere poterit restituat venditori. vt. ff. de edi li. edi. l. redhibere. §. si. sicq. ff. de condi. causa da. l. si pecunā. §. pe.

Ele. pro vel.

Pretorie. stipulationes.

A mero. i. puro: sic q. nō iudicialis offd. s. tali que est superiori casu.

Dāni. vt. ff. de dāno ife. l. pto: ait. §. cū q. dō et alio respectu pretoria illa q ab initio exigat siue sit pretoria iuētiōe siue ciuili: siue quocunq. mō inuenta ex eo. s. q. ptoze eam approbat. vt. ff. de ver. signi. l. lege. et hoc sensu cōprehendit pretorias et iudiciales et cōes et cōes pto cōuentionales et ita accipitur. ff. de preto ria stipu. l. i. sic est de adoptio. vt. ff. de adop. l. ij.

Et legatorū. vt. ff. vt. l. et. fidicō. no. ca. l. i. i. rñ.

Edilitie. stipulationes edilitie vt si aial nbi vendo. et de vitijs eius cauere dō beo. vt. ff. de edil. edi. l. itaq. et. l. si venditur.

Cū ediles erant ex ptoibus. vt. §. de iure naturali. §. proponebatur sed q. crit intelligibilis dōia inter pretorias et iudiciales cū hoc ti. accipitur preto ria et iudicialis: n. q. ptozia a pretore mortuo inducta est. sed iudicialis a iurisdō fultis alijs. Item in pretoria iuētiōe ob hoc ipfū principalr adiri: h. in iudici ali per cōseq. cōmūne: vt p. et supradictis cōplis. Item iudiciales vage sunt pro tum corpus iuris. sed pretorie h. et ipfē sint vage: cōprehēse tamen sunt simul i vno titulo. vt. ff. de preto. stip. l. i. Item potes notare quartā differentia vt notat ff. de verbo. ob. l. v. §. ij. ac.

Cōuentionales. pene. ideo dicit pene. q. in quibusdā valet alius contractus vt venditio in libero hōie et similibus. vt. ff. de contrabēda. emptio. l. et. liberi. et. §. de pto. em. §. si. in quibusdā nō valet stipulatio. vt. j. ti. i. rñ. i. ff. et. §. i.

Quarū. s. conuentionalium.

Contrabēda. s. cō genera. i. quot possimus dicere esse genera contractuum tot sūt genera stipulationū. i. ubi cūq. pōt cōtrahi ibi potest stipulatio interue nire. nā stipulatio est cōtractus: vt. ff. de ver. si. l. labco.

Cōes. abnegatine lege. i. nō pretorie nō uel iudiciales nō: uel conuentiona les nō: sed parti ex vno parti et altero natura accipiūt. nam si non cauerit tutor pupillo hoc ipm peti potest. et quo ad hoc h. naturam pretorie. et si petitur tutor per consequens prestatur satisfdatio et in hoc habet naturam iudicialis: ut. §. de satisfda. m. §. i. sed de hoc dic plenius. ut. ff. de verbo. ob. l. v. §. pretorie. vbi est hic titulus de verbo ad uerbum. Item si p. tatur h. satisfdatio ab altero tutorum uel curatorum et consequentia petitur et non precise. unde et in hoc habet na

turam iudicialis. vt. ff. de admi. tu. l. iij. l. rñ. et. §. de satisfda. tu. vel cura. §. i. et. ij. vel dic consequens alio modo. vt. j. co. §. sed fm hoc ois pretoria potest esse communis.

Et ptoze. s. mortuus: cuius uerba non habemus: sed sententiam: ut ff. de satisfda. tu. in prin. §. j.

Judex. s. viuis.

Non potest. q. spon te non vult satisfdare et p cepto mortui ptozis. vt. de inuitus compellit a iud dice viuo.

De rato. hec est com munitis et alia causa q. su perior. nam hec conuen tionalis quandoq. vt fiat extra iudiciū et con uentione. vt. ff. rem ra tam haberi. interdum Item iudicialis quan do iterponitur a procura tore actoris cum dubi um est an sit procurator vt. C. de procuratoribus l. j. et de satisfdatione. l. i. atq. non potest res expe di cum nō admittatur. vt. j. d. satisfda. §. penul timo. Alij dicit eam cō munitis. s. de rato. q. et a procuratore rei prestatur: quandoq. non solum actoris. vt. ff. de procura. l. nō solum. §. si status. et. §. est et alius casus. §. vlti. et. l. pompo. §. ij. et. l. si defunctus. §. vltimo.

De nullibus stipulationibus. Supra in titulo de uerborum obliga tiōib. dicit in genere de stipulationibus interpositis ab uno. Acrum qua tam ex parte creditoris q. ex parte debitoris aliquando plures persone in terueniunt et sunt duo rei: ideo subicit titulum de duobus reis. Veruz quia non tantum stipulatio interponitur a liberto sed etiam a seruo: ideo subicit titulum de stipulatione seruorum. Acrum quia stipulatio non est simplex sed multiplex: ideo postea annecti titulum de diuisione stipulatio num: ut. §. titulo proximo. Acrum quia aliquando stipulatio est inutilis et hoc potest contingere multis modis: ideo ponit hic istum titulu: de inu tilibus stipulationibus. Arcrimus.

Quis res. Quon iam iste titulus est valde longus et habet pluri mos parasos et vnusquisq. habet materiam de per se: ideo non diuidam q. est valde longa diuisio. et hoc dicit principium. Stipulatio rei q nō est nec esse potest in rerum natura non valet: scūs si possit in nostro do minio haberi. hoc dicit. Arc.

Subicitur. i. subici potest: sunt enī quedam res que nō possūt esse in nostro dominio. vel q. nec sunt nec fuerunt. s. in rerum natura. vt. j. pro ximo. §. vel si sunt: est tamen impossibile de natura. vt in sole et luna et si milibus. vt. j. codē. §. sed si impossibilis. vel de facto: vt arcum montem vt. ff. de stanlibe. cum heres. §. primo vel de hominum dispositio ne: vt res sacre et religiose et sancte et publice et in usu publico existentes: et alie similes: vt liber homo ex sui natura. vt. j. proximo. §. et. §. de re. diui. primo responso. et. §. nullius et de verborum obligatione. inter stipu lantem. §. sacram.

Mobilis. cuius appellatione et per se mouētia vt equi ptoze. vt. §. de verbo. signifi. l. mouentium.

Rerū natura. i. apud aliquos homines. sic. §. de verborum obligati onibus. §. conditiones.

Credebat. maxime subaudi. nā idē si facit mortuum nisi mora debito ris precessisset mortē. vt. ff. de cōsti. pe. l. promissor. et. ff. de verbo. ob. iter sti. §. si stichum. que est contra.

Ptozentaurū. aial forte natū ex equa et tauro qd nunq. fuit visum. vñ oratus. Humano. capiti et.

Inutilis. i. vitiosa. q. contra ius est.

Idem. Stipulatio rei que in nostro dominio nō est sed postea desit h. possit effici in nfo cōmērtio nō valet: siue pure siue pditionaliter fuit cō cepta. h. d. Arc.

Idem iuris. vt sit inutilis.

Sacram. lic. non valeat stipulatio vt hic. valet tamen venditio inter ignorantēs vt actio datur. vt. j. de contrabēda emptio. §. finali. et. ff. de contrabēda emptio. l. et. liberi. et. l. sed celsus. Sed que est ratio: res pōdeo quia in venditione non est necesse transferri dominium. in stipula tione sic. vt. ff. de contrabēda. emptio. et vendi. l. si ita et. §. finali. et est si milis ratio quare quis potest rem alienam vendere. vt. ff. de contrabēda empti. l. rem. sed non obligat. vt. C. que res pigno. obli. pos. l. q. liberos: quia in pignore d. bet ius constitui creditor q. sibi det hypothecariam actionem. in venditione sola traditio cum obligatiōe cūctionis sufficit. vt. ff. de pigno. l. que nondum. §. dicitur. et de act. one emptio. l. et emptio.

Religiosam. hec uerba ptoze vt. §. de re. diui. §. nullius. et. §. religio sam. ac.

Alibus, als si nō est in usu potest alienari. vt. ff. de contraben. emp. l. scilicet. i. rñ. r. l. pacta. §. si. r. sic. ff. de uia publi. l. uiam.

Sorū. i. ubi redditur ius ut. ff. de iust. r. iur. l. pe. uel rerū uenaliū. sed foris est bursa.

Theatrū. ex pone ut. §. de rerū diui. §. uniuersitatis.

Crederebat. idēz si sciebat. ut. j. proxi. §. r. ff. de uer. obli. inter sti. §. sacra ibi casum. n. rē.

Cōmercium. genera le nomen est ad omnes contract. unde dō aliqz habere cōmerciū rei qñ per emp. uel alio modo potest eam habere: quare iudeus nō habet cōmerciū xpiani mancipij. ut. C. ne iudeus christia num mā. l. i. unde si iudeus iudeo pmitit tale mancipium non ualet: uel christianus iudeo ut bic. si autē xpiano pmitat iudeus ualet. ut. ff. de uer. obli. multum in terest. r. de lega. i. apud iul. §. si.

Suā. naz cum sua sit plus sua fieri non potest ut. §. de leg. §. sed si rem r. j. de ac. §. sic itaqz. nisi ratione possessionis apō alium constitute. ut. ff. de contraben. emp. l. si i em pñde. §. iij. uel nisi sub cō ditione. dum tamen ad ueniente conditione stipu latozis res esse desicit. ut. ff. de uer. obli. l. si. rem meam.

Procurator. i. statim. qz pura stipulatio suspendi non pōt. vt. ff. de sti. seruo. l. usufru. secus in alijs actib⁹ uiuoz. vt. ff. commu. pre. l. si. in fine.

Item contra. i. cōtrario. nam. §. dicit quando ab initio res erat sacra uel similis. sed postea desijt: nunc econtra quando prius non sacra: sed postea sit.

In earū. i. sacra uel religiosa uel similis. vt. §. proxi. §.

Facto. qd est cū res est aliena. als si sua semp suo facto factum vñ etiā si alienauerit post tps stipulationis. idem r si erat aliena dummodo post mortem. vt. ff. de uer. ob. l. si seruū. §. i. r. §. ij.

Extinguitur. ar. contra. §. de le. §. quod si uiuo.

Similia. puta rem sacram cum erat propbana. r sic de singulis. i. sa cra uel religiosa. vt. §. proxi. §. accur.

Obligatiōe. i. istā. hoc est stipulationem.

Si quis. factū alienū non potest in stipulationē deduci. b. d. Areti.

Aliū proxi. i. extraneū.

Obligabit. r est rō qz nemo alienū factū promittere potest vt bic. r. ff. de uerbo. obli. stipulatio ista in prin. nisi pena pmittatur. vt. j. co. uerba vice. r nisi in. v. casibus in quibus presumit lex interesse pmitit: nisi fiat i cautione iudicio iusti. vt. ff. de uer. ob. quotiens quis. Item i stipulatione ista hēre licere. vt. ff. de uer. ob. stipulatio ista. i. rñ. item in stipulatione d rato. vt. ff. rem ra. habe. l. in stipulatiōe. item in stipulationibus edilijs vt sanum esse seruū uenditū uel non furem r similia. vt. ff. de uic. l. si ita quis. Item in stipulatione rē pu. sal. fo. nam cum sit pctoria erigif fideiusor vt. ff. de pctor. stipula. pctorie. stipulatur ergo pupillus his v bis a fideiusore promittit rem meam saluam fore per tutorem uel cura torem. nam r his uerbis ab eis stipulatur. vt. ff. rem pupil. sal. fo. l. pri ma. r. l. cum pupillus. Pctoria nonne quis semper promittit per se r suos heredes ea facta que per alium possunt explicari. vt. C. de contraben da stipulatione. l. fin. l. contra sit si non potest per alium fieri. vt. ff. co. cē testimis. §. id quod. r. C. de cadu. tol. l. i. §. ut autē rñ. non est alius heres qñ testator. imo idem presumitur. vt in auc. de iurciuran. a moriente pre sti. §. i. col. v.

Effecturum. tunc. n. suū factūz manifeste pmitit. idē si dixit se cura turū vt fiat. vt. ff. si cer. pe. l. si. §. si. accur.

Si quis. Alteri stipulari nemo potest nisi ei cui⁹ potestati sit subiect⁹ Extraneis vō pōt solutionē eē adiectus. b. d. Areti.

Juri. i. dñio vt seruus dñio cui acquirit. vt. §. per quas perso. no. ac qui. §. itē qd serui. itē reuerētia paterna vt filius patri. vt. §. per quas pso. no. acquiri. §. i. itez obedientia. vt monachus monasterio cui querit r se r alia vt in auc. de mo. §. illud. col. i. idem dicas de seruo fructuario item de usuario. idem de seruo bonafide possessō. r libero bonafide possessō: q ex duabus causis queruntur. vt. §. per quas perso. nobis acqui. §. de his r. §. idem placuit.

Alibil agit. r est rō. qz inuēte sūt r. ut. j. co. §. alteri. r. ff. de uerbo. ob. si ista §. alteri. fallit tñ in casibus. rvi. In primis ut si stipulantis interfit. quia sit tu tor eius cui stipulatur rem pu. sal. fo. Secūdo qz procuratori sti. dominus. Ter tio si stipulatur creditori. ut. j. co. §. sed si quis. r. ff. de v. obli. stipulatio ista. §. si stipulet. r. §. si qz unquam. Quarto fallit in oibus pctorijs stipulationibus. ut. ff. de pctor. stipu. in omni bus. ut est dñi infecti. ut. ff. de dā. infect. dñi. §. si. itez iudi a tñ solui r similes. ut. ff. de pto cura. in cāe. §. si. Item fallit in procuratore presentis. ut. ff. de uerbo. obli. si procuratori. r. ff. de procura. l. q procuratorz.

Plane solutio ēt i extraneā pso nā pferri pōt: uelut si qz ita stipule tur mihi aut scio daf spōdes. ut ob ligatio qdē stipulatoz a qgraf: sol ui tamen scio. etiam iuio⁹ eo recte possit: vt liberatio ipso iure cōtin gat. s. ille aduersus sciu babz mā dat⁹ actiōem. C. r. si qz sibi r alij cuius iuri subiectus nō sit dare de cez aureos stipulatus est ualet: q dem stipulatio. sed utrū totum de beatur stipulatoz qd i stipulatione deductum est: an vō pars dimidia dubitatum est: sed placuit nō plus qz dimidiam partem ei acquiri.

Et si qz tuo iure subiectus est: si stipulatus sis tibi acqris: qz uox tua tāquā filij sit. sicuti filij⁹ uox tan qz tua intelligitur in his rebus que serit nō obligabit: uelut si spōde at ticiū qnqz aureos datuz. q. si cf sectuz se ut tici⁹ daret spōpōderit obligatur. C. Si qz alij qz ci cuius iuri subiect⁹ sit stipulet: nihil agu. Plane solutio ēt i extraneā pso nā pferri pōt: uelut si qz ita stipule tur mihi aut scio daf spōdes. ut ob ligatio qdē stipulatoz a qgraf: sol ui tamen scio. etiam iuio⁹ eo recte possit: vt liberatio ipso iure cōtin gat. s. ille aduersus sciu babz mā dat⁹ actiōem. C. r. si qz sibi r alij cuius iuri subiectus nō sit dare de cez aureos stipulatus est ualet: q dem stipulatio. sed utrū totum de beatur stipulatoz qd i stipulatione deductum est: an vō pars dimidia dubitatum est: sed placuit nō plus qz dimidiam partem ei acquiri.

Et si qz tuo iure subiectus est: si stipulatus sis tibi acqris: qz uox tua tāquā filij sit. sicuti filij⁹ uox tan qz tua intelligitur in his rebus que

ut. ff. de pctor. stipu. in omni bus. ut est dñi infecti. ut. ff. de dā. infect. dñi. §. si. itez iudi a tñ solui r similes. ut. ff. de pto cura. in cāe. §. si. Item fallit in procuratore presentis. ut. ff. de uerbo. obli. si procuratori. r. ff. de procura. l. q procuratorz. Item fallit in actore municipij ex cuius pacto queritur muni cipibus. Item in curatore furi osi r conuulsiū personarū m r tutoribus. ut. ff. de consti. pe cu. l. eum. qui. §. si actori. Item fallit in iustore. naz sibi actio ex pacto iustitū queritur. ut. ff. de insti. l. i. in fi. r. l. ij. Item fal lit in iudice uel notario uel simi li persona publica ex quorum pactis r stipulationibus alteri queritur. ut. ff. tempu. sal. fo. l. ij. r. iij. r. rñ. r i auc. d ere cu. r bis qui cum. §. i. col. viij. r i auc. de here. ab intestato. §. ex bis coll. ut. Item fallit in cre ditore ex cuius pacto queritur actio debitori. vt. ff. de pigno. ac. l. si cum uenderet. rñ. itez fallit si ams paciscatur uotem reddi nepti quam etiaz in pote state non habet. vt. ff. so. ma. gnius. Item in procuratore uē dentis. vt. ff. de actio. emp. iu li. §. si procurator. Item fallit in deponēte si paciscatur alij rem restitui. itez fallit i cōmodante faciēte simile pactuz. vt. ff. de posi. publica. r. C. ad exbi. si res. item fallit in donāte simile pactū faciēte in euentū alicuius conditionis. vt. C. d. do. que sub mō. l. quotiens. Item fallit si pater stipulet filio uel alij posito sub sua pote state post mortem suā. i. patris. nam r filio queritur l. heres non sit. vt. ff. de v bo. ob. l. quodcūqz. §. si quis ita. si vō pure r non post mortem ipsi stipulanti q ritur. vt. ff. de vbo. ob. l. dñs seruo. bis. n. casibus ex pacto uel stipulatione alie rius alteri queritur. nō als vt bic. r. C. per quas perso. nob. acqui. l. i. cū. n. sūt speciales nō sunt trahendi ad pñtiaz. vt. ff. de le. r se. cō. l. quod vō. sed. A. vi cebat hos casus facere regulam: r si quis casus esset cōtra illud speciale est: r qd bic regulariter vt. r. j. e. §. alteri: r. C. per quas pso. no. acq. l. i. dicebat iure dī recto non ualere. sed uuliter acquiri potest r sic fm cum semper ex pacto alterius queritur: quod falsum est. cū paruz interesset directo uel uuliter quereret. vt. ff. de nego. ge. actio. ac.

Acquiratur. i. rñ.

Scio. nō tamē heredi eius. vt. ff. de vbo. ob. l. cum quis. Item hoc intellige statu eius adiecti nō mutato. als cōtra. vt. ff. de solu. cum quis. item hoc intelli ge as lit. contesta. a stipulante als contra. vt. ff. de solu. si quis stipulatus fuerit r. §. i. item l. solui possit adiecto nō tñ agere potest adiectus. vt. ff. de cōsti. pe. sed r si filie in fi. r. l. si vō.

Inuito co. i. qui stipulatur.

Doffit. i. stipulator.

Contingat. nisi in casu. vt. ff. de eo qd certo loco. l. iij. §. idem iul. sed ibi fa cta fuit solutio alibi qñ fieri debuit. unde uenit interesse. vt. j. de ac. §. loco. in quo non potuit domino preiudicare accipiendo sortem adiectus. vt. ff. de re. iu. noni debet. l. r ipse dominus possit. vt. ff. de eo quod certo loco. l. certum in fi. r. l. fi. in fi.

Ille. i. stipulator.

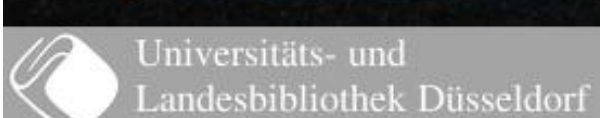
Mādani. nunquid adiectus mandati semp tenetur. A. dicit qz sic vt bic. r ff. de uer. ob. iul. §. si. nā semper tacitū mādatū r si nō expressum iteruenire di cebat r in abñtia r sine nūcio uel epistola. qd est contra. ff. de procu. l. i. §. i. qre dicemus qz mandati agitur si intercessit mādatuz: vt qz pñte adiecto fuit stipu latus. vt bic. r. ff. de uer. ob. iul. §. si. r. ff. māda. q fidē. als agit ne. ge. cū nō sit pcurator ut. ff. d. so. l. uero pcuratori. §. iterdū r. j. de v. ob. q ex qñi pcur i pn.

Quod si quis sibi vñ alteri copulatiue stipulat: dimidia tñ stipulatoz debet. b. d. are. **Q**d si quis. ualetur. i. p pte dimidia ut subijct. vt. ff. de eo quod certo loco. l. iij. §. si quis. r collige qz nō uitiatur uile per inutile sic ff. de uer. obli. l. i. §. sed r si mihi. ar. ptra. ff. de ar. l. parui. als p dñus. §. i. r uic ut ibi. **C**ū plus. vt. ff. de uer. ob. si mihi. sed contra. ff. de contrabenda emp. l. fundi. sed uic vt ibi.

Euero. Si pater stipulatur filio acquiritur sibi. b. d. are.

Acquiris. sic. ff. de v. ob. l. dñs seruū. r. C. de contraben. r cōmit. stip. l. ij. r. ff. de pac. l. r heredi. §. nos.

Silij. cū vna psona censeatur pater r filius ut. C. d. impu. r. ali. sub. l. si. si

in seruo et dno est eade vor ut. f. co. post mortem.
Acquiri. vt in pfectio peculio et aduencio quoad vsufru. ut. s. p. quas per
sonas nobis acqui. s. i.

Præterea. Diuersitas in quantitate inter interrogationes et responsionem
viciat stipulationem quatenus est discordia. sed diuersitas in qualitate vitiat.
in totum. Et responsio simplex
intelligitur qualis precessit in-
terrogatio. hoc dicit. Arc.

Inutilis. interdum totum. in-
terdum pro parte.

Respondet. s. congrue.
Diligenter tñ attende qd vbi-
cūqz est diuersitas: si conti-
nenti placet diuersitas stipula-
tori valet stipulatio. vt. ff. de
verbo. ob. l. i. s. cum adicit. si
aut non placet aut est in quali-
tate aut in quantitate aut in spe-
cie diuersitas. I primo casu nul-
lo modo valet ut hic. ibi. aut si
ille et. r. ff. e. l. i. s. cum adicit
r. s. si qd simpliciter. Si qd in
quantitate in eo qd consonat ua-
let siue detrahatur siue adiciatur
ut. ff. de verbo. obli. l. i. s. si sti-
pulante. que est contra in alio
non ut b. ibi ueluti et. Si autē
in spē aut p mittit una spē p
altera. et tūc nō ualet. ut. j. co.
s. si de alia. aut alia adiecta et
ita copulatiue et tunc uales in
alia non in adiecta. ut. ff. d. s.
ob. l. i. s. sed si. si autem plures
res stipulatur: tūc aut copulati-
ue fuit facta interrogatio et va-
let in eo qd rñsus est. aut disium-
ctiue ut illam aut illis p mittis
quo casu ualet siue ad vtrum-
qz siue simplr respondeat et in
utraqz. si qd in una non ualet
etiā in ea lz in summis non uici-
etur alternatiua si respondeat
ad unā rñ. ut. ff. de sbo. obli.
l. i. s. si quis. r. l. inter stipulan-
tem. s. si stipulante.

Expresserit. que. n. in pre-
fationibus dicuntur in cōtractibus repetita creduntur. ut. ff. de uer. ob. l. ticia. s.
idem rñ. Itē inutilis qd ad civile uinculū. sed naturale contrahit. ut. ff. d. qd.
inde. si id qd. r. l. frater a fratre. s. i. uñ fideiusor accedit. ut. j. de fideiuf. in pri.
et hec vera sūt nisi i castrē. pe. vñ qñ. nā tūc est loco patris. ut. ff. ad mace. l. iij.
r. ff. de col. bo. l. i. s. nec castrē. tūc. n. et cū patre obligatur et agit cū effectu. vt
ff. de iudi. l. lis nulla.

Item. Inter dñm et seruū: patrē et filiū nō p̄rabit stipulatio. b. d. Arc.

Stipulatur. et hoc qñ est stipulatio ex pfectio peculio et qñ vt filius stipulat.
de quo vt no. C. de inoff. testa. auc. unde si parēs.

Obligari. ex oi eā. vt. ff. de iudi. tā ex p̄rabit. et cōueniri in solidum duran-
te pa. po. auctoritate tñ patris interueniente ad qd pater cōpellitur officio iudi-
cis. vt. C. de bo. qz li. l. nō solū. s. i. postea nisi i vi. casibus qui sunt. ff. qz co.
l. ij. Excep̄t duos casus: vt i mutua pecunia ex qua non tenetur cū effectu ppter
exceptionem macedoniam neqz pater. vt. C. ne filius pro patre. l. i. Item in voto
vel deo vel repu. facto. vt. ff. de polli. si qz rem. s. voto. nā lz als. s. ex contractu
vel quasi cōueniatur. a prelato loci illius: hic tamen non puenitur. vt. C. de epi.
r. de. l. nulli et in auc. de ec. n. s. si qz. coll. ir.

Postulant. vt. C. de pac. ed. l. pacū do. p̄tra. sol. maxime ibi positū abundat
sic. C. de testa. manu. l. h. s. j.

Mutus et surdus oīo nō pōt stipulationem cōtrahere neqz furio-
sus aliqñ cōtractū. b. d. arc.

Furiosus. negociū. s. obligatorium. idem in pdigo cui bonis interdictū est.
ff. co. is cui. qz furioso similis ē. vt. C. de cura. su. l. i. rñ. r. ff. de regu. iu. l. su-
brjost. idē in mentecapto. vt. s. de cura. s. i.

Postest. similiter. ac.

Pupillus. Pupillus maior: infante potest alius sibi obligare et sine tuto-
ris auctoritate sed ipse alij nō obligatur nisi primus pubertati et tutoris aucto-
ritas interueniat. filij sō familias in etate pupillari non obligantur etiā cū con-
sensu patris. b. d. arc.

Dupillus. s. pubertati primus. vt sequitur est ratio qz intellectus habet. vt. ff.
de regu. iur. l. in negocijs.

Obligat. s. alij. l. auctoritate. sic. s. de auc. tu. in prin. sic de pac. l. ed-
tra iuris civilis. m. C. infanti. i. vsqz ad septimū annū. vt. C. de iure deli. l.
si infanti. i. rñ.

Infanti. i. vsqz ad septimū annū. vt. C. de iure deli. l.
si infanti. i. rñ. n. C. proximus. i. vsqz ad
decē ānos et dimidiū: sic prim⁹ respicit infra. s. cum decē pubertati. primum ad
r. ānos et dimidiū supra itelligit. nam sic m masculis debet fieri diuineratio: in

feminis in. ir. et dimidio ut. s. qui manumittit. nō pos. s. Ana. r. s. quib⁹
mo. tu. si. i. rñ. Arc.

Ultimū. nam distat aliquātulū ut i hereditate quā transmittit infans
ut. C. de iure deli. si infanti. s. secus in furioso. ut. C. de cur. su. l. finali. s.
si autem. et hoc sūm a zo. sed certe sic possit distat: qz unus paruos alter

adhibeat tutor: ueluti si ipse oblige-
tur. Nam alij sibi obligare et sine
tutoris auctoritate pōt. S3 qd dixi-
m⁹ de pupillis utiqz de his ueruz
est qz iā habēt aliqñ intellectū. nā in
fans et qz infanti. prim⁹ ē nō mltū⁹
a furioso distat: qz huiusmodi eta-
tis pupilli nullū habēt intellectū: sed
in. primis infantie pp utilitatē corū
benigno: iure interpretatio scā est: ut
idē iuris habeāt qd pubertati. pri-
mi⁹. S3 qz i p̄tate parētū est ipu-
bes nec auctore qdē p̄fē obligat.

Si impossibilis p̄ditio obligatōi
b⁹ adiciatur nihil ualet stipulatō. im-
possibilis autē p̄ditio habetur cui⁹
natura ipedimēto ē qm̄ existat
ueluti si qz ita dixerit: si digito celū
tetigero dare spōdes. at si ita stipu-
letur si digito celū si attingero dare
spōdes: pure facta obligatō itelli-
gatur. ideoqz statim petere potest.

Itē vbor⁹ obligatio iter absen-
tes p̄cepta inutilis ē: s3 cū b materiā
litiū p̄tentiosus hōib⁹ p̄stabat forte
post ip̄s tales allegationes oppo-
nētib⁹: et nō p̄ntes ēē ul se ul aduer-
sarios suos p̄tēdētib⁹. S3 n̄ fa con-
stō pp celeritatē dirimēdaz litiū in-
troducta ē: quā ad cesariēses aduo-
catos c ripsum⁹ p quā disposuim⁹

Si impossibilis. Cōditio impossibilis viciat stipulatōz. cōditio vō ne-
cessaria facit eam haberi pro pura. b. d. Arc.

Obligatioibus. quibuscūqz vt hic. r. ff. de ac. r. ob. nō solū. secus est i
vltimis voluntatibus. qz tūc pro non apposita habet. vt. s. de here. insti-
tu. s. penul.

Eni natura nō ita si verborū p̄plexio sit. vt. ff. de qd. liti. si Tit⁹. Jo.
cōtra. tūc enī qñqz nō diceret impossibilis lz nō possit existere. vt. ff. de ver.
obli. si titius sūm a zo. et fact ad hūc. s. ff. de re. iu. l. impossibilis. r. ff. co.
l. impossibilis. s. i.

Durc. i. sine cōditione et si dies eēt apposita. vt. ff. e. l. in illa stipula-
tione. s. si. y C. stati. cū spacio quo solui possit vt. j. co. s. si. r. ff. e. cum
qui calendaz. et de hoc dixi. s. de ver. ob. s. ois stipulatio.

Preservorum. Stipulatio nō potest cōtrahi inter absentes. Sed
si instrumēto cōtinēt partes fuisse p̄ntes vel stipulationi iter fuisse statur scri-
pturē: nisi cōtrariū probet. b. d. Arc.

Itē verborū. sicut p cōditionē impossibilē ita p absentiam sit inutilis stipu-
latio. a Absentes. ita intellige absentem vt audire non possit. vn-
de si est in turri vel a remotis et clamer: valet stipulatio si se audiant. ar.
ff. ad fil. l. i. s. eodem. als accipit multis modis. vt. ff. de verb. signi. l. ab-
sentē. et no. in auc. de fideiuf. s. i. sed contra est. ff. de do. inter vi. r. vt. l. ca-
que. Sed ibi intercesserat stipulatio ante absentiam cuius verba etiam inter
absentes nūc repetunt. Itē cōtra. ff. de pac. labeo in pne. sed aliud i pacto
quolibet alio qd sine huiusmodi solēnitare fieri potest. sed stipulatio nō vt
ff. de pac. l. i. in fi. r. j. de ac. s. de constituta. itē cōtra. ff. de spon. l. ij. r. l.
iij. sed potest dici ibi speciale vt valeat inter absentes vel dic qz per stipu-
lationē fieri p̄nt sponsalia et tūc inter presentes vt hic Item cōsensu. s. solo
possunt fieri spōsalia. et tūc et inter absentes. vt. d. l. iij.

Destabat. antiquitas. c Post tempus. post ideo dicit. qz qñ
cōueniunt post tempus p̄tractus talia opponunt.

Tale. quales subijcitur. Et nō rē.

Et nō. ecce allegationes.

Cōstitutio. C. de contrahen. et p̄mit. stipu. l. optimā.

Disposuimus. loquitur Justinianus auctor illi⁹ p̄dnis.

Scripturas. sed quid si vnus proferat instrumentum in quo continen-
tur contrahentes esse presentes rome tali die: alterum qz bon⁹. Dicitur qui-
dam qz neutri creditur. alij qz bon⁹ iudex debet anima ducere an potius

magnus: alter continu-
um tempus: alter habet
interualla dilucida. Dic-
ergo distat in stipulando
in hoc qz infans sine in-
tellectu interdum stipu-
latur sed furiosus nunq̄
ut. ff. rem pupil. sal. so.
A. seruam pupilli. Item
dicit nō multū propter p-
rimū infantie: qui intel-
lectum habet. et ideo cor-
rigitur statim qd hic dicitur.
ibi. sed in proximis.

Benignior. q. s. di-
ctum sit.

Proximū. ut alios si
bi obliget. alijs uero nō
obliget sine tutor. ut. s.
pri. s. accur.

Impbes. aliō si pu-
bes. nam obligatur ac si
esset sui iuris. ut. ff. co. l.
fi. s. i. nisi in duobus cas-
bus. ut. s. co. s. item inu-
tilis. diximus.

Datre. sed que est
ratio de hoc ad pupilluz
cum tutore auctore obli-
getur: tñ dicit qdā q ob-
hoc ipsum datur tutor
sed pa. po. est ad corrigē-
dum et est pro eis. C. de
bo. qz libe. l. fi. s. finau-
te. Ad dic qz tutorem h-
obligatū si male aucto-
ratur: patrē nō vt. C. de
bo. qz li. cum oportet. s.
sub hoc tamen veritas
lo. non autem hypothe-
cam.

credendum sit ut stipulator ipso tempore tenebat scholas boni. stabitur illi instrumento quo continet ipsum fuisse boni.

C Drecto. i. presentes. **b** C Dimodo. no. standu scripture nisi contra pbec. sic. C. de proba. cu precibus. r. j. e. s. si scriptum. r. j. u. i. s. fi. r. hoc quando forma habet publica als si puataz si pro scribente non valet. si contra scribentem valet si est cum causa. vt i. auc. de iur. r. a. mo. s. j. r. C. de no. nu. pe. generaliter.

C Improbis. scz prima facie que forte probe apparebunt tandem. sic. C. de epis. r. de. l. oes qui circa prin. fm. do.

C Manifestissimis. qz contra scripturam.

C Scripturam. i. alias quod est melius.

C Doncos oi exceptione maiores. i. q. nulla exceptio poterit eis opponi. vt. C. de contra. r. comit. stipu. l. optimam.

C Toto die. no. q. dies debet inferi in instrumento r. alia q sunt necessaria. vt. dicitur in auc. vt ponatur nomē impera. r. fact. C. de diuer. re. si qua. sed quo hoc probabitur cu dies instrumenti no debeat exhiberi. vt ff. de eden. l. i. s. editores. r. m. tribus modis petitur instrumentu edi. Primo vt fundet iurione r. instrumento rei actor. vel reus ex instrumento actoris fundet exceptiones cum neutro casu aduersarius vte reur quod non debeat ee r. tunc nulla pars instrumenti debet exhiberi. vt C. de eden. l. si. in fine r. C. d testi. l. nimis graue.

C Secundo. s. qn aduersarius vnif. nam tuc edif vt uideat an aliqd ei possit opponi. r. tuc exhibet. sed sine die r. consule ne materia def falsum fabri candi. vt. d. l. de ede. l. j. s. editiones. r. ff. que admodum testa. ap. l. i. s. i. Tertio ut de falso accuset. r. tuc etiam cu die r. consule et exhibendum vt hic. r. C. de ptra. r. mit. stipu. l. optimam r. C. de fide instru. l. si. Alijs aut modis petatur instrumenta edi vtradi per varia genera actionum. vt. ff. de eden. quedam persone sunt. sed dictis tribus modis petunt edi vel tradi. Itē quomodo hoc est qd hic probat reus contra iuris ordinem ut. C. de eden. l. qui accus. re. r. n. hoc propter psumptionem que est contra eum ppter scripturam. vt. ff. de pac. iurisdg. s. qd fere. r. tē nūqd duo testes h. pbates. s. alterum corabētium abfuisse sufficiunt. r. sic. vt. ff. de testi. l. vbi. Sed none insti r. vicē duoru tenet. vt. C. de fide instru. in cretendis. qua re videtur q in re dubia pro instrumento staret. sed certe no directe contra dicitur instrumento: s. p obliquum. s. se fuisse in scriptura quadaz facta romē velut testis vel vt ptabens. si do contra eum directe dicitur. plures q duo exiguntur vt vincat scripturaz. vt. ff. de test. l. iij. r. C. de contraben. r. comit. stipu. l. optimam ubi. Alius numerus rē. vel dicas etiam hic exigi tres. sed nūqd si aliq testes dicant pro instro vel in eo scripto vel non. an tot vel plures erant necessarij contra instm: r. sic. qz instm per se vicem duoru tenet. vt dictu est. Itē pter ipsū sunt pbationes vt ponit. vt. ff. de pig. ptabif. Itē q dicit eo die. idē dicas si alio tali quod h esse non potuit vt ar. s. de vbo. ob. s. loca.

C Quo. vt etiam alio dūmodo sit tantū remotus locus i quo dē fuisse tpe quo dē instm esse factus q hoc no potuit esse. vt. ff. de vbo. ob. l. vi. s. fi. r. s. de vbo. ob. s. loca. Et dic esse vel fuisse. sic. s. de bis qui sunt sui vel alie. iuris. s. in potestate.

C Post mortem. s. iure verustissimo qd hodie corrigif vt in fi. buius. s.

C Eius. s. patris vel domini.

C Videtur. vnde sicut ipse pater vel dominus sic stipulando erat stipulatio inutilis: ita r seruo talia vba dicte vel filio vt hic. r. s. co. ci qui. r. facit C. de impu. r. alijs sub. s. fi.

C Pradie. i. die pcedenti morte. vt. ff. de ser. pradie.

C Quat. s. olim. **C** Sed cu iā. s. nūc corrigif. ac.

C Dicitur. s. s. de vbo. ob. s. sed bec. ac.

tales scripturas q psto ee ptes iudicat oimdo ee credendas: nisi ipse q talib vnt iprobis allegatiob: manifestissimis pbatiob vl p scripturā vl p testes idē eos approbauerit i ipso toto die quo p fciebat instrumentū sese vl aduersariū suū i alijs locis ee. **C** Post mortē suā dari sibi nemo stipulari poterat nō magis qz post eius mortem a quo stipulabaf. **C** At nec is qm alicui prātē ē: post mortē ei stipulari poterat: qz pns vel dñi voce loqui uidet. **C** Sz r si quis ita stipuletur: prudie q moriar vel prudie q moriaris dare spōdes: inutilis erat stipulatio. sed cu iaz vt dcm est ex cōsensu ptabētū stipulatiōes valēt: placuit etiā nobis in hñc iuris articulū necessariā inducere emēdatiōnem: vt siue post mortē siue prudie q moriatur stipulatoz siue promissor stipulatiō pcepta ē stipulatio valeat. **C** Item si quis ita stipulatus erat si nauis ex asia venerit hodie dare spondes: inutilis erat stipulatio: quia ppostere cōcepta ē. Sz cuz leo in dylte recordationis in doctibus eandem stipulationem que ppostera nuncupatur non ee reijciendā estimauit: nobis placuit r huic perfectū robur accommoda-

C Placuit. vt. C. de contraben. r comit. stip. l. scrupulosam. **C** Valeat. s. stati. efficit aut crit post mortē. vñ ab herede r contra heredem incipient actiones hodie: qd olim nō erat. vt. C. vt actio. ab here. r cōtra here. l. i.

C Item si quis. Ratione ppostere cōceptis nō viciat stipulatio. Et stipulatio cum moreretur promissor aut stipulatoz vel post mortem tertij valet etiam si iure veteri. h. d. arc.

C Hicrit. post hoc verbum venerit est punctum. r subau. quicūqz uel u qz ad annum. si aut esset post illam dictionem hodie nō esset stipulatio inutilis i iure veteri. sed utilis r cōditionalis. vt. s. de ver. obl. s. sub conditione.

C Ppostere. primo. n. debet venire nauis fm naturā cōditionalis stipulationis vel cōditionis q dari hodie.

C Estimant. scz ista stipulabatur mulier si sine liberis cesseris promittis mihi dotem reddere ut de ea possim testari cum prius testari proponebat r ea mortua dotem reddi. vt. C. de iure do. l. si mulier. uel dic fm do. cum stipulatur maritus sic si dabis mihi decē promittis te mihi nupturam. primo eius nubere r postea dare debebat.

C Placuit. C. de testa. l. pposteri.

C In oibus. s. obligatiobus.

C Conceptio. cōceptio vel conceptio nō fit post conditionem existentē. vt. C. de testa. pposteri in fi. r. fact ad hunc. s. fi. q nō sit curandus ordo scripture. ff. de pecu. le. l. quidā. r. s. de le. s. ante. r. ff. de so. non. n.

C Ita autem. erat. vt. ff. de bo. aucto. iij. pos. l. hereditariū accur.

C Post mortem alterius scz tertij. ac.

C Si. Verbum promississe in scriptis r pceptum importat stipulationē. h. d.

C Si scriptū. nunquid idē sit si testes dicunt aliquem promississe vt etiā tunc intelligatur interrogatio pcessisse: vt q sic. vt. C. de fide instru. in cretēdis. sed ptra dico. vt. C. de vsur. l. i. r est rō s. jo. qz testes nō sic in iure instructi sunt ut instrumenta que a iure peritis sunt.

C Derinde. nisi contra. pbatur. vt. ff. de pac. iurisdgentium. s. q fere.

C Quotiens. Si plures res deducantur in stipulationem r promissor respondit ad eas: ad oēs alias tenet. h. d. Et de ista materia vide Barto. r alios doc. in. l. scire debemus. in pn. ff. co. r in. l. i. s. fi. codem ti. r dicit in. s. pterea. s. co. Are. d. Sponderit. als respondeat.

C Contrahitur imo videtur non valere cum sit diuersitas in respondendo. vt s. co. s. pterea. sed distingue vt ibi dicimus.

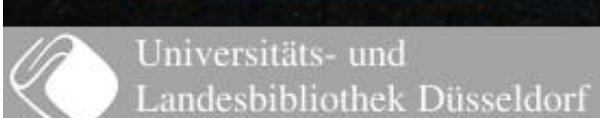
C Er pluribus. respondere. si volumus in oibus teneri als tenemur nō in his i quibus respondemus ut hic. Itē r sufficit simplex rñso vt dicimus cu cogitur et qn ad oēs respōdet. sic. ff. de ob. l. ncia. s. idē respōdit. r. s. e. s. pterea.

C Alteri. Stipulatio de dādo alteri nō valet nisi fuerit apposita pena. hoc dicit. Are.

C Alteri sic. ff. de v. ob. stipulatio ista. s. alteri.

C Supradictū est. vt. s. co. s. si qz alij. hoc nō fallit in multis casibus vt ibi dicimus. r no. qz hic tribus modis alteri stipulamur. nā interdū directam acquirimus actionē suban. alteri stipulādo vt filio pfi. suus dñio. r cō. vt. s. co. s. si qz alteri. r. s. ci. q. qnqz vñlē vt tutor pupillo. r in similib rōne officij vt seruus publicus. vt. ff. de cōsi. pe. l. cū qui. s. pe. r. ff. rē pu. sal. fo. l. iij. interdum nullaz r tūc necessaria ē pena. vt h vñ. Itē no. qz hoc vñmo casu vba stipulatiōis r fortis r pene possunt formari tribus modis. aut. n. sic dico: promittis mihi q dabis illi r eodem modo penā aut sic. pmittis illi q dabis ei: r eodem modo penā: r in his duobus casibus nō valet neqz fortis neqz pene promissio. sed aliud quando deberet utilis vel directa acqri. vt in primis duobus casibus. vt. ff. de pti. pec. l. eum. s. si actori. r. s. iul. r. hic. Aut si pmittis mihi q dabis illi aut penam: mihi nō stipulatoz qz r tūc hyllocū qd hic dē. aut quarto modo dico promittis q dabis mihi recipienti noie eius quo casu valet vtrūqz r ego illi cedā cui? nomie stipulatus sum. vt. ff. mada. si procuratorem. s. fi.

C Etiam ei. s. stipulati cuius tamē nō interest dari ei cui fuit stipulatus. nec mirum qz ibi fuit stipulatus penam vt modo dicimus. r. fact. ff. de arbi. l. cum pena. Sed contra. ff. de arbi. l. aduersus. s. sed si eum. sed ibi non directo contra arbitrium iur: r ideo inspicitur an interficit etiam in pena: cum ad ea que frequē

ter accidit iura se referunt. vt. ff. d. lega. i. na ad ea. Sic contra. ff. si quis in ins vo. l. ij. §. si. sed ibi in pena propria. hic aut i puenionali dicit. vel ibi id no com mittitur qz no debuit venire: qz aduersarij no intererat. r ita per obliquu illa rō reddi. a **C**oniaz stipulaf. no. q. caute ponit stipulaf. na secus est cum pa cisat qm cum pena ex nudo pacto et incontinenti appposito sicut vsura non pos sit peti. vt. ff. de ser. crepor. l. ser uas. r. C. de vsur. l. ij.

Que sit. i. que sit quanti- tas r que sit conditio vtrum sit impossibilis vel probabilis vt no. ut. §. c. §. impossibilis. r. j. c. §. q. turpi. qritas rō que sit in spicet vt quantitas qz sit peta tur certi condicione si est certa. als si stipulatio e incerta actio- ne et stipulatu vt hic. r. §. d. v. obli. in prin. ista. n. nomia qz r qz substantie sunt significanua no quantitas. l. certe vel tara te vel tarande. r. hoc §. 30. S. 3. §. j. de actio. §. oēs. solue vt ibi. Sic §. ff. de emic. l. si vobis hz ibi sic agebat. Itē §. C. de spō. l. mulier. §. pe. sed illud fauo- rem simonij ne in infinitum pe na excedat. vt. C. de iuri. stip. l. ij. alij vt. ff. dicit vsqz ad duplum. r in hoc consideratur qritas vt duplum non excedat fm cu. vt. C. de sen. que pro eo qd interest. l. j. alij vt. Jo. disti- gunt inter cu q scienter profuit sit ultra duplu se non teneri ut ille teneatur. als non ut. ff. si- qz cau. sed r. sigs. §. fi. alij di- cunt vsqz ad quadruplu semper ex tendi: no plus. ut. j. de ac. §. oēs. prima uerior est.

Con dē. i. penali stipula- tione: q est pndialis. l. si no pe- ret pmissor: pncipali pmissori.

Cicio dari. ut promittis ti- cio uel mibi qz dabis ticio.

Spondes. l. mibi. als non ualet hoc ut modo diximus.

Stipulatio. l. pene eo no dante. non aut illa inuulis efficiunt utilis. sed pene metz: illi statur. vt. als. C. de arbi. l. j.

Sed et si quid. Stpulatio qz def ei cui dare mea interest tenet. b. d. Arcti.

Caus. l. stipulatis. f. Cessit sic. §. de fatidā. m. r. cu. §. ij. als. iij.

Obligatio. na uulis actio pupillo dat. ut. ff. d. magi. pue. l. i. §. pe. ut ip si sti pulanti dire. ta acqrit. ut hic dicit.

Cires. interest. n. mea procuratori meo solui qz in rem meaz expendit. ut. j. mā. §. tua grana r madantis.

Cata. ab isto qz nūc stipulatur.

Stipulatio. no ut pcuratori ul' creditori actio competat. sz qui stipulatus est ager actione et stipulatu ad interest qm sua interest creditori vel procuratori sus- se solutu. ut. C. de iuri. sti. l. h. r. ff. de v. ob. liber hō. §. fi. r. C. de dona. cuz res nel fm nos ager certi cōdi. ad interest quod pbauimus. ut. §. de uer. ob. in prin.

Causa pmissio facti alieni si ualet nisi appposita sit pena. Et nemo pot stipulari re suam. b. d. Are.

Cierfa vice ad supiorē. §. alteri. n. C. Penā. sed r tūc ad penā tm tenet. r fact. §. eo. §. si qz alij.

Cicē nemo. futurā. vt parti analle vel scum aialiu sitorū que sua futura sunt. vt. §. de re. di. §. itezca. Item multo magis si stipulatur rem que nūc e sua. vt. §. eo. §. i.

Cuo sua sit. hoc ideo qa in eo casu quo sua futura no est ualet stipulatio. vt ff. de v. ob. l. si rē meā. qz Stipulatus est. l. dari r est rō qz quod suū e am- plius suū fieri no potest vt. j. de ac. §. sic itaqz. restmū tm possum stipulari. vt. ff. vcr. ob. nāno. i. r. r. ff. vsufru. que admodū ca. l. i. §. sed qd diximus.

Cide Diffensus in corpore viciat stipulationē. b. d. are.

Credideris. hoc est verū qm certū est eos dissensisse. ut. ff. de uer. ob. continu us. §. i. als aut si pot fm vtriusqz intellectu valere: ualet fm intellectuz promiss- foris. vt. ff. de v. ob. qz pluribus. r. l. stipulatio ista. §. cū qui. nec obstat quod vī minorē pccari debet vt. ff. de le. i. apud uul. §. scio. qz minor e qz dare vult p missor. vt. j. de ac. §. pterca. si at fm vni intellectu rātū valere pot: fm cū? itel- lectū ualet. vt hodie dare mibi bononie. r. pmissis. si. n. d hac bononia i q su- mus itelligat v3. als no vt. ff. de v. ob. l. quoties i stipulandibus. r de re. du. l. quetiens. ij.

Cuod. Stipulatio turpis et turpi cā descendens no ualet. b. d.

C Promissam siue vicā pmissis homicidiū facere: siue vicā pmitto. r. quia p missis facere homicidiū. vt. ff. de v. ob. generaliter.

C no valet. hndi. n. cōditiones turpes ipossibiles psumunt a iure. vt. ff. de cō di. insti. l. si filius. vñ no valet stipulatio vt. §. co. §. si impossibilis. circa quod tamen dic. qz aut ipsam quod promittitur est turpe vt facere homicidium r tunc

ei cuius nihil interest. Penā enim cū stipulaf qz no illud ispicit qd in terfit eius: sed que sit quāntitas i cō ditione stipulationis. ergo si quis ita stipulatur Ticio dari. nihil agit Sz si adiecerit penā nisi dderit tot aureos dare spōdes tunc commit- tin stipulatio. Sed r si qd stipu- letur alij cum eius interesset: placu- it stipulatioē valere: nam r si is q pupilli tutelam administrare cepe- rat: cessit administrationē contutori suo: r stipulaf e rem pupilli saluā fore: quoniā interest stipulatoris fie- ri quod stipulatus est: cum obliga- tus futurus eēt pupillo si male res gesserit tenet obligatio. Ergo si quis pcuratori suo dari stipulatus sit hēbit vires stipulatio. Et si cre- ditori suo qz stipulaf sit: qd sua in- terest ne forte vt pēa cōmittat vel pedia distrabant que pignori da- ta erāt ualet stipulatio. Versa vice qui alium facturum pmisit vi- detur in ea esse causa vt no teneat nisi penam ipse pmiserit. Itē nemo rem suam futuram in cū ca- sum quo sua sit vtiliter stipulatus est. Si de alia re stipulatur sen-

no valet et pena appositā. vt. ff. de v. ob. l. generaliter r. l. veluti. r. l. si plagij. idē dico r si sub condicione turpi. vt hic. aut si honestum promit- taf. sed tamen turpiter. vt dare. r. sed p metū vel dolum. r tunc valet pro- missio facta. sed exceptione eliditur. vt. C. de inuui. stipu. dolo in si. nisi in casu vbi ipso iure no ualet promissio facta p metuz. vt. ff. qd me. causa. l. si mulier. §. qz si dos fm Jo.

serit de alia promissor: p inde nul- la contrahitur obligatio ac si ad in- terrogatuz responsuz non eēt. ve- luti si hominem Stichuz a te quis stipulatus fuerit: tu de pāpibilo sen- seris quem Stichum vocari credi- deris. Ad ex turpi causa promissum est veluti si quis homicidium vel sa. rilegium se facturū promit- tit non valet stipulatio. Cuz qz sub aliqua condicione stipulaf fue- rit licz ante condicionem deesse- rit postea existente condicione he- res eius agere pot. idem r a pmiss- foris parte est. Qui hoc anno aut h mēse dari stipulaf e nisi om- nibus partibus pteritis anni vel mēsis no recte petij. Si fundū dari stipulaueris ul' hominē no po- teris pmo agere nisi tātū spaciū p- terierit quo traditio fieri possit.

De fideiussoribus.

Pro eo qz promittit solēt alij obligari qz fideiussores appel- lantur: quos homines accipere so- lent dum curant ut diligentius sibi cautū sit. In omnib' aut oblig- ationib' assumi possunt idest siue re siue v'bis siue litteris siue consen-

su. siue in contractu fiat promissio fm Jo. r. B. vt. ff. de condi. r demon. l. si in āno. r. ff. qz di. le. cc. nec semel. vnde versus. Annua si debet: tūc inspicias caput āni. Anno si debet i sine tenetis anni. vt hoc dicit. §. de uer. ob. in prin. Sz qd si vsqz ad forum rem promissis vt qz statim ince- pro foro possit agi. vt. ff. ad trebel. l. qui filius. §. fabius.

C Si fundum. Promissori vas rēpus habile ad soluēdum. b. d. are. Sz possit. cū cōmodo pmissoris. vt. ff. de v. ob. signi. l. nepos pculo. nec tamen nimiu expectatur. sz prius no possit solvere. vt. ff. de verbo. ob. qz nu. §. illud. Itē r si mōdū nō pot. non tm id stanz erigit vt. ff. de so. quod dicim. quoddā ergo tps mediū erigimus. l. r. dierum fm quosdā. vt. ff. de cōsti. pe. l. pmissor. uel dic arbi. ut. cū. l. no sit determinatum. vt. j. de in. deli. l. i. in fi. qz iudet statuet tempus quoddā nec nimium nec modicuz vt. ff. de sol. l. ratū. r rē ra. ba. l. quo enim. §. i. r. ff. de offic. iudi. l. r. Itē nunquid idem in quantitatibus qd in spēbus hic dicit. non imo tempo- re tāto qm iudicatis vas expectat. vt. ff. de iudi. l. si debitor. l. iij. mēsiuz vt. C. de usur. rei iudi. l. ij. fm quosdā. vel uerius dicit no. §. de v. ob. §. ois in glo. ibi statim r.

C De fideiussoribus. Cōtinua sic. Assum est de his qz principaliter obli- gantur et pluribus contractibus. Cuz vt hic dicit ter. in prin. pro eo qui obligatus est solet accedere fideiussor. id post illos titulos spijctur iste de fideiussoribus. areti.

Pro eo Tonus iste titulus diuidit in qnz partes. Primo quali- ter fideiussores accipiunt. Secundo in qua obligatione accedere pos- sunt. Tertio quando sunt plures fideiussores an in solidum ul' pro parte qz liber obligetur. Quarto qz no potest fideiussor plus obligari qz principa- lis r qm dicitur in plus obligari. Quinto quando solēntas intrinseca pre- sumitur. Secūda ibi. In omnibus. Tertia ibi Si plures. Quarta ibi. Si deiussores. Quinta ibi. In stipulationibus. r hoc dicit. Fideiussor est qui accessorie obligatur ad maiorē cautelā creditoris. b. d. are.

C Promittit. l. principaliter p stipulationē r idē quocūqz alio modo qz obliget. ut. j. eo. §. i. r. ff. co. l. i. Nūquid accessorie obligationi accedere si deiussores pot: tm. sic ut. ff. eo. grece. §. fi. r de pig. ac. si rem. §. i.

C Dominus. i. fideiussores.

C Solent. l. creditores.

C Cautū. r est cautū sine dubio. ut. j. de replica. §. fi.

C In oibus. In omni obligationi accedere potest fideiussor: r cuius tm. r naturali tm. b. d. are.

C In omnibus. idem in omni specie obligationuz dūmodo no sit contra legem. ut. ff. co. l. cum lex. sed contra. C. ne fideiussor. do. l. i. fo. illud spe-

Cum. Stipulatio condicionalis transit ad heredes stipulatoris: p missoris. hoc. d. are.

C Quis agere. hoc i cō- tractibus ut hic. r. §. de uer. obli. §. ex conditio- li. aliud in relictis. ut. C. de cada. tol. §. si autem aliquis. r. ff. d. ma. testa. si ita scriptū fu. i. fi. r fa- cit ad hunc. §. de picu. r cōmo. rei nen. l. qz si pen- dente. l. r.

C Qui. Qui promittit certo tēpore no potest cō- ueniri nisi totus terminus est elapsus. b. d.

C Qui hoc anno. i. qui stipulatus est bis uerbis promittit hoc anno uel hoc mēse.

C Deteretis. idest cla- psis sed secus est in reli- ctis fauore ultime uolun- tatis. nam in caput anni prestatio fit. ut. C. quan- do di. le. ce. l. i. uel distin- gue. aut pmitit per hec uerba hoc anno uel quo- libet anno. r tūc i fine an- ni fit solutio ut h. r. ff. de v. ob. qz hoc āno. r. l. cum qui certatus. aut an- num. r uinc in capite an- ni fit solutio siue legatus

fit. siue in contractu fiat promissio fm Jo. r. B. vt. ff. de condi. r demon. l. si in āno. r. ff. qz di. le. cc. nec semel. vnde versus. Annua si debet: tūc inspicias caput āni. Anno si debet i sine tenetis anni. vt hoc dicit. §. de uer. ob. in prin. Sz qd si vsqz ad forum rem promissis vt qz statim ince- pro foro possit agi. vt. ff. ad trebel. l. qui filius. §. fabius.

C Si fundum. Promissori vas rēpus habile ad soluēdum. b. d. are. Sz possit. cū cōmodo pmissoris. vt. ff. de v. ob. signi. l. nepos pculo. nec tamen nimiu expectatur. sz prius no possit solvere. vt. ff. de verbo. ob. qz nu. §. illud. Itē r si mōdū nō pot. non tm id stanz erigit vt. ff. de so. quod dicim. quoddā ergo tps mediū erigimus. l. r. dierum fm quosdā. vt. ff. de cōsti. pe. l. pmissor. uel dic arbi. ut. cū. l. no sit determinatum. vt. j. de in. deli. l. i. in fi. qz iudet statuet tempus quoddā nec nimium nec modicuz vt. ff. de sol. l. ratū. r rē ra. ba. l. quo enim. §. i. r. ff. de offic. iudi. l. r. Itē nunquid idem in quantitatibus qd in spēbus hic dicit. non imo tempo- re tāto qm iudicatis vas expectat. vt. ff. de iudi. l. si debitor. l. iij. mēsiuz vt. C. de usur. rei iudi. l. ij. fm quosdā. vel uerius dicit no. §. de v. ob. §. ois in glo. ibi statim r.

C De fideiussoribus. Cōtinua sic. Assum est de his qz principaliter obli- gantur et pluribus contractibus. Cuz vt hic dicit ter. in prin. pro eo qui obligatus est solet accedere fideiussor. id post illos titulos spijctur iste de fideiussoribus. areti.

Pro eo Tonus iste titulus diuidit in qnz partes. Primo quali- ter fideiussores accipiunt. Secundo in qua obligatione accedere pos- sunt. Tertio quando sunt plures fideiussores an in solidum ul' pro parte qz liber obligetur. Quarto qz no potest fideiussor plus obligari qz principa- lis r qm dicitur in plus obligari. Quinto quando solēntas intrinseca pre- sumitur. Secūda ibi. In omnibus. Tertia ibi Si plures. Quarta ibi. Si deiussores. Quinta ibi. In stipulationibus. r hoc dicit. Fideiussor est qui accessorie obligatur ad maiorē cautelā creditoris. b. d. are.

C Promittit. l. principaliter p stipulationē r idē quocūqz alio modo qz obliget. ut. j. eo. §. i. r. ff. co. l. i. Nūquid accessorie obligationi accedere si deiussores pot: tm. sic ut. ff. eo. grece. §. fi. r de pig. ac. si rem. §. i.

C Dominus. i. fideiussores.

C Solent. l. creditores.

C Cautū. r est cautū sine dubio. ut. j. de replica. §. fi.

C In oibus. In omni obligationi accedere potest fideiussor: r cuius tm. r naturali tm. b. d. are.

C In omnibus. idem in omni specie obligationuz dūmodo no sit contra legem. ut. ff. co. l. cum lex. sed contra. C. ne fideiussor. do. l. i. fo. illud spe-

tiale est. ite in presentibus & futuris negocijs pot accedere fideiussor. vt. ff. de in. l. que admodum vt. j. co. §. fideiussor.

Consensu siue etia ex maleficio vel qsi vt. ff. e. h. grece. §. sed si ex delicto Me. i. n. d. ac. **C**iuilis. f. tm vt pro eo qui

fuit confessus spe future numerationis. vt. j. n. prior. habet tamen eadem exceptione qre vt. C. d. no nu. pec. l. pe. in fin. & l. ta madori. & sic not. ciuili tm obligationi accedere fideiussore vt hic. & d. l. dicit. & ff. co. l. fideiussor. §. ij.

CNaturalis. f. vt pro seruo vt subicit. & ff. eo. l. fideiussor. §. fideiussor accipi. ergo quantum ad ratione fideiussoris non interest. sed quo ad alia multum interest. f. inter ciuile & naturale obligatione vt. ff. de consti. pe. l. i. §. debitum. & l. qd si maritus. §. si qd aut.

CCui. f. obligationi. **C**Adco. i. in tam.

CPro seruo. qui seruus de iure naturali tenet tm no ciuili. vt. ff. d. cddi. inde. si id qd. & s. de libertatis. §. i. & s. de iuri. stipula. §. i. Item inuulsi. & huic naturali accedit h fideiussor at ipse seruus fideiubere non potest. vt. ff. eo. l. seruus infcio. & l. se.

CObligat. fideiussor q pro eo intercedit.

CDns. no ide eotra. vt dns seruo possit fideiussor dare. & est ratio qz talis fideiussor obligado se seruo per pns domino obligat. Ites pro eode. f. domino obligatur: qd esse no potest: vt ide pro eode & apud eude possit obligari. vt. ff. eo. si qz pro eo. §. i. & l. ura nius. & ff. ad. uel. l. tutor.

CFideiussor non. Obligatio fideiussoria est transitoria ad heredem & fideiussor pot adhiberi et pro futura obligatione. h. d. are.

CRelinqt. siue h dictu sit siue no. & ide i oi obligatde. ex ptractu uel qsi in reo principali ut hic. & ff. de ac. & ob. l. ex contractibus. sed qd si ad pena facti obligatus e uel in alia ac. uel obli. que no transit ad heredem: tm. no puto teneri ex hoc casu heredem quasi naturam mutat hoc casu stipulatio ut ar. ff. si quis cau. l. si cum. §. qui iniuriat. & j. de ac. §. fuerat aut. & facit ad hunc. §. ff. eo. l. iiii. §. fi.

CFideiussor pcedere. puta fideiubeo i id qd sibi credes vel credidisti. vel credis. na his tribus teporib pot accipi vt hic. & ff. de usufruc. e. re. q vsu p. l. qm. §. fi.

CSi plures. Si plures p eode fideiubeat qlibet tenet in solidu. sed beneficio epistole sit diuisio inter eos qui soluendo sunt tpe lins cōestare. Et si vnus ex fideiussoribus soluendo soluat isolidu a p fideiussore repetere pot hoc dicit are.

CTenent. ide et in pluribus mandantibus vel iubentibus. vt. ff. qd iust. l. fi. sed vt iure nouo q p pte tm qlibet teneat ipso iure vt ia no sit necessaria epla q scribit h nisi expse isolidu pmittat. & sic vt corrigi quod h dicit: vt in auc. de duo. re. §. i. col. vij. vel si vt puto dicta auc. loqf in pluribus reib debedi in qbus et iure veteri uidef fuisse cautu vt p partibus teneantur. vt. ff. de duobus reib. l. reos. at scet sit in fideiussoribus qnoy quilibet tenet in solidum vt ipse reus pro quo intercedit. & ita habebit locum epistola bodie vt olim.

CEx epistola. sed vbi est hec epistola: tm. no habemus ea scripta: multo tamen de ea mentionem facit lex. vt hic. & C. de cōsti. pecu. l. fi. & ff. e. l. inter fideiussores. & l. se.

CPartes. Hec tamē epistola fallit in qnqz casib. vt in fideiussoribus tutor: q no implozant beneficium. l. 3. tutores iplozet. vt. ff. re pu. sal. fo. l. fi. & ff. de tu. & ra. di. l. i. §. nuc tractemus. Item fallit in fideiussore fideiussoris: vt. ff. e. si plures. §. fi. Itē fallit qn ceteri fideiussores soluendo no sunt tpe lins cōte. vt. j. subicit stati. Itē fallit qn eiusde summe sunt fideiussores. sed no p eode debitor. vt. ff. e. si a ticio. Ites & qn inficiat. vt. ff. co. si dubitet. §. ita. Sed nunquid hec exceptio epistole est pemptoria vel dilatoria: uideatur pemptoria. quia prorsus punit id in quo opponitur. Ites

su contracte fuerit. **C**At ne illud quidem interest vtrum ciuilis an naturalis sit obligatio cui adijcia tur fideiussor: adeo quidem ut p suo quoqz obligetur: siue extraneus sit qui fideiussor: & a seruo accipiat siue ipse dominus sit in id quod sibi naturaliter debet. **C**Si fideiussor non tm ipse obligatur: s; etiam heredem relinquit obligatum. **C**Fideiussor: & pcedere obligationes: & seq potest. **C**Si plures sint fideiussores quot quot erunt numero singuli in solidum tenentur. **C**Itaqz liberum est creditori a quo velit solidum petere. **C**S; ex epistola diui adriani compellitur creditor a singulis qui modo soluendo sunt lins contestate tpe ptes pete. **C**Itaqz si quis fideiussoribus eo tpe soluendo si sit h ceteros onerat. **C**Sed si ab vno fideiussore creditor totum consecutus fuerit huius solius detrimentum erit si is pro quo fideiussit soluendo non sit: & sibi imputari debet cum potuerit iuari ex epistola diui adriani: & desiderare vt pro parte in se detur actio. **C**Fideiussores obligari no possunt vt plus debeant dare q debet is pro quo obligantur. nam

eotra uidef dilatoria. qz ante lit. cōte. opponi dz vt hic. quare vt dilatoria. vt C. de proba. l. exceptio. sed dico ea quasi anomala cum nec pemptoria pro sus imitet: que nec vsqz ad suam opponit. nec dilatorias que tm differunt. vt. j. de excep. §. hoc exp. l. & C. sen. resan. no po. l. pemptorias. sed qd si soluit. nu qd repent. quasi sit fauorabilis exceptio: uideatur q sic vt in vell. vt. ff. de cōdi. inde. l. exceptus. & ff. e. l. si contendant. l. 3. dico qz no inuenio q sic sit fauorabilis. & qz siu recipit debitor. vt. ff. de condi. indebi. repentio.

eor obligatio accessio e pncipalis obligationis. nec plus i accessioe ce pt q in pncipali re. **C**At ex diuerso vt min dbeat obligari pfit. Ita qz si reus. x. aureos pmiserit fideiussori i qnqz recte obligat. cōtra vō obligari no pot. Itē si ille pure pmiserit: fideiussor sub p ditione p mittere pot. eotra vō no pot. non soluz aut in quatitate sed etiam in tēpore min aut plus intelligitur. **C**Plus est eni stati aliquid dare. minus e post tps dare. **C**Si qd at fideiussor: p reo soluēt: ei rei recuperade causa habet cūeo mā dati iudicij. **C**Grece fideiussor plerunqz ita accipitur siue et verbo. Sed & si dixerit. p eo erunt: acti dixerit.

CIn stipulationibus fideiussorum sciendum est hoc generaliter accipi vt quodcunqz scriptum sit: quasi actum uideatur etia id actum. Ideo qz cōstat si quis scripserit se fideiussisse uideri omnia solē niter acta.

De litterarum obligatione.

Olim scriptura fiebat obligatio quominibus fieri dicebatur que noia bodie no sūt i vsu.

modis quo nullus est ibi: vt. j. de ac. §. plus aut. u **C**otra. i. si reus qnqz promissit fideiussor dect.

CEotra si reus sub conditione p mitterat fideiussor pure. **C**Plus dare. facit ad hoc. ff. de ob. si. is cui. & j. de ac. §. plus at. & ff. de so. isolidu. & ff. so. ma. l. si cōstante. §. quoniam.

CSi quis. fideiussor: soluēs p reo hēt cōtra cū mādati actionē. are.

CSi qd aut soluerit. siue p iudice siue no. vt. ff. mā. idēqz. §. fideiussores. l. 3. sal lit in casib quatuor. & anteq soluit agit mā. vt si hoc dictu sit vt ad tps teneat. Item si fuerit cōdenatus. item si cepit bōa sua dissipare reus. item si diu stetit si fideiussor in obligatione. vt. C. man. si pro ea. & ff. man. l. lucius: als non agat anteq soluat. sed soluere dz. vt. ff. de cōdi. inde. l. indebitam. sed et in casib nul lo modo agit. vt si pmittat aut donadi aio aut i re suā fideiussit. vt. ff. mā. si remunerandi. §. si marcellus. itē si mādatū no sit obligatoriu. vt. ff. mā. §. illud Item si fideiussor no opposuit ecce. q debuit opponere. vt. ff. mā. si fideiussor.

CMādati iudicij. i. actionē. si itercessit mādatū ul' et eo pite fideiussis. ut. ff. mā. q fide. & l. ex mādato. **C**Grece. facit. ff. e. grece. i. tm. & j. q. mo. tol. ob. §. sed & grece. & s. de ob. sed vtrū.

CIn stipulationibus solēntas intrinseca psumit. h. d. are.

CIn stipulationibus actū. q diceret ita dicit scriptura ac si de ita fuisset factū qd forte fuit vl' si fuit actū certe psumit p scriptura: vt sic uideat actū. & hoc est i scri ptura puata. dz. n. si qz se tē. & ex cā. vñ in cōstinēti p iudicat nisi p pbe. vt. ff. d. no nu. pe. qñ alt. & facit ad hūc. §. d. ob. §. scidū. & C. de ptabē. si. l. ij. & s. ti. i. §. si scriptū. i scriptura aut publica pstat ei stādū mltō magis nisi p pbe. vt C. de pba. cū pab. & i auc. d fide lstru. §. si eo mō i pn. col. vi. itē no. h psumi oia solēnter acta qd pbāt supradicte leges. **C**Solēnter. i. interrogatiōne factā quā necesse e pceder. vt. s. d. ob. in pn. & C. de pben. & pmit. stip. l. i.

CActa. l. 3. ff. d. publi. quēcuqz. §. fi. so. abi sūt extrinsece solēntares d tutore & iudice q debent adesse cū pupillus vendit. at h actū pmissionis nullus est sine ac tu interrogatiōnis. vñ ex quo dicit fideiubeo vl' pmitto itelligit interrogatiō facta esse quasi p pmissionis. & sic no extrinseca solēntas cū sit p stipulatiōnis.

CDe litterarū obligatione. Ita Ru. pmutat ad pcedentia. qz. s. vñ e de obligationibus q ptabunt vobis: nuc ponit de his q ptabuntur lris.

Olim scriptura. Totus titulus diuiditur in duas ptes. **C**Primo ponit qualiter olim scriptura obligabatur & eius correctione & nonum statutum **C**Secundo ponit ista qtu tps olli & bodie pot exceptio opponi no nserate pecunie **C**Secunda ibi Multaz. & h. d. Scribens se debere ex mutuo quod no recepit.

COnerat. ar. cōtra. ff. ad. l. ro. de ia. l. ij. §. si qz. **C**Si is. f. reus. **C**Diui adriani. facit. ff. co. l. vt fideiussor. ac.

CFideiussores. Fideiussor no pot in plus obligari q pncipalis: & in plus obligari dicitur etiam qui ceterior tempore obligat. h. d. are.

CObligant. sed nunquid i id ipsum in quo reus tenetur saltē remanet obligatus q in plus fideiussit qdaz dnt q sic p qb est hoc gnale. Utile per inutile no uicatur. vt. ff. e. si a reo. §. i. & C. de dona. si qz ar. §. l. 3. in his oibus. nos p. f. q in nihilū teneatur. & est pro nobis. ff. co. grece. §. illud.

CAcc plus. h hac regulaz est s. de re. di. §. si tm rem alienaz. Itē. ff. de ptaben. emp. si i emptione in prin. itē. ff. de solu. q res. §. mibi. & §. qui stipulat. & §. mibi rome. sed is oibus dat generalē solutionē. vt sic cpo nas hanc litteram. no plus esse potest in accessione & i. in accessoria obligatione fm Joan.

Item ptra. ff. de tu. no que admodu. So. ibi non est plus: qz licet fideiubeat ante reū: non tm prius tenet. Item ptra. S. e. at nec sol. ibi no est plus eo modo quo plus dz. dz. n. plus qm no

u **C**otra. i. si reus qnqz promissit fideiussor dect.

CEotra si reus sub conditione p mitterat fideiussor pure. **C**Plus dare. facit ad hoc. ff. de ob. si. is cui. & j. de ac. §. plus at. & ff. de so. isolidu. & ff. so. ma. l. si cōstante. §. quoniam.

CSi quis. fideiussor: soluēs p reo hēt cōtra cū mādati actionē. are.

CSi qd aut soluerit. siue p iudice siue no. vt. ff. mā. idēqz. §. fideiussores. l. 3. sal lit in casib quatuor. & anteq soluit agit mā. vt si hoc dictu sit vt ad tps teneat. Item si fuerit cōdenatus. item si cepit bōa sua dissipare reus. item si diu stetit si fideiussor in obligatione. vt. C. man. si pro ea. & ff. man. l. lucius: als non agat anteq soluat. sed soluere dz. vt. ff. de cōdi. inde. l. indebitam. sed et in casib nul lo modo agit. vt si pmittat aut donadi aio aut i re suā fideiussit. vt. ff. mā. si remunerandi. §. si marcellus. itē si mādatū no sit obligatoriu. vt. ff. mā. §. illud Item si fideiussor no opposuit ecce. q debuit opponere. vt. ff. mā. si fideiussor.

CMādati iudicij. i. actionē. si itercessit mādatū ul' et eo pite fideiussis. ut. ff. mā. q fide. & l. ex mādato. **C**Grece. facit. ff. e. grece. i. tm. & j. q. mo. tol. ob. §. sed & grece. & s. de ob. sed vtrū.

CIn stipulationibus solēntas intrinseca psumit. h. d. are.

CIn stipulationibus actū. q diceret ita dicit scriptura ac si de ita fuisset factū qd forte fuit vl' si fuit actū certe psumit p scriptura: vt sic uideat actū. & hoc est i scri ptura puata. dz. n. si qz se tē. & ex cā. vñ in cōstinēti p iudicat nisi p pbe. vt. ff. d. no nu. pe. qñ alt. & facit ad hūc. §. d. ob. §. scidū. & C. de ptabē. si. l. ij. & s. ti. i. §. si scriptū. i scriptura aut publica pstat ei stādū mltō magis nisi p pbe. vt C. de pba. cū pab. & i auc. d fide lstru. §. si eo mō i pn. col. vi. itē no. h psumi oia solēnter acta qd pbāt supradicte leges. **C**Solēnter. i. interrogatiōne factā quā necesse e pceder. vt. s. d. ob. in pn. & C. de pben. & pmit. stip. l. i.

CActa. l. 3. ff. d. publi. quēcuqz. §. fi. so. abi sūt extrinsece solēntares d tutore & iudice q debent adesse cū pupillus vendit. at h actū pmissionis nullus est sine ac tu interrogatiōnis. vñ ex quo dicit fideiubeo vl' pmitto itelligit interrogatiō facta esse quasi p pmissionis. & sic no extrinseca solēntas cū sit p stipulatiōnis.

CDe litterarū obligatione. Ita Ru. pmutat ad pcedentia. qz. s. vñ e de obligationibus q ptabunt vobis: nuc ponit de his q ptabuntur lris.

Olim scriptura. Totus titulus diuiditur in duas ptes. **C**Primo ponit qualiter olim scriptura obligabatur & eius correctione & nonum statutum **C**Secundo ponit ista qtu tps olli & bodie pot exceptio opponi no nserate pecunie **C**Secunda ibi Multaz. & h. d. Scribens se debere ex mutuo quod no recepit.

sperans recipere obligatur litteris cum effectu: olim post quinquennium: hodie post biennium. b. d. Totus titulus arc.

C Scriptura. i. solennitate quodam scripta que per quendam noia specialia fiebat ut subiicitur b. d. Plane. h. dicta quodam in usu esse desierunt plane etc.

C Si quis homo privatus. id est si fiat per alium quodam modo per publicam personam. alio si per privatam. vt. C. de pba. infra. ar. in contra. ff. de pign. l. si fideiusor. §. i. sed ibi scribitur preiudicium crediti.

C Debere. s. ex causa mutui et sine stipulatione. bec. n. quodam non sunt apta ad stipulationem. vt. §. de verbo. ob. §. i. si autem sine causa non preiudicat. vt. ff. de pba. cum de indebito in fine. quod si stipulatio interuenit: tunc tunc habet locum effectus huiusmodi. nam exceptionem in factum potest opponere. vt. C. co. l. cum ultra. et hoc si spe future numerationis alio si tunc iam debiti cum non esset scienter constituitur: videtur donat. alio si non vult donare: sed quod credit se ei debere non valet stipulatio quod obicitur exceptio: vt. ff. de regu. iur. l. cum. et ff. de excep. do. l. ij. §. ij. et no. caute h. q. p. verba presentis temporis fit obligatio: vt per hoc scribo me debere vt hic dicitur. et sic contra quod nostram qua dicimus obligationem litteris debere fieri per quodam futuri temporis tunc vt. C. de postu. l. sub spe. vt scribo me datur tibi decem ex causa mutui ad instar stipulationis que per verba futuri temporis fit. vt. ff. de ver. ob. stipulationu. §. stipulatio. sed certe nec hoc dico quod per verba nacta nunc et veniunt. sed quasi etiam prius nata sit: si pater per quodam presentis vel preteriti temporis. et facit. C. de epi. audi. l. si presens. et C. co. in contractibus i. p. vel apertus non faciunt hoc verba vt obligat. sed vt obligatus presumat. licet habeam exceptionem. vel verius licet apponam verba presentis vel preteriti temporis tamen semper intelligunt futura. quod n. potest dicere constituit me. et accepisse vt debere. et ex causa mutui. et hoc scribam nisi intelligat. et ideo reddam. Item quid si dicam recepi ab alio. et ex causa mutui. et hoc scribam: tunc quidam non teneri propter supradictam rationem quia per verba futuri temporis debet fieri. sed certe satis puto quod presumat obligatus sicut: cum scribo me debere. vt hic. nec. n. verbis imo rebus legem imponimus. vt. C. co. de. l. ij. vel dicat ibi intelligit futurum vt predicti.

De obligatione ex consensu.

C Scripsit. i. scriptura consensu fuerit ibi.

C Numeratum. alio si n. si numeratum est non litteris sed re obligatus est: vt. §. q. b. mo. re contrahit ob. i. n.

C Multum hoc exponit. §. pri.

C Exceptione. s. non numeratum. que potest opponi siue petat actor siue non. vt ar. C. co. l. si quasi. et in scriptis s. m. quosdam vt in auc. de re. no. solu. pe. sup. vote. §. i. col. vij. vel forte illud speciale in vote primu tunc s. m. Jo. verius est.

C Constitutum. a multis imperatoribus qui fecerunt leges tales vt. C. co. p. totum vsq. ad legem generaliter. nam postea iustitiani sunt.

C Hodie. sic loquitur quasi supradicta loquatur ante tempora Iustiniani et tunc subiicit quod hodie sit idem: vt dic hodie. i. postquam cucurrerit hoc tempus. i. quinquennium olim hodie biennium. vt. §. pri. et s. m. hoc non esse et in textu.

C Non potest. i. dum querimus non potest. i. de exceptione non numeratum. pec. q. currit tempus. i. obligabitur per scripturam ad dandum pecuniam non numeratam.

C Scriptura. i. per scripturam. sed certe videtur nemine scriptura vel litteris obligari: sed intellectu que litteris percipit et vis: vt. ff. de ac. et ob. l. non figura. quod quidam excidit. sed certe vtrunque facit ab obligatione et ipsa figura litterarum et consensus que expriment. quod d. l. dicitur non figura. s. sola. Item nunquid et per scripturam obligatio civilis nata poterit tolli. vt si creditor sic scribit. Ad fito: me non numerasse vel te percipisse non fuisse vel illum soluisse: tunc sic vt. ff. de re. iur. l. nihil tam naturale est.

C Oblige. s. civiliter et naturaliter post biennium quasi biennium pariat naturale obli. nam ante erat civilis tunc non naturalis cum nihil numeratum fuerat. Item si civilis non esset frustra diceretur habere locum exceptio. dicimus ergo quod sola civilis sit ante biennium: sed post biennium naturalis adiicitur. Vel quod est verius non adiicitur. sed prima civilis incipit habere vim naturalis et civilis. nam et stipulatio est de iure civili habet tamen effectum naturalis obligationis et civilis. nam civilis per se non valet ad erigendum vt dicitur. §. de obliga. §. i. Item sic est in re iudicata. adhuc tamen dicunt quidam vt Jaco. et s. m. q. si vult post biennium excep. opponere et probare sibi non numeratum. pe. q. admittitur. sed ante biennium probat creditor. vt. C. e. l. si ex caut. quod certe est equum. et ita biennium hoc solum operetur quod probationis certat onus. et et pro his facit quod alio dicitur quod si fiant illicite exactiones. vt. ff. de offi. pre. l. illicitas. sed certe alio de iure videtur. s. vt nullo modo admittatur et probans. nam sacramentum non potest deferre. quod est spes probationis. vt. C. co. l. in contractibus. §. illo. et C. de in. deli. l. i. §. licentia. sed

certe satis credo primu veru et equu. nec ob. quod de iuramento dicit. quod et tempore illius legis in tractibus non huiusmodi vim probationis si non valet aduerarius. vt. C. de iur. iur. l. generaliter. §. sin aut.

C Edictio. s. ex illa. l. C. de non nu. pe. l. in tractibus.

C Obligatio. i. stipulatio que debet fieri. nam tunc. iste cessat et habet locum. §. de verbo. obli. quando accepit. vel habet locum et ceptio in factum quando non accepit: vt. C. co. tit. cum ultra.

C Consensus sunt obligationes in emptionibus venditionibus locationibus conductionibus societatibus mandatis. **C** Ideo autem istis modis obligatio dicitur consensu contrahi: quod neque scriptura neque presentia omnino oportet est: ac nec dari quicquam necesse est: vt substantiam capiat obligatio. sed sufficit eos qui negocia gerunt consentire. Unde iter absentes quoque talia negocia contrahuntur: veluti per epistolam vel per nuncium. **C** Item in his contractibus alter alteri obligatur in id quod alteri alteri ex bono et equo prestare oportet: cuius alioquin in verborum obligationibus alius stipulatur: alius promittat.

De emptione et venditione.

vt cuius illicitu. vt hic. et i. auc. s. ecclesiasticis ti. §. imo alia i. p. n. col. ix.

C Per constitutionem: vt. C. de non nu. pe. l. in tractibus.

C Ultra biennium. sic. C. de offi. agro deser. l. q. agros.

C Extendat. et hoc in causa mutui. si ex causa alia causa pteatur in scriptis. veluti emptionis vel simili. incogniti preiudicat sibi: nec potest contra probari nisi per aliam scripturam. vt. C. de non nu. pe. l. generaliter. Item h. de debitore constitente. sed in creditore consistente sibi solutu. xxx. dies statum nisi in casibus ubi incogniti preiudicat. vt. C. de non nu. pe. in contractibus. §. super ceteris. et §. sed et qn.

De obligatione ex consensu. Supra dictum est de obligationibus que re verbis et litteris contrahuntur. Ut quod sunt alie que consensu contrahuntur. ideo de his subdit. **C** Por.

C Consensu. Totus iste titulus diuiditur in tres partes. Primo ponit quot casibus que obliget ex consensu solo. Secundo quare in his magis consensu solo quam in alijs obligatio contrahitur. Tertio ponit effectum huiusmodi obligationis ponendo differentiam inter hunc contractum et stipulationem. Secunda ibi. **C** Ideo autem. Tertia ibi. Item in his. et. b. d. totus titulus. In quatuor contractibus hic enumeratis solo consensu dicitur obligatio hinc inde etiam iter absentes mediante nuncio vel epistola. b. d. are.

C Consensu. sic. ff. de ac. et ob. l. consensu.

C In emptionibus. vt. ff. de pben. em. l. i. §. si. et. §. i. in prin.

C Locationibus. vt. §. i. in prin.

C Societatibus. vt. §. i. pro socio in prin. sed contra. ff. p. socio. l. iij. i. n. sed certe ibi non negatur quin consensu contrahatur societas. Unde non est contra.

C Mandatis. sed nonne etiam in stipulatione consensus debet interuenire. vt. §. de verbo. obli. §. sed hic. et ff. de pac. l. i. §. pe. n. ibi expressis verbis debet esse consensus: vt. ff. de verbo. ob. l. i. §. i. hic autem alio sine verbis et inter absentes. vt. §. i. proxi. ibi inter presentes tunc. vt. §. de inuti. stipul. §. Item verborum.

C Scriptura. hic caute no. differentiam quam facit inter hunc titulum et superiores. nam quod dicit neque scriptura in hoc discrepat ab obligatione litterarum. vt §. i. i. Item in eo quod dicit neque presentia dicit propter quod obligatio que inter presentes fit. vt. §. de inuti. stipula. §. Item inutilis. Item quod dicit si est necesse quid dari. ideo dicit vt discrepet ab alia que fit re. vt. §. q. mo. re contra. ob. per totum.

C Per epistolam. vt. ff. de rei ven. l. quodam mulier.

C Item in his fuit superior differentia ad tria genera obligationum. hic autem fit differentia ad stipulationem vel verborum obligationem.

C Contractibus. q. sunt consensu.

C Oportet. q. d. hic inde contrahitur obligatio et in his que non sunt dicta nam veniunt vsure post mortem. vt. ff. de ac. emp. ul. §. ex uedito. Item est et in omnibus bone fidei iudicijs. h. non ex actu. §. nisi nascuntur. vt. §. de ac. §. i. b. d. fidei.

C Aliis stipulatur. q. d. necesse est quod omnia dicantur in stipulatione. nam alio nihil venit in tale obligationem: vt. ff. de neg. gest. l. si pupilli in fine et l. q. tantidem.

De emptione et venditione. Supra dictum est de obligationibus que ex consensu contrahuntur. vt. q. ille consistunt aut in emptionibus et venditionibus aut locatibus et conductionibus vel mandatis: vt. §. i. i.

de verbo. obli. quando accepit. vel habet locum et ceptio in factum quando non accepit: vt. C. co. tit. cum ultra.
q. Multum. q. post multum tempus exceptionem proponere non potest: vt. §. modo dicit. Quid sit multum exponit hic et nota multum pro quinquennio ponit. Sed diu pro decennio ponitur. vt. ff. qui et a q. si cum fideic. §. aristo.
r. Constitutionibus. que non habemus.
s. Sed ne creditores non solum isti. sed veri.
t. Suis pecunijs. subaudi etiam. nam occasione huiusmodi si daremus longum tempus: et veri debitor interdum talia opponerent. et ita occasione licite committeretur illicitum quod esse non debet immo etiam licite coartat.

in principio. ideo de his tractatur incipit de emptione et venditione. porcus
Empno. Tonus iste titulus dividit in quatuor partes. Primo quoniam em-
 ptio et venditio dicitur. et quoniam ab ea possit recedi. Secundo quod precium dicitur
 interuenire. Tertio quando emptio est perfecta ad quem spectat periculum rei
 vendite. Quarto an sub conditione possit emptio celebrari. Quinto qui-
 bus casibus emptio esse
 non possit. Secunda ibi
 precium autem. Ter-
 tia ibi. Quarta autem. Quar-
 ta ibi emptio tam sub con-
 ditione. Quinta ibi. Lo-
 ca sacra. et hoc dicitur. Em-
 ptio pertrahitur eo ipso quod
 de precio conventum est.
 sed non dicitur numeratum. nisi
 qua arra data si sine scri-
 ptura fiat aliter aut scri-
 ptura celebrata crit em-
 ptio perfecta et non prius.
 b. d. are.

Empno et venditio con-
 trahitur. Hic non tribus
 modis perficitur emptione.
 vno modo. scilicet ex quo non
 possunt discedere contra-
 hentes. vt. C. de ac. et ob-
 liga. l. sicut initio. et quod
 modum etiam conditiona-
 lis emptio est perfecta. secun-
 do modo quando est pu-
 ra. et tunc incipit pericu-
 lus rei ad emptorem perti-
 nere. vt. ff. de peri. et com-
 mo. rei vendi. l. necessa-
 rio in prin. et ita contra-
 hitur si sine scriptura. Ter-
 tio modo quoniam restat dicitur
 dicitur plus perficitur ad-
 huc siue impleri. vt. ff. de
 actio. empni si quis rem
 alienam.

Simul. i. statim.
Ataq. i. postea.
Numeratum. nec ali-
 quid datum. loco precij vt
 s. ti. l. in prin.

Arra. vt. ff. eo. q. sepe in prin.
Emptionis tractate. non autem est de substantia contractus.
Sine scriptura. i. sine solemnitate scripture.
Venditionibus. s. que sunt sine scriptura.
Efficiuntur. per hanc quod alia est emptio siue venditio scriptis. alia sine scri-
 ptis. In scriptis dicitur quoniam agunt presentes vt non aliter valeat contractus nisi fiat
 scriptura sed quosdam quod non videmus in usu. alij dicitur vt pla. quod sufficit quod con-
 trahentes vel aliquis eorum dicat in prin. tractatus quod inde scriptura fiat: licet
 non dicat quod aliter non valeat nisi fiat: et hoc appropo: vt. C. de fide instrum. l.
 tractatus ibi illos tamen quos in scriptis fieri conuenit et. si autem simpli-
 citer fiat tractatus: sed postea ad probationem fiat scriptura valet quod ac-
 tum est et etiam valuerit sine ea. vt. ff. de pig. contrahitur. Et eodem mo-
 do dico esse in. intelligendum vbi dicitur lege contractum aliquem in scriptis
 fieri vel distractum. vt. C. de testi. l. testium. et in auc. de testi. §. licet. col. vii.
 sed cum fiat in scriptis huiusmodi venditio et sine scriptura non valet. quare non
 dicitur obligatio litterarum: quoniam aliud habet nomen. scilicet emptio. et verus est
 hoc nomen. at in mutuo non est verus mutuatus esse. tunc. n. re. esset obligatio
 tractata. vt. s. de lit. ob. §. plane.

Constitutimus. periculi temporis est et dicitur vt. C. de fide instrum. tractatus.
Suerit. s. hec instrumenta et subau. non aliter valeat nisi et.
Contrahere. s. vtroque. s. emptore et venditore et talis subscriptio fit alij
 vbi contractus fit alius in scriptis. vt in auc. de fide instrum. §. si quis igit. et. §.
 si quis mutui. et. §. sequenti.
Prius. s. instrumenta. que vulgo dicitur dicitur fm Jo.
Conpletiones. i. modum completum.
Acciperint. s. ab eodem tabellione et a pibus. vt subijcit.
Et fuerint. s. quod petat per interesse et per iuramento in lite.
Absoluta. vt quod lecta fuerint pibus et laudauerunt: vel dicitur absoluta. i.
 scripta. s. pena. sed quomodo sine pena cum statim in arris cum
 pumat: nisi sine pena interesse et iuramentum in lite. nam hec pena esset qua-
 tum ad soluetem. sed non quantum ad recipientes. vt. ff. si quis ius vi. non ob.
 l. i. §. si. non autem ab arris aliter liberatur vt subijcit. ita tamen et. Item iste talis
 non facit contra legem: vt. C. de ac. et ob. sicut cum hinc sibi pmitat. Et non quod
 huius. l. permissio est cum aliqua pena. ar. contra in auc. constum. que dicitur vig.
 §. illud coll. vi. Sed si non est scriptum et tamen res est tradita an valeat transa-
 ctio: Quidam dicunt quod non. vt. C. de suffrag. l. vnicuique. alij contra: vt. C.

si quis alteri vel sibi. l. multa interest. et. l. dolo. distigue. aut per errorem. aut scilicet.
Compellit. s. qua actione: nisi. p. d. et. l. ista et. l. illa. vt. C. de fi. instrum. l. con-
 tractus vel etiam per officium iudicis. vt ar. C. de rescin. vt. l. ij. uel per ac. et emptio. si tamen sic-
 bat venditio sine scriptis. nam si fieret in scriptis nec esset modum completum non ageret
 actione et emptio. cum non esset adhuc venditio vt b. d. s. per p. d. et. l. vel officio iur-
 dicis vt dicitur est. sed nunquam
 ultra hanc duplicationem ar-
 rarum tenetur venditor ad in-
 teresse si non tradat. vt. ff. de ac.
 em. l. i. et. l. et emptio. §. id est aut
 et. et. et. dicit quod non quod sibi p-
 iudicant accipiendo arras sicut
 et alij sibi prauidat quod sibi eli-
 gendo. vt. ff. de tribu. ac. q. in
 heredem. §. eligere. Item quod hoc
 videtur agere pertrahentes iter-
 se vt amissione et duplicatione
 arrarum debeant esse contenti
 ergo pro expresso est huiusmodi vt
 ff. si cer. pe. cum quod. Item facit. ff. de
 le. ij. cum filio. §. varijs. B. et
 Jo. contra dicitur. n. adhuc pos-
 se agi ad hanc vt tradat vel ad in-
 teresse. ita vt arre i interesse co-
 putet. et facit per eis. ff. de test. mi.
 l. iij. et. ff. de inof. test. m. et. C.
 de pac. do. l. si. facit melius. ff.
 de ac. emp. et ven. p. dia i. si. sed
 quod si dederit per arras et per pagga-
 meto: nisi per suadum. i. non potest
 discedere. vt. ff. de pac. in tradi-
 tionibus. et duo opari vnum vt
 arre debeant duplicari venditore
 penitente. Item vt emptio rema-
 neat firma et agat ad interesse.
 item emptore penitente eadem
 duo opantur.

Expressus. i. nihil dicitur fu-
 it a pibus. quod super arris fiat al-
 tero penitente.
Precius. Emptio non po-
 test esse sine certo precio. sed si p-
 cium in alterius arbitrium ptra-
 tur. tunc videtur emptio facta sub
 conditione vt si ille fuerit precium
 arbitratum valeat emptio. alij se-
 cus. et idem in locandis. b. d. are. et esse potest. vt. ff. de l. ij. et. C. eo. l. vin.
Sed et certum. no. duo et quod precium dicitur esse: et certum. et precium. repetit per p-
 cio quod dicitur venire vt addat duo. s. quod sit certum. ut in pec. nu. et de l. i. de h
 b. d. dicitur. vt. C. de p. trahen. emp. l. si. et Estiauerit. no. quod caute potest d
 tertia persona. nam secus si i presentis arbitrio vt dicitur. et. c. §. emptio. d. Moia
 et quod si i inoiam pulum vt vedo per pto estiauerit. nisi non vs ad istar locandis.
 sic fecit. vt. ff. loca. si merces i pn. nisi i vno casu quod est. ff. de pig. l. si fundus. §. si.
Diffinitio. et inique. quod a persona certa non recedit. vt. ff. de ob. si quod arbitra-
 tu. et hoc verum est quod id quod est de suba tractat apponit. secus si ptraf quod est d accidere
 ptra. nam tunc ad arbitrium boni viri recurrat. ff. de h. vendito. et. ff. p. fo. si puerit. et. l.
 si societate. et. ff. lo. l. si i lege i prin. que oes huic sunt contrarie. et hoc per Jo. s. per
 ayo. h. redigat ad arbitrium boni viri. et sic non p dicitur de. ll. nec ob. d. lex. vt. ff. de
 §. ob. si quod arbitratu. quod ibi non fuerat arbitratu quo casu pcedo non recurrat ad
 boni viri arbitrium. sed quod dicitur inique diffinitio: nisi. forte ultra dimidia iusti pccij: vt ar.
 C. de rescin. vt. l. si voluntate. et. l. ij. vt vt puto iudicis off d expediet et si minor sit d
 ceptio d d d d minima. vt. ff. de in lte. re. l. scio nam non tamen sibi pmitat in alie-
 nis ptra ipsi d d d licet. vt. ff. so. ma. l. etia. §. i. et. l. si ptra. §. si marit.
Perfoluat. ita quod fiat accipiens. vt. ff. de ac. emp. et emptio. §. i. et vsus post
 mora. ff. de ac. em. l. iul. §. et vendito. g. Tradat. caute dicit tradat: et si
 dicit def. nam non tenet facere accipiens. sed de emptione se obligare. vt. ff. de ac. em.
 et emptio in prin. sed nunquam pccise tenet ad re tradenda. et dicit quod sic et facit per co
 quod b. d. d. oio tradatur et. vt hic. et. ff. de rei vendi. q. restituere. et. s. d. d. §. alie.
 sed. B. ptra dicit. n. cum liberari ptra do interesse. et facit per co. ff. de ac. emp. l.
 i. i. m. et. l. et emptio. §. id est aut. et. C. de ac. emp. l. iij. sed forte hic possit distingui i
 an venditor beat re. et tunc snia. et teneat per suas leges. an non beat res. et tunc ar e
 dolo vel culpa desijt ea bere in fraude puta emptoris. et tunc snia. B. teneat. aut
 sine dolo et culpa. et tunc non tenet venditor. vt. j. c. §. cum aut esset. n. valde mirum quod
 ait. B. vt sic appellatur estimationem per recipere. vt. ff. si cer. pe. l. ij. §. ij. et. C. de
 fideico. l. l. si. Item sic improbe pacta ruperit cum pteror dicitur pacta seruabo. vt
 ff. de pac. iurisdictionis. §. pteror ait. h. Ad effectum. i. ia d d d m d. s. p tradi-
 tionem rei et pccij. vt. j. q. mo. tol. ob. §. si. i. Et emptio no. quod et emptio emptoris. et
 venditio venditoris agit. vt b. et. ff. de ac. ep. l. et emptio. i. m. et. l. iul. §. et vendito.
Pro nihilo. vt nec ad boni viri arbitrium scurrat vt modum dicitur. sed legatum
 non id est pro nihilo sic relictum. vt. C. deia dele. si duobus. §. si quis. s. ibi fauore vltime
 voluntatis ne peat. l. Statuto. sine quo ce non potest venditio vt in prin. h. d.
 ius. §. m. et in locandibus. vt. ff. loca. si merces in pn.

venditor: duplum restituere com-
 pellitur: licet super arris nihil exp-
 sum est. Precium autem con-
 stitui oportet. nam nulla emptio si-
 ne precio esse potest: sed et certum
 esse precium: alioquin si iter aliquos
 ita conuenit vt tunc tunc rem esti-
 maucrit tati sit empta: iter veteres
 satis abundeque hoc dubitabatur
 siue costet venditio siue no. Sed
 nra dicitur ita hoc constituit: vt quo-
 tiens sic composita sit venditio quati
 ille estimauerit sub hac conditione
 stare tractus. vt si quidem ille qui
 nominatus est precium diffinierit
 tunc omnimodo sicut estimationes
 et precium persoluatur et res tradat:
 et venditio ad effectum perducatur:
 et pro quod ex emptio actione venditore
 ex vendito agente. Sinaut ille q
 nominatus est vel noluerit vel non
 potuerit precium diffinire: tunc p
 nihilo esse uenditionem quasi nul-
 lo precio statuto. quod ius cum in ue-
 ditionibus nobis placuit non est
 absurdum et in locandibus et in
 conductionibus trahere. Item
 precium in numerata pecunia con-
 sistere debet. nam et in certis rebus
 an precium esse posset valde quere-
 batur: ueluti an hunc aut fudus. aut

cus. et idem in locandis. b. d. are. et esse potest. vt. ff. de l. ij. et. C. eo. l. vin.
Sed et certum. no. duo et quod precium dicitur esse: et certum. et precium. repetit per p-
 cio quod dicitur venire vt addat duo. s. quod sit certum. ut in pec. nu. et de l. i. de h
 b. d. dicitur. vt. C. de p. trahen. emp. l. si. et Estiauerit. no. quod caute potest d
 tertia persona. nam secus si i presentis arbitrio vt dicitur. et. c. §. emptio. d. Moia
 et quod si i inoiam pulum vt vedo per pto estiauerit. nisi non vs ad istar locandis.
 sic fecit. vt. ff. loca. si merces i pn. nisi i vno casu quod est. ff. de pig. l. si fundus. §. si.
Diffinitio. et inique. quod a persona certa non recedit. vt. ff. de ob. si quod arbitra-
 tu. et hoc verum est quod id quod est de suba tractat apponit. secus si ptraf quod est d accidere
 ptra. nam tunc ad arbitrium boni viri recurrat. ff. de h. vendito. et. ff. p. fo. si puerit. et. l.
 si societate. et. ff. lo. l. si i lege i prin. que oes huic sunt contrarie. et hoc per Jo. s. per
 ayo. h. redigat ad arbitrium boni viri. et sic non p dicitur de. ll. nec ob. d. lex. vt. ff. de
 §. ob. si quod arbitratu. quod ibi non fuerat arbitratu quo casu pcedo non recurrat ad
 boni viri arbitrium. sed quod dicitur inique diffinitio: nisi. forte ultra dimidia iusti pccij: vt ar.
 C. de rescin. vt. l. si voluntate. et. l. ij. vt vt puto iudicis off d expediet et si minor sit d
 ceptio d d d d minima. vt. ff. de in lte. re. l. scio nam non tamen sibi pmitat in alie-
 nis ptra ipsi d d d licet. vt. ff. so. ma. l. etia. §. i. et. l. si ptra. §. si marit.
Perfoluat. ita quod fiat accipiens. vt. ff. de ac. emp. et emptio. §. i. et vsus post
 mora. ff. de ac. em. l. iul. §. et vendito. g. Tradat. caute dicit tradat: et si
 dicit def. nam non tenet facere accipiens. sed de emptione se obligare. vt. ff. de ac. em.
 et emptio in prin. sed nunquam pccise tenet ad re tradenda. et dicit quod sic et facit per co
 quod b. d. d. oio tradatur et. vt hic. et. ff. de rei vendi. q. restituere. et. s. d. d. §. alie.
 sed. B. ptra dicit. n. cum liberari ptra do interesse. et facit per co. ff. de ac. emp. l.
 i. i. m. et. l. et emptio. §. id est aut. et. C. de ac. emp. l. iij. sed forte hic possit distingui i
 an venditor beat re. et tunc snia. et teneat per suas leges. an non beat res. et tunc ar e
 dolo vel culpa desijt ea bere in fraude puta emptoris. et tunc snia. B. teneat. aut
 sine dolo et culpa. et tunc non tenet venditor. vt. j. c. §. cum aut esset. n. valde mirum quod
 ait. B. vt sic appellatur estimationem per recipere. vt. ff. si cer. pe. l. ij. §. ij. et. C. de
 fideico. l. l. si. Item sic improbe pacta ruperit cum pteror dicitur pacta seruabo. vt
 ff. de pac. iurisdictionis. §. pteror ait. h. Ad effectum. i. ia d d d m d. s. p tradi-
 tionem rei et pccij. vt. j. q. mo. tol. ob. §. si. i. Et emptio no. quod et emptio emptoris. et
 venditio venditoris agit. vt b. et. ff. de ac. ep. l. et emptio. i. m. et. l. iul. §. et vendito.
Pro nihilo. vt nec ad boni viri arbitrium scurrat vt modum dicitur. sed legatum
 non id est pro nihilo sic relictum. vt. C. deia dele. si duobus. §. si quis. s. ibi fauore vltime
 voluntatis ne peat. l. Statuto. sine quo ce non potest venditio vt in prin. h. d.
 ius. §. m. et in locandibus. vt. ff. loca. si merces in pn.

a Si merces. f. certa et in pecunia numerata. vt. ff. de positi. l. i. §. si qd ser-
uiz. vt. ff. de prescrip. et b. naturalis. §. ar. cu. do. vnde partarius colonus
qui prem. dno reddit fructuum improprie dicit conductor. imo socius magis
vt. ff. de eo. l. si merces. §. vis maior.

b Quidem locati. sicut venditori ex vendito. ita emptori ex empto actio
competit. vt. ff. de rei. l. i. §. sed et
certum precium in fi.

c Supradiximus. vt. ff. de
ti. i. §. ite precium.

d Arbitrio. ff. eodem
si merces. l. in. ac.

e Qua de ea. quia dicit
certus debet precium in
teruenire.

f Si fulloni. est autem
fullo qui lanat siue tin-
git siue polit.

g Sarcinatori. sarcina-
tor est q fracta vestimen-
ta reficit. vt. dicem. j. m. a. in fine. §.

h Postea. not. postea
nam prius re no scata.
i. nodu tradita ad reap-
tandum actio no dare-
tur. vt. C. de rerum per-
mu. ex placito.

i Noie. qsi ex nouo co-
tractu inominato. vt. ff.
de prescrip. §. l. i.

k Verbis. j. m. a. §. si
contra: sed distingue an
certa merces interuene-
rit. et tunc agitur locati.
vt. ff. de eo. in prin. aut in-
certa et tunc prescri. §. agi-
tur vt b. aut nulla et tunc
est madatu. vt. ff. de p-
scri. §. si nbi polienda et i
prario.

l Preterea. Si mer-
ces consistit in specie: no
locatio sed inominato
contractus nascit ex quo
actio prescriptis verbis
datur. h. d.

m Vulgo querebat. vt
ff. de rei. l. i. §. ite precium.

n Boues comodaret
improprie ponit vt seq.

o Bos pijt. sua culpa
als no tenetur cum vtri-
usqz gra tractus sit. vt
hic. et ff. de prescrip. §. si
gratuita. §. si mar gari-
tas. et ff. de co. mo. si vt cer-
to. §. nuc videndu.

p Mod fuit. bona ratio. vt. ff. de q. mo. re. tra. ob. §.
comodati.

q Prescriptis verbis. q competet ex tractu tribus inomi-
natis: do vt des: factio vt facias: do vt facias. vt. ff. de prescrip. §. naturalis.
§. l. i. et iij. als daf ex pactis contineti appositis. vt. C. de re. pini. reb. als
daf qn dubiu e de noie tract. vt. ff. de prescrip. §. l. i. §. fi. et l. i. §. iij. et iij.

r Adeo. Contractus emphyteoticus q pficit cu alicui res cedat mercede in
pecunia vel in specie constituta a contractu locationis et ab emptione in ali-
quibus differt. et multipliciter conuenit cu eis qui a iure civili sunt introducti
et interitus totius rei pertinet ad dominum: particularis aut ad emphyteo-
tam. h. d. Alre.

s Adeo aut. hifdem regulis et qd nibus pstituit: multa ergo hnt iter se coia
r Aliqua. als no est in littera aliqua.

t Venditio. f. ex vna parte. et Et conductione. f. ex alia.

v Utr emptio. qd videbat cu talis datio alienatio sit. vt in auc. de non
ali. §. alienationis. coll. ij. qd locatio no facit. vt. ff. de eo. l. no solet.

x Et conductione. qd videbat cu mercede soluere teneret.

y Perpetuo. aliter accipit. ff. p socio. l. i.

z Desio in pecunia. a Redditus in specie.

b Aliquaerit. cu nisi sint modi alienadi. vt. ff. de publi. l. iij. iij. v. et vi.

c Auferte l. interdum aut daf ad certus tps interdum in tertia psonam vel
generationem cu oia pacta sup hoc contractu habita valeant. vt. j. pri. §.
sed ecclesia dat in emphi. vsqz ad tertia generatione nri vt in auc. de non
ali. coll. ij. §. emphyteosim. vel vt puto eti in ppetuum dabat vt quilibet
priuatus: vt hic. et in auc. de aliena. et emphi. §. licena. coll. ij.

d Zenoniana. vt. C. de iure emphi. l. i.

e Emphyteoticos. emphi. Brece latine dicitur melioratio. hoc ideo

que iuris reglis pstant. na vt em-
ptio et venditio ita cotrabitur si de
picio conenerit: sic et locatio et con-
ductio ita p trahi intelligit: si mer-
ces pstituta sit: et ppetuo locatori q
de locati actio: conductori vo con-
ducti actio. Et que supra diximus
si alieno arbitrio pciu. pmissu fue-
rit: eade et de pductoe et locatoe di-
cta ee intelligim: si alieno arbitrio
merces pmissa fuerit. Quas de
ca si fulloni polieda curadaue aut
sarcinatori sarcieda vestimenta qs
dederit nulla statim mercede pstituta:
sz postea ratu datur quatu iter
eos puenit: no pprie locatio et co-
ductio p trahi intelligit: sz eo noie ac-
tio pscriptis verbis daf. Preter
ea sicut vulgo querebat an pmutatis
reb eptio et veditio p trahit: ita qri
solebat de pductoe et locacione: si
forte re aliqz vieda siue frueda tibi
aliquis dederit et iuce a te vieda si
ue frueda accepit. et placuit no esse
locatoez et pductoez sz ppiu gen
ee ptus: veluti si cu vnu qs bouez
hbet et vicin eius vnu: et placuerit i
ter eos vt p denos dies iuicem bo-
ues comodaret vt op facerent: et
apud alteruz bos pijt: neqz locati
neqz pducti neqz comodati competit
actio: q si fuit comodati gratuitu:
vex pscriptis verbis agendum est.
Adeo at aliqz familiaritate iter
se videt hre eptio et venditio. It
locato et pductio ut i qbusdaz cas
qri soleat vtru emptio et veditio p
haf an locato et pducto: ut ecce re
pdij q ppetuo qbusda frueda tra-
duf. i. vt qdiu pensio siue redditus

q olim tñ sterilia dabant vt melioraretur. sed hodie no tñ sterilia dant. sed et
infertilia. nisi in ecclesia que dat sola que pgrua videt iconomo et alijs guber-
natorib ecclesie. vt. C. de sa. fan. ec. auc. ppetuo quoqz. ac.

f Propria. agitur ergo pditione et ad oia obseruanda que pueniunt. sed nu-
qd emphi. pot alij dare in emphi. rideo sic vt in hoc. §. et in auten. d non alie.
aut pmut. §. alienationis. coll. ij.
Item nuqd illud vnde domi-
niu qd solu habet transfertur i
eu: tñ. sic cu rei ven. vtilis sibi
datur. vt. ff. si ag. rec. l. i. et iij.
sed qualiter ager primus epti.
pra secundum: vt eu expellat:
rñ. rei ven. que licz de iure sibi
no competat exceptio tamen op-
poni pot: qz replicat. et sic si
dominus dominum vincit. vt
C. de trasac. l. vbi de facto tñ
agitur et vincit. vt. ff. de excep.
rei iudi. si qs re. vel vtr. agat
prescri. vtr. vtr. dic. et. legonim
ad mercede. ac.

g Ad venditione immo dif-
fert in. vij. nam hic in specie pre-
statur pensio. sed ibi pecunia
tantum vt hic scriptum est. It
hic. possidet naturaliter. si aut
fructuaris. vt. ff. de acquir. rei.
pos. naturaliter: sed conductor.
no: vt. C. communia d vicia.
l. prima. Item hic habet do-
minium vnde. sed conductor si
vt. ff. de eo. l. non solet. Item hic
contractus fit in mobilibus: tñ
ille etiam in mobilibus. vt in
auten. de alie. et emp. §. licen-
tiam. coll. ij. item hic agitur co-
di. et. l. vbi ex conducto. Item
est hic contractus iuris cui-
lis ille naturalis. vt hic dicitur
Item hic in scriptura ille et si-
ne ea. vt. C. de iure emphi. l. i.
et. §. de obli. et consensu. et. §. e.
in prin. ac.

h Locacionem. qz hic pensio
prestatur ibi res libere transit.
Item ob hoc res reuocatur. §.
ab emptore non p venditorum
vt. C. de rei ven. l. inuicem. nec
hic vnde transit dominium ibi
directu. vt. ff. de re. di. §. p tra-
ditionem.

i Naturalis. i. iuregen. quod
naturali ratione est inductum
vt. ff. de iure na. §. quod vo. hic
enim est de iure civili. vt et als
j. de actio. §. de pecunia.

k Ad dñm. vt pensio hnt.

l Particularis. i. medietatis vel mimis fm. et Jo. ar. ff. de usufru. etiā
et de. sig. nomē filiarū. §. portionis. et ff. de vā. infec. inter quos. §. dñm. et de
pben. emphi. dñm. Nos dicim si aliqd et par remansit dñm emphyteote
est. ar. huius. §. et. C. de eo. l. i.

m Mutur. sūt et duo alia naturalia siue tacita pacta in hoc tractu. vt de rei
ciedo emphyteota si no soluerit pensioe ptenemū. vt. C. de l. i. §. i. et in auc. d
no alie. §. scire. col. ij. in emphyteota aut ecclesie siue colono puati dic vt ibi no.
f. p bñm. It et si velit emphyteota vedere q dno primo denuciare debet. vt
C. de eo. l. fi. §. i.

n Item. Cum dñm rei cōcesse trāsit pecunia p mercede pstituta: eptio no lo-
cacio dicit. h. d. are.

o Suo. f. artificis.

p Forme. f. demōstrate. sed qd si certa no est materia demōstrata. rñ. no in-
terest. vt. ff. de pben. emp. puenit: et. l. fabinus. vel facias pūctū in dictioe suū.

q Conductor. In hoc pti veniūt q de natura ipsius venire debet. sz non
fuerint expressa. hoc dicit areti.

r Legē. i. pacta vt. ff. de positi. l. i. §. si puenit.

s Quo. vt vsuras post morā. vt. C. de eo. presens. It eotra. nā conductor agit
vt domus et hostia sibi reparatur. vt. ff. de eo. et conducto.

t Qui. Conductor de leui culpa tenet et ptus locationis ad heredes trāsit con-
ductionis. h. d. are.

v Diligentissimus. i. diligēs. sic exponit. vt. ff. de si merces. §. qui cōlūnā. nā
cu vtriusqz grana fiat locatio si venit exactissima. vt. ff. pmo. si vt certo. §. nuc
videndum. alij pprie ponit et dnt spāle in his reb q facile pnt frangi.

x Amiserit. vel dñm datu sit qd pcederi no poterat. vt. ff. de eo. sed de dno.

que iuris reglis pstant. na vt em-
ptio et venditio ita cotrabitur si de
picio conenerit: sic et locatio et con-
ductio ita p trahi intelligit: si mer-
ces pstituta sit: et ppetuo locatori q
de locati actio: conductori vo con-
ducti actio. Et que supra diximus
si alieno arbitrio pciu. pmissu fue-
rit: eade et de pductoe et locatoe di-
cta ee intelligim: si alieno arbitrio
merces pmissa fuerit. Quas de
ca si fulloni polieda curadaue aut
sarcinatori sarcieda vestimenta qs
dederit nulla statim mercede pstituta:
sz postea ratu datur quatu iter
eos puenit: no pprie locatio et co-
ductio p trahi intelligit: sz eo noie ac-
tio pscriptis verbis daf. Preter
ea sicut vulgo querebat an pmutatis
reb eptio et veditio p trahit: ita qri
solebat de pductoe et locacione: si
forte re aliqz vieda siue frueda tibi
aliquis dederit et iuce a te vieda si
ue frueda accepit. et placuit no esse
locatoez et pductoez sz ppiu gen
ee ptus: veluti si cu vnu qs bouez
hbet et vicin eius vnu: et placuerit i
ter eos vt p denos dies iuicem bo-
ues comodaret vt op facerent: et
apud alteruz bos pijt: neqz locati
neqz pducti neqz comodati competit
actio: q si fuit comodati gratuitu:
vex pscriptis verbis agendum est.
Adeo at aliqz familiaritate iter
se videt hre eptio et venditio. It
locato et pductio ut i qbusdaz cas
qri soleat vtru emptio et veditio p
haf an locato et pducto: ut ecce re
pdij q ppetuo qbusda frueda tra-
duf. i. vt qdiu pensio siue redditus

g **C**onductore. proprietatis. secus in usufru. vt. C. d. usufru. si dña. vñ die vt ibi
7 de iure do. si socius i si p b. **S**uccedit. vt. C. e. viā. sed an moriente scho
lare vñ recedete substituere pbr. **S**ic. sic de iure pductionis. s. rō societatis pui
der que pualet vbi certā psona eligif. vt. j. ti. i. §. soluit.

De societate. Est aut societas vt ait Marcus Tullius duoz pluriūue cō
uentio honeste ptracta ad vbe
riorē questuz 7 cōmodiorem. 7
cōtinuat p ter. s. de obligatio
nibus. §. si.

Societatem. Totus iste
titulus diuidit in quattuor
ptes. Primo ponit in quibus
rebus possit contrahi societas.
Secūdo que partes possunt cē
in lucro 7 damno: 7 si non fue
rūt a pibus expse que intelli
gūtur. Tertio quando finit so
cietas 7 quomō finitur. Quar
to ad quid socius tenetur. Se
cūda ibi. Et qdam. Tertia ibi
manet autem. Quarta ibi so
cius socium. Et. h. d. Olim
bonozus 7 vnus negociationis
tñ pbi pōt societas in q dāni
7 lucrū sūt ptes equales nisi in
ter socios aliter puetum fuerit.
hoc dicit.

Torū. i. oīm 7 expresse.
vt. ff. e. l. i. §. i. 7 l. ij. §. i. naz b
nomē. s. totus tñ totitatem ad
vnā rem signat.

Emēdi. ut alijs duob' mo
dis. s. oīm bonozum simpli
citer. vt. ff. eo. l. cotri. 7 l. nec
adijcit. Itē vnus rei. vt. ff. eo.
l. v. 7 l. societas.

Equales. sic. ff. de here. in
st. l. quoties. §. heredes. 7. §. b
here. insti. §. ita dñm. 7. ff. e. l.
si non fuerit. 7 dic equale fuisse
capitale.

Expse. et in solo lucro. vt
j. eo. illud.

Duentio. s. talis vt legatur
i. Terna. scilicet pars lucrū 7
dāni. ac.

Della. Nalet puentio in
ter socios vt maiorem ptem lu
cri ferat alter q dāni 7 ecōtra.
Et lucrū vñ qd supest of dāni
no deducto 7 et q lucrū parti
cipet alter 7 dāni nō. h. d.

De illa. ad ticiū. pputatio
hec expedita fiat. vt si lucrū in
vna re. in alia 7o dāni 7 pge
rit. vt si deducto of dāno lucrū
supereft vnus in duas partes.
ali' in tertiam pte admittat ei'
lucrū. si 7o tñ dānum supereft
is qui duas ptes dāni ferre vñ
in rebus q supsunt tantū vnus
qtrū alter accipiat qtrū faciat
tertia ps dāni. vt. ff. eo. muti'.

Et adeo. hcc pacta iequalia tñe demū locū hñt qñ alter plus cōtulit opervt
industrie q alter. vt. ff. e. si nō fuerit. §. si 7o placuerit. s. m. azo. cum societas sit
fraternitatis ius. vt. ff. e. si vey. 3o. cōtra. 7 subaudit in l. illa si nō fuerit. ma
rime. alij idē qd 3o. sed tali rōne. qz iure puetionis valēt. s. nō societatis. vt. ff.
depo. l. i. §. puenit. n. C. Partē. nō totū als esset ledina. vt of in fabula
auiani. 7. ff. e. si nō fuerit. §. si. 7. l. si vn'. §. 7 si precū. o. Qd 7 ipsū. s.
dñi est h. pr. cān. p. C. duemeter. i. puenies cē sue snie quā dicit. s. e. §. d illa

Illud. s. hancula adiecta in lucro tacite vñ adiecta in dāno. 7 e. h. d.

Seruari. no. eādē rōnem pparioy. sic. ff. de le. iij. l. si. §. 7 si. ff. fa. her. si
filia. §. itē papi. ar. cōtra. ff. de li. 7 postba. cōmodiffine. 7. ff. loca. l. ca. i. m. 7
ff. de neg. ge. si quis negocia.

Manet. Societas soluit fñciatde q soluta lucrū qd post fñciationē ac
qrit nō cōicat nisi volose fuerit renūciatū. h. d. r. C. Manet. si renūciaue
rit pñti socio nō absenti. vt. ff. eo. sed 7 socius. §. si absenti.

Callide. i. 7 si intēpēstine renūciat. Itē: si expedit nō renūciari. vt. ff. e. ac
tione. §. lab eo. 7. l. sed 7 si socius. §. si.

Torū. i. cōuz. 7 hoc expres

restituēda ea nō tenebit. **C**oiz
tuo pductof' itra tpa pductois hñs
ei' eodē iure in pductioe succedit.

De societate. Rubrica.

Societate coire solem' aut to
toruz' bonoz: quā greci spāli
ter appellāt: aut im' alienius nego
ciatōis: veluti mācipioy: vēdēdo
rū emēd qūqz aut olei aut vini aut
frumēti emēd' vēdēdiqz. **E**t q
dē si mibil d' ptrib' lucrū 7 dāni noia
ti puenit eqles. s. ptes 7 i lucro 7
in dāno spectant. **Q**d si expse
fuerit ptes he fñari dñt. **A**cc. n.
unqz dubiū fuit qñ ualeat puetio
si duo iter se pacti sint: vt ad unū q
dē due ptes 7 lucrū 7 dāni pteat:
ad aliū pteat tertia. **D**e illa sa
ne puetioe qñtū ē si tici' 7 sei' iter se
pacti sūt ut ad ticiū' lucrū due ptes
pueat dāniqz tertia: ad seiū due p
tes dāni: lucritertia an rata dbeat
hēri puetio. **Q**uī' muti' 7 na
turam societatis talē pactionē esse
existimauit: 7 ob id nō eē rataz ha
bendam. **S**erui' sulpiti' cuius
snia pualuit pira scēt. qz sepe quō
rūdā ita pēiosa est opa in societate
vt eos iustū sit in cōditioe meliori
in societate admitti. naz 7 ita coire
posse societate nō dubitat ut alter
pecūiaz cōferat: alter si pferat: 7 tñ
lucrū int eos cōe sit: qz sepe opa ali
cui' p pecūia vñ. **E**t adeo' con
tra qñtū mutij sniaz obtinuit ut illud
quoqz psterit posse pueire vt qz
lucrū pte' ferat de dāno nō teneat:
qd' 7 ipsūm sniaz puenienter' sibi
estimauit. qd' tñ ita intelligi oī. vt si
in aliqua re lucrum in aliqua dāni
num illatum sit cōpēsatione scā so
lum qd' supest itelligatur lucrū esse.

Illud expeditū est si in una cau
sa ps fuerit expsa: ueluti in solo lu
cro ul' i solo dāno: i altera 7o omis
sa: in eo quoqz in quo ptermisū ē

Seruius. hic serui' sibi met' dīdicere vt
vt. ff. eo. l. muti'. sed nō est vey. nā ibi dicit de facto hoc eē nō posse. s. vt dāni
7 lucrū sit in eadē societate. cū dāni 7 lucro: 7 ecōtra lucrū dāno deducto intel
ligat vt ibi dicit. 7. j. eo. §. 7 adeo. accur.

Et adeo. hcc pacta iequalia tñe demū locū hñt qñ alter plus cōtulit opervt
industrie q alter. vt. ff. e. si nō fuerit. §. si 7o placuerit. s. m. azo. cum societas sit
fraternitatis ius. vt. ff. e. si vey. 3o. cōtra. 7 subaudit in l. illa si nō fuerit. ma
rime. alij idē qd 3o. sed tali rōne. qz iure puetionis valēt. s. nō societatis. vt. ff.
depo. l. i. §. puenit. n. C. Partē. nō totū als esset ledina. vt of in fabula
auiani. 7. ff. e. si nō fuerit. §. si. 7. l. si vn'. §. 7 si precū. o. Qd 7 ipsū. s.
dñi est h. pr. cān. p. C. duemeter. i. puenies cē sue snie quā dicit. s. e. §. d illa

Illud. s. hancula adiecta in lucro tacite vñ adiecta in dāno. 7 e. h. d.

Seruari. no. eādē rōnem pparioy. sic. ff. de le. iij. l. si. §. 7 si. ff. fa. her. si
filia. §. itē papi. ar. cōtra. ff. de li. 7 postba. cōmodiffine. 7. ff. loca. l. ca. i. m. 7
ff. de neg. ge. si quis negocia.

Manet. Societas soluit fñciatde q soluta lucrū qd post fñciationē ac
qrit nō cōicat nisi volose fuerit renūciatū. h. d. r. C. Manet. si renūciaue
rit pñti socio nō absenti. vt. ff. eo. sed 7 socius. §. si absenti.

Callide. i. 7 si intēpēstine renūciat. Itē: si expedit nō renūciari. vt. ff. e. ac
tione. §. lab eo. 7. l. sed 7 si socius. §. si.

Torū. i. cōuz. 7 hoc expres

so. vt. ff. eo. l. iij. §. i. als cōtra. vt. ff. e. nec adiecit. **S**i qd 7o. als
si qdē. sic. ff. ex q. cau. i. pos. cas. l. falcini'. §. qd si aduersus. sic. ff. e. actio
ne. §. dirim'. **C**aptauerit. i. nō pcoigitaueit. **C**cedit
no. h. v. casus soluēde societatis hic 7 sequētib' qmōz. §. sūt 7 alij duo vt
intercēptione rex naturalū vel ciuiliū. vt. ff. eo. vey. §. pe. Item cuz ab

alio stipulor' animo no
uandi vñ iudiciū cū alio
dicto aio nouādi: vt. ff.
eo. actione. i. m.

Solutur. **M**orte
vnus ex socijs. Itē inte
ritu rei vel publicatione
bonoz soluitur societas.
Item si vnus ex socijs
bonis cesserit. hoc dicit
Areti.

Morte. idē est in tu
tela. secus in deposito 7
mandato. vt. ff. de his
quo. infra. furti. §. illud.

Et si. i. qñs.

Eduenerit. s. vt du
ret iter supstnes cū vno
moriete. nō aut ad here
dē transit et ex pacto: vt
ff. e. l. adeo. 7. l. nemo.
nisi in societate veciga
lium. vt. ff. e. l. verū. §. i
heredē. 7. l. adeo. i. m. 7
nisi venio cōsentiat. vt
ff. eo. l. plane.

Item si alienius rei.
vt duo tabernarij de vē
dendo vinum in foro.

Publicatione. que
publicatio sit propter ve
licita: vt. ff. de bo. dam.
l. i. i. m.

Alter. s. hñtus.

Pro mortuo. sic. ff.
eo. actione. §. publica
tione.

Habere. sed qd si b
socius cuius bona pu
blicata sunt rōne operis
socius erat nō rerum qd
esse pōt: vt. ff. eo. §. nā 7
ita: m. idē cū libratē vt
vita vel ciuitatē amittat
vt. ff. de bo. dā. l. i. 7. j.
pri. §. inuit. in fi.

Item si qz. cesserit qd
facere pōt ne in carcerem
detrudat: vt. j. de actio.
§. fin. 7. c. de cel. bo. l. i.

Debita. qz sico vel
puans debebat: vt. ff. e.
actione. §. i.

Veneat. idēst ven
datur.

Sed hoc casu. q. d. hñ
sicut supiori pri. qñ bo
na fuerūt publica. nā vnus 7 in ciuitate existens sibi postea acgrere pōt
vt. ff. de cel. bo. l. v.

Socius. Soci' tenet de leui culpa vt d' tali diligētia qualē suis reb'
solitus est adhibere. h. d. are.

Actione. q est directa ab vtraqz pte. vt. j. de pe. te. li. et qbus. 7 fini
ta societate nascit. vt. C. e. tā diu. nisi in casu. vt. ff. e. actio. §. nōnunquā.

Dassus. qui de solo dolo tenet 7 lata culpa que doli reprēferat vt. ff.
depo. l. qd nerua. 7. ff. si qz te. li. eē in. l. i. §. nō aut.

Teneri. nisi alter tātam culpam psterit quantam 7 iste. 7 afferret par
dāni quo casu cōpēsatur culpa. Itē doli cū dolo: vt. ff. de compensa. si
ambo. 7 de dolo si duo.

Solet ante cōtractā societate. Et in hoc discrepat a depositario qui vt
in pñti tenet. sic. ff. depo. l. qd nerua. sic est in eo cū quo habeo rē cōem si
ne societate. vt. ff. fa. her. l. heredes. §. nō tñ.

Qui parū. sic. §. q. mo. re cōtrahi. ob. §. pterea.

De mandato. Obligatiōnū. alie re cōtrahunt. alie vbi. alie litte
ris. alie p'sensu. vt. §. de ob. Itē earū q ex p'sensu alie p'veditio. alie p loca.
7 conducti. alie per societatem. alie p mādatum. vt. §. de ob. ex p'sensu in
prin. d' tribus primis dicit: nunc de quarta. s. mandato. Accursius. Ista
glo. bene continuauit Ru. omnes a titulo de obligationibus: vsqz huc.

Mandatum. Totus ista iuris diuidit in quatuor partes. Primo ponit quor modis mandatum contrahitur illud per exempla declarat Secundo quod fines mandati non sunt preteriti. Tertio quomodo mandatum finitur quod mandatum potest renouari. Quarto quod mandatum debet esse gratuitum Secunda ibi. Item quod tertia ibi recte. Quarta ibi. In summa. r. b. d. Mandatum obligatorum contrahitur pluribus modis nec obligatur quis nisi mandatum gratia tamen mandatum. r. mandatis tamen gratia tamen mandatum cum aliq d sibi vult mandatum. hoc dicit. vsq ad. § tua. Arc.

Mandatum. mandatum est officium gratuito ab eo qui suscepit exhibendum. nisi. n. fiat gratis incipit esse locatio: si non erat facturus: alio. n. tale factum ideoque locari consuevit: vt. j. co. §. si. r. fit per verbum rogo: volo: mando supplico: r. similia: vt. ff. c. l. i. §. fin.

Quinq. imo vt qd ser vt legitur. §. die quin q. s. obligatorum. vltimū eius non est obligatorum: vltimū ē qm tñ tua gratia r non est obligatorum: vt. ff. c. n. l. i. §. si. Item fm Jo. est quod daz aliud vt. obligatorum vt cū sua gratia r tua r aliena aliq tibi mandatum vt emas fundū pro me r te r ticio. Item vltimū pot dicitur septem modis r exemplis: vt. ff. c. si. p. cur. §. si tutores. vbi tutor mandat cōtutori suo vt suū necessarius emat pupillo. r sic gra mandantis r mandatarij r pupilli sibi mandatum.

Obligatio. nisi dolus r calliditas intercedat vt. ff. de re. iu. §. iij. Mandatis: gereres. r tñ qd suscepit mandatum nō qd gestit tenetur. vt. ff. c. si remunerādi. §. i. **T**ua. Ad cognoscendum cuius gratia mandatum fiat inspicendam ē cuius voluntate cōtinet illud qd mandatur r dicitur illi gratia celebrata. r mandatum gra mandatarij tñ nō est obligatorum: sed dicitur proprie cōsiliū. b. d. Arc.

Sub vsaris. in hoc est utilitas mutantis pp vsurariū lucrū. sed §. ff. de vsaris. cū qdē. §. si pupillo i si. §. ibi dicitur subandari tñ: vel dic nō sūt pp lucrū id dicit. f. principaliter vt ibi. secundario tñ sic vt bic dicitur. **E**t. puta peccatorū mandantis. **S**ipius. f. mandantis r in hoc est utilitas mandantis.

Mandatum. f. fideiusor r hoc casu agec cōtra fideiusorē mandantē actione mandati nō ex stipulatione prima si nouādi aīo hoc mandatum intercessit: vt ff. co. si mandato meo in si. l. si aut nō inouādi aīo agit ex prima cā: vt. ff. de pecur. l. i. §. ea obligatio. in si. **S**ua r aliena mādēt. hic agi pot duabus actionibus mandati. f. contra mandantē r neg. ge. §. ticiū. q daf mandati. vt. C. de neg. ge. l. si mandatum. **R**edderes. si mandauit. ac. **T**ua tñ gra. hoc aut addit doctores vi. modis qd dicit. vt. §. c. i. prin. in glo. imo vt rē. in si.

Ex pñlio. no. bonā regulā quē de pñlio nō tenent. fallit tñ in casibus qui his legab' dicunt. ff. de dolo qd si cū scires: r. ff. de pñ. l. i. §. certe ibi fuit fraudulētū cōsiliū: vt. ff. de re. iu. l. pñliū. Itē fallit: vt. ff. ad. l. aqli. liber bō. l. rñ. r. j. de iuu. §. nō solū. r idē. ff. de iuu. l. nō solū in prin. r §. pculus. r. ff. qd vi aut clā. l. semp. §. l. r. ff. de fur. si qd vroz. §. cū ticio r. ff. de ser. cor. l. i. rñ. r. §. persuadere. sed hoc in maleficijs. id nō datur man. tenetur tamen vel de dolo vel alijs actionibus. Item alias facturus non erat in predictis casibus: Alias obtinet hoc Regula. vt bic

r. ff. co. si remunerādi. §. plane: sed certe nec his casibus videtur teneri. vt. j. pñmo. §. sed dic nō tenet illi cui tale pñliū pñst vt ibi. sed illi in cuius lesionem cōsiliū: vt bic dicimus. vnde dicit qd nec his casibus fallit dicta regula cū dicit nō tenent illi. f. cui pñliū pñstū est nisi in casu illius legis. ff. de dolo. l. qd si cū scires. r illius legis. ff. de pñ. l. i. j.

Mandatum. f. actio. **C**u be. f. suscepto pñlio. sed suscepto mandato necessē est pñliū fm Jo. nisi pñlio tpe remuneratur vt. j. co. §. mandatum. r. ff. e. mādauero. §. si. r. ff. cō. mo. l. in cōmodatum. §. sicut.

Taqz si ociosus. non aliter hoc esse videtur per opi. pla. q dicit duo. f. vbi pñlio certe persone mutuari tenet: ita tēnū si alio facturus non eras: vbi autem nō est designata aliqua persona non tenet: itaqz si alio facturus nō eras. sed Joā. in vtroq casu dicit contra. nā primo indistincte tenet: siue alias eras mutaturus siue nō scēdo autem cum distinctione: nō alio facit pro eo. ff. co. si remunerandi. §. plane. r. §. c. §. tua r aliena in si. r. ff. d. ne. ge. l. iij. in si. r. l. iij. Nec ob. qd bic vt qd r si alio ē facturus erat tenet q mandatum vt dicitur est. vñ pot subaudi marie: qd si alio rē.

Mandatum rei turpis vel cōtra bonos mores nō valet. b. d. Arc. **O**bligatio. etiam si iuramentū intercederet. vt in auct. scenicas nō idolum. §. i. col. v. r facit ad hanc. §. si. co. si remunerādi. §. rei turpis. r. l. si mādauero. §. qdē r. ff. de ar. l. i. si cū dies. §. in compromisso. r §. de iuu. stipu. §. q turpi. r ff. de vō. ob. l. generalit. r. l. se que. r. ff. de pñ. l. i. pñtōes.

Mores. hic qd dicit mandatum tibi vt illi noie meo iuriam inferres an tenet. tñ. vti qz. arg. ff. de da. infec. l. dām. §. si mandato.

Preteritis. f. ei cui pñstus est maleficiū vt penā dupli r ita hū interfit mandatarij. tñ nō agit qd nec interesse fingit: vt. ff. de pñ. l. i. §. i. r meli' ff. de re. iu. l. qd qd culpa in si.

Ticiū. f. mandantem. **I**s. Mandatarij nō dicitur excedere fines mandati. Et quatenus excedit nō hz actionē mandati. b. d. Arc.

Mandatum. f. certe forme. nā qd hz certā formam: r tñ habz locuz qd hic dicit. r. ff. co. diligenter. qd qd nō. r tñ bona fide facere dicit: vt. ff. c. l. iij. r pñst ēt bec distinctio. ff. co. si qd p co. **C**ū eo. actionē pro pñcio dato. vt. ff. d. in rē ver. si fundū. **M**andati actionē. sed nec certe nego. gest. fm Bu. r Jo. r est p eis. C. de neg. ge. l. v. r. ff. de neg. ge. qui aliena. §. libertis. r de pculio si creditor. §. i. §. p. dabit vtilē neg. ge. actionem r iudicat illi. l. ff. d. neg. ge. qd specialis ibi fuit pñbitio. sed certe miror de hac opi. cū videat lex expedita qd ēt vtilē denegat expresse. vt. ff. c. si p re. r. ff. de edē. l. i. §. cā.

Emeret. est aut illa rō. qd maiori sūme minor: iust. vt. ff. d. v. ob. inter stipulante. §. i. j. r. l. in stipulationib'. §. i. j. r. ff. de ar. vō. §. si plures. **R**ecte. Mandatum re integra pot reuocari: r re integra finit morte: succurrit tñ ei q ignorauit mandatum reuocatum. b. d.

Recte. nā si nō recte nō est necessē reuocari. vt. §. co. §. illud. **E**uancescit. speciale est in mandato vt sic facile reuocaret p voluntatem vni' pñst tñ. in alijs. n. pñstib' nō sic. vt. C. de ac. r ob. sicut que ē pñstaria hūic. r ē rō qd hic nō statim interet. r id nō statū bicinde nascit obligatio. que ex interesse daf. vt. ff. co. si peccator. §. mandati actio. r fa. ad hūc. §. ff. d. tur. om. iu. r qz. r ff. d. mi. si minor. §. scēuola. r. C. de repu. be. l. si. r. ff. d. ri. nup. l. pleriqz.

Istēsi ad huc integro. §. vsqz quo dicitur integritas: rñ si mandata sunt empno donec arras dederit vel alio si empno obligauerit r idē in silibus. r vt breuius accipiatur si iā cepit interesse mandatarij nō est res integra: alio sic. ar. ff. co. si peccator. §. mandati. si vō nō dicitur integra nō finit mandatum nisi in iudicio. vt. ff. de m di. r. r cōtractibus. §. ff. §. qd prodest si nō finit mandatum re nō integra: rñ. qz

per herede cepta negocia debet consumari: vt. ff. p socio. l. si. licz noua scobare ne
cesse no sit: vt. ff. de nego. ge. na. r. seruus. §. si vno. ff. pro socio heres socij: qd
no est de integra cu conceptum no sit. a Alioqn. i. si no possit agere.

b Probabilis. qd est in facto alieno vt bic. r. ff. e. idem. §. pe. alias est non pro
babilis. vt. ff. ad velle. qd. r. C. de reu. vendi. quisquis. r. ff. de edi. edic. l. i.
§. causa.

c Afferret. qd esse no debet.
d Et huic. i. primo casui.
e Liberto. pno dispensatori
r seruo.

f Liberaricos. facit. ff. si cer
tu pe. eius qui. r. C. de solu. si
cu seruis.

g Liberari. nisi in casib. vt
.j. qui. mo. tol. ob. in pncipio
dicimus.

Mandatum. Mandatu
potest ab initio non acceptari.
Sed postq est susceptus d; cre
antoni mandari nisi iusta ca r
congruo tempore recusetur. b.
dicit.

h Mandatu. qd pnu. pt fieri
i Iusta ca. puta casus fortui
tus. naz de dolo tenetur r lata
culpa r leui r leuissima §. b.
r Jo. vt. C. e. l. i re mandata. r
l. a procuratore. Alij dicunt d
leuissima mandataris no tene
ri §. de dolo tm qd gra tm ma
dantis fit: vel de leui culpa qd
vtriusq gra ad istar aliorum
contractu: vt. ff. de re iu. r tra
ctus. §. pnu vt eius cu b §
eius multuz discrepat ab alijs
contractibus.

In summa. Mandatum d;
ce gratuitu: als trahit in alium
contractum. b. d. are.

In summa. i. breuiter amo
buncti. expediemus.

Megocij. i. contractus.

Mercede. i. vt mercede vt
qz als non erat pariturus man
dato: si aut als pariturus erat
r constituat aliquod salariu gra
remunerandi: no ideo minus
erat mandatu: vt. ff. e. si remue
radi. i. m. r ad hui rei euiden
tia distiguet: qz aut est incertuz
re r genere: puta si dicam tibi
bn retribuam tibi hoc seruitium
vel recognoscā: r tunc non pot
peti qd. vt. C. e. salariu. r. ff.
e. q. mutua. §. salariuz. aut cer
tu genere h certu sp: vt dabo
tibi equuz vel par vestimento
rum. r tuc pot dici q valeat co
uentio salarij: cum non sit proz
sus certu. vt. ff. e. si p fideiussore. secus in his q pondere numero consistit. vt. ff.
de le. i. l. si homine. si aut certu oio: tuc aut stipulatioe pmitit: r tuc certi codici
one petitur. si aut sine stipulatione r incotinenti ante mandatu vel post: petif a
ctione ex eo contractu. §. pna mandati informata. si aut ex interuallo. §. postq dben
tes ad alia diuertissent negocia petif off d iudicis: vt. C. eo. l. i. r. ff. e. l. salariu. r
C. de pac. petes. r. ff. d. duo. reis. l. duos. §. si. n Interuenire mercede. i. in
pecunia nuerata: vt dicitur. §. locati in pn. Itē bec regula gnalis ē: qz: nisi sit ta
lis psona q no cosueuerat locare opas suas: vel res talis q no psueuerat locari.
tuc. n. no locau. §. psci. §. agif. vt. ff. d. psci. §. si tibi. r. l. nalis. §. at cu do.

Nullom. fullo ē q lauaz r tigit pānos. r et polit eleuando supflua. sed sarcina
tor ē q sarcit r addit vbi est scilicet vestimētū vel pānū r consuit: vnde r dī iste
bz facta tecta. qz cu cent fracta sūt repata ex qbusdā adiūctioib: vt. ff. de usufr.
bacten. p Actio. imo vt psci. §. ppetere. vt. §. lo. §. i. sol. vt ibi.

De obligatib. qz qd. Ista Ru. pnuat. §. in ter. de obligatibz
qōne fi. qz dicitur est. §. de obligationibus ex contractu. Et ē hic continat in ter.

Pol. Totus iste titulus diuidit principat in duas ptes. Pno ponit coti
nuationē Ru. Sēdo illud p exēpla declarat. Sēda ibi. Igitur cu quis
Et. b. d. Valer argumētū a sufficiēti pnum enumeratione. b. d.

Genera. i. maneres vel diuersitates contractū vt. §. de ob. §. si. vsqz bue.
r Ex malicio. subaudi vt qd vt sit bona argumētano. sic. j. de ob. qz ex quasi
male. in prin.

Agitur. Ex gestione negociorū abntis onē hinc ideo actio negociorū gestoz
que daf directa dno ē ignorantī contraria qd gerenti. b. d. are.

rātia tibi dānū afferret. Et huic
simile ē qd placuit si dōitores māu
misso dispēatore Ticij p ignoran
tiā libto soluerit libari eos: cū alio
qn stricta iuris ratiōe nō possent li
berari: qz alij soluisent qz cui sol
uē debuerit. Mandatū suscipe
cuilibet liberū est. susceptū aut p
mādū ē: aut qz pnu renūciādū est:
vt p semetipsuz aut p aliū eādē rez
mādator exequat. Nā nisi ita re
nūciat vt itēgra cā mādatorū refer
uef eādē re explicādi: nihilominus
mādator actio locū bz nisi iusta cā in
tercesserit aut non renūciādū: aut in
tēpestiue renūciādū. Mandatū ē r
in dies deferrī pot r sub pditione.

In summa sciedū est mādaturū nisi
gratuitū sit: i. aliā for: mā negocij ca
dere. nam mercede pstituta incipit
locatio r pductio esse. r ut generali
ter dicim qbus casibus sūt merce
de suscepto off d mādatorū siue dpo
siti ptabit negociū his casib mer
cede iteruenire: locatio r pductio
intelligit ptabi. r iō si fulloni pol
liēda curādaue qz dederit uestimē
ta: aut sarcinatorū sarcienda nulla
mercede pstituta neqz pmissa mā
datorū competit actio.

De obligationibus que ex qua
si contractu nascuntur.

P est genera ptractū enume
rata dispiciam d ipis obliga
tiōib q qdē nō pprie nasci ex con
tractu intelligunt: s; tm qz nō ex ma
leificio substantiā capiūt qd ex contra
ctu nasci vident. Igit cum quis
negocia abntis gesserit: ultro citro
qz iter eos nascunt actiōes q appel
lant negocioz gestoz. s; dno qdez
rei geste aduert eū q gessit directa
cōpetit actio: negocioz aut gestoz

Igit. qz de his ob. qz ex quasi contractu sunt dicere debemus incipia
mus de hac qz sola puenit amicitia: vt. j. e. §. r. C. de re iud. qz qz agif: vt si alterius
no iter sit: s; sua tm. v. Negocioz gestoz. hēt vnum negocium sit
gestū. ff. de nego. ge. l. iij. §. negociū. sic. j. vt bo. rap. i. prin. r. ff. vi bo.
rap. l. ij. §. qd ait pteroz.

Mandato. i. ei cuius
negocia gesserit r sic sol
uitur pnu: vt. C. de ne
go. ge. si mādaturū qd ē §.
v. Utilitatis. i. vt repe
rat qd impedit nisi venū
cianto inlibeat. vt. C. eo.
l. si. vel paterna affectio.
vt. C. e. si pno. r. l. qd i
vroz. vt. ff. eo. is. q. vel
obsequ qd est si libertus
pfront negocia gerat: vt
. C. eo. l. officio. bis. n. ca
sib nō repetit als quan
doqz repetit squātū locu
pletior ē: vt dicimus. j.
§. pnoimo.

Desererent. negocia
qd in multis noceret: vt
ff. eo. l. i.

Nulla. cuz neminem
sit s; sine sua pecunia u
ctare vt effundere. vt. ff.
d. pba. cu de debito. §. i.

Sicut aut. obligatus
. i. insolidum dummo sit
vtiliter ceptū negocium:
bz diuersus erit sit secu
r: vt. ff. eo. sed an vltro.
§. i. i. casib: tm non tenet
i solidū: vt si pupillus est
eius negocia sūt gesta.
Item si aimo depredādi
gessit: vt. ff. e. si pupill.
i. m. r. §. si quis negocia
mea. Item r si ad noua
negocia gerēda accessit:
vt. ff. eo. si quis negocia.
Item si pacto hoc actum
ē: vt. C. eo. negociū. Itē
r si fuit in culpa gerēs vt
ff. eo. l. siue hereditaria.
Itē si fuit in mora: vt. ff.
de le. i. cu res. §. si.

Ad exactissimam. no
ta gestoz iter dum de do
lo solo r lata culpa tenent
vt si ad deferta negocia
accessit: vt. ff. de neg. ge.
l. iij. §. interdum. qz qz b
dolo lata culpa r leui r
hoc regulariter: vt. C. e.
tutoz. r. ff. eo. l. si pupillī

si. qz qz de leuissima: vt qd alius diligenti volebat administrare: vt hic
vt. r. ff. e. si pupilli. §. videam. qz qz de casu vt in his casibus vbi agif i
quātū dno locupletior est vt mō supra dixim in. e. §.

Tutores. Actio vtilis directa r pparia ouf ex quasi contractu tutel
le. b. d. Are.

Tutores. i. quōdā: nā qdū est tutor nō ouf obligatio: vt. ff. de tu
r ra. dif. si tutor. §. si. r. l. §. nō daf. a. §. o. e. Er malicio. subaudi vt
qz vt bda sit illatio. f. Actionē. i. directā. tenet. n. alijs actioib: m
tor vt dicitur. §. de amil. tu. §. si. r ita hēs in hoc. §. actionem tutelē dire
ctā r ppariā ex quasi contractu. qd de actione ptele: tm. idē cum ad instar
actiōis tutelē sit iducta. vt. ff. de eo q p tu. neg. ge. l. i. §. pro tutore.

Contraria. quā finita tutela demū intendit: vt mō diximus de directa
vt. ff. d. §. r. vt. ac. tu. l. i. §. finito. b. Obligar. vnde abstuz ē
qd pū ē ac si iā abēt vt. ff. de ne. ge. l. ij. §. si. r. r. si quis mandato in fi.

Item. Actio familie hereditate vel cōi diuidūdo nō ouf ex contractu.
sed ex quasi contractu. b. d. are.

Societate. tunc. n. agere p socio. i. si esset societas. vt tm qz hic. §. sibi
ipfi cōtradict. nā nūc dicit qz nō est societas r postea dicit socius eius est.
s; dicit qz nō est societas: sed quedam icidens. nā vā contrahit consensu.
vt. §. de ob. ex cōsensu in prin. hic aut pter spē. vt in hoc. §. dī.

Eius. i. cōfors eius iproprie. n. ponit: vt modo diximus.

Er malicio. subaudi vel quasi vt sit bona illatio: vt. §. c. in pn. r fa
cit ad hūc. §. ff. fa. ber. heredes. §. non tm in fi. r. §. i. r. ff. cōi. di. l. ij. in fi.

p. pro m. r. ff. p. socio vt sit p. socio. r. l. actio de distrabif. s. si p. distracta. Idem. no. p. oia. q. supior. s. i. cdi diui. p. rebu singularibus cōpe. tit. hoc aut ad vniuersitates: vt. s. prior. r. ff. p. socio. l. p. socio arbi. Itē superius pluries intendi potest hoc autē scilicet tñ: vt. ff. fami. ber. l. si filia. s. familie. r. C. fami. ber. l. i.

C Heres quoz.

Heres tenet legatarijs r. creditoribus ex q. si con tractu. areti.

b Et his cās. q. s. u. p. riori. s. dicitur.

c Heres obligat. vt maleficio sbaudi vt q. si.

d Intelligit. s. actione ex testō: vt. s. de leg. s. nostra. rei veditio au tē q. dat vt in eo. s. dicitur nūqd est ex q. si con tractu: rñ. si puto q. nō est obligatio. vñ non dicitur ex tractu vel quasi vt. j. s. actio. s. i. Itē. s. q. in rei ven. de hypo thecaria dico que simi liter legatarijs dat vt C. dō s. leg. l. i. r. in. d. l. s. de leg. s. i. Sed vñ nascit hic quasi cōtrac. vel vnde nascit obliga tio ex testō. Rñ. ad eun do hēditatē heres qua si cōtrahere hereditatez videt. ut. ff. qui. ex cau sis in pos. ea. apud iul. s. si. r. l. seq. Itē qd de pet. here. Rñ. r. hoc est ex quasi contractu: cū is nō contraxerit qui possi det p. herede vel p. pos sessore. nec ēt deliq. uel quasi. uñ sequit argu mentis que sunt in hoc ti. q. sit ex quasi contra ctu. item qd de actioe si nū regn. rñ. idem q. r. h. similitudines multas cum act. fami. ber. r. cdi diui. r. cum petitione he reditatis. vt. j. de act. s. quedam. r. ff. de peti. here. sine bonafidei. s. peti tio hereditatis.

e Et cōtractu. q. nullus ex hereditaria accepit. uel solus fecit ipensas.

f Item is qui. Qui recipit indebitum solutum per erroze ex quasi cō tractu dicitur obligatus ad restituendum illud. h. d. areti.

g Item is cui. nā eo ipso q. soluit aliquid negocij p. trahere vt. vt. ff. de condi. inde. si in arca. Cum ergo sit ex quasi contractu ad qd ponitur hic condi. indebi. inter actionem siue obligationez ex tractu: vt. s. qui. mo. re cō. obli. s. i. que est huic cōtra. rñ. vt ibi in fi. s. dicitur.

h Item is qui. ut. s. qui. mo. re cōtra. ob. s. is quoqz.

i Sed tamen. s. benignitate inspecta que pualet: vt. C. de iudi. placu it. nam nemo debet locupletari cum aliena iactura: vt. ff. de cōdi. inde bi. l. nam natura.

j Conditione. s. indebiti. r. ita transit dñum in accipientem als eniz cō dictio non daret nisi cōtra furē: vt. ff. vsufruc. que ad mo. ca. l. si. Sed cō tra. ff. de acq. re. do. si procurator. so. multum interest an error sit in obli gatione an in re: primo casu transit dominium vt hic dicitur. r. conditio oritur. secundo non. nec transit dñum nec oritur actio. vnde agens ex cep. repellitur. ut. ff. man. seruum ticij.

k Ex quibusdam. Indebitum solutum ex cā q. crescit p. inficiationem non pōt repeti r. legata indebita soluta uenerabilibus vel pijs locis non possunt repeti. h. d. arcinius.

l Ex quibusdam. iste. s. non facit ad hunc ti. sed ponitur hic gratia vbe rioris doctrine ad primam materiam de indebito.

m Quod p. erroze. s. ponat vñ casum tñ in quo solutum p. erroze inde bitum nō pōt repeti. tñ r. alij ser. sunt vt si scienter soluit indebitum. naz nō h. locū repetitio: vt. ff. de condi. inde. l. i. Item pp. sniam solutum: et in debitu nō repetit: vt. C. de condi. inde. l. i. Itē pp. transacionē: vt. ff. de condi. inde. in sum. s. r. quidē. r. C. e. l. ij. Item si iurauit q. sibi dbe ri ēt indebitū d. ferēte aduersario. r. fuerit solutu non repetitur: vt. ff. d. in re iuran. nam postea. s. i. Item quādo soluit in cā q. p. inficiationez crescit vt. ff. eo. l. r. eleganter. s. fi. r. C. eo. ea que r. hic dicit. Itē cā pietatis solu tum indebitū non repetitur. ut. ff. de condi. indebi. c. is. s. si mulier. Itē si est ab alio debitum: s. sit indebitum ab eo qui cedit: vt. C. de peti. here. l. de hereditate.

n Ex lege aquilia. vt soluendo dānum ab alio datum quasi ego de

Idē iuris est de eo qui coheredi familie heriscunde iudicio ex his causis obligatus ē. Heres qz legatorz noie nō proprie ex contra ctu obligatus intelligitur: neqz. n. cū herede neqz cū defuncto vllū ne gociū legatarijs gessisse proprie di ci pōt: r. tñ q. ex maleficio nō est be res obligatus quasi ex cōtractu de beri intelligitur. Itē is cui q. p. erroze non debitū soluit quasi ex contractu debere videtur: adeo. n. non intelligitur proprie ex cōtractu obligatus esse: vt si certiore m rati onem sequamur magis vt supra diximus ex distractu q. ex contra ctu possit dici obligatus ē. nam q. soluendi aīo pecuniā dat: in hoc da re videtur: vt distrabat potius ne gociū q. p. trahat. Sed tñ p. dē ita q. accipit obligat: ac si mutuu ei daret r. ideo p. ditiōe tenet. Et quibusdā tñ causis repeti non potest qd p. errorem non debitum solutu sit: sic nāqz diffinierunt veteres ex quibus causis inficiando lis crescit ex his causis nō debitū solutu repe ti nō posse: veluti ex lege aquilia. Itē ex legato qd veteres quidez in his legatis locū hē voluerunt que certa constituta per dānationē

dūsem. videor enim cōstiteri me dānu dēdisse qd ab alio datū est. nam si a nullo datum est non ipediari repetere: sicut nec mihi p. iudicat p. fessio mea si a nullo da tum esset dānu. vt. ff. ad. l. a. gl. inde ncracius. s. fi. r. l. se. r. ff. de inter. ac. qui seruus. s. i. r. s. ij. in fi. sed nunqd bec sunt vera siue in iure siue in facto erret is q. soluit: rñ. cū. l. illa. C. e. n. l. ea. q. nō distinguit. nec ego distinguā. r. est ar. ff. vt in pos. le. l. i. sed qdaz dicitur vt si errauit in iure non repe tar: si in facto repetat: prime tñ snēsto. vt. ff. e. s. r. si me p. uē s. p. tra. hūc. s. est. ff. de cōdi. inde. eleganter. s. fi. solu. illa erat penalis a pñ. bec autez ex inficiatōe vt hic dicit: r. j. s. act. s. sed furti. Item ex legato q. r. ipsum p. inficiatōez crescit: vt j. de ac. s. item mixta.

quicūqz legata fuerāt. Itē aut p. stitutio cū vnā naturā oib. lega tis r. fideicōmissis idulsi huiusmo di augmētū in oib. legatis r. fideicō missis extēdi voluit: sed nō oibus legatarijs hoc p. buit: s. tñ modo in his legatis r. fideicōmissis que sa crofanctis ecclesijs ceterisqz vene rabilibus locis que religionis vel pietatis intastu honorantur dereli cta sunt: que si indebita soluantur: non repetuntur.

C Per quas personas nobis obli gatio acquiritur.

Expositis generib. obligatio nū: q. ex tractu vel q. si ex cō tractu nascunt: admonendi sumus acqri vobis nō solū p. vosmetipos sed etiā p. eas quoqz p. sonas: q. i. ve stra ptāte sunt: veluti p. suos v. fos r. filios vt tñ qd p. seruos v. fos vo bis acqrit: totū vestrū fiat: qd autē p. liberos quos in ptāte habetis ex obligatione fuerit acqritū hoc diui dat fm. imaginē rerū. p. p. rietatis r. vsufruc. quā nra decreuit constitu tio: vt qd ab actione cōmodū per ueniat huiusmodi vsufruc. qdē ha beat pater p. rietas autem filio seruetur. s. p. fe actionem mouēte: fm. nouelle nostre p. stitutionis diui

tuoz erant genera. ut. s. de leg. s. i. Legatarijs. ut eis solutum indebitum non repetatur. Religionis. ut monasterijs. Pietatis. ut hospitalia r. sista q. noiant in auē. de nō ali. s. nos igif. col. ij. Per quas personas nobis obligatio acquiritur. Continua istam rubricam ut hic in nigro in prin. Expositis. Totus iste titulus diuidit in tres partes. Priso q. nobis acqri ritur p. illos q. sunt in totū in dñio uel ptāte nostra. Secūdo quō per illos in qbus habemus aliquod ius uel q. s. uiunt nobis bona fide. Tertio quō acqri tur p. illos qui sunt in dñio nro pro pte. Secūda ibi. Item p. liberos. Tertia ibi cōem. r. h. d. Obligatio acqritur etiā p. seruum vel filium sed p. suum in totū: per filium quo ad cōmodū: r. exercitium vsufru. h. d. are. Expositis. que. s. obligationes. Sed quid differit hic ti. a superiori. s. per quas perso. no. acqri. Rñ. ille dicit de rebu acqriendis. hic autem de ob. ut ibi dicitur. Item quid differit iste ab illo. s. de stipu. ser. cum ibi de ob. dica tur. rñ. ille specialiter est in obligationibus quesitis per stipulationem. hic autez in omni genere obligationum loquitur acqriendo per filium vel per seruum. preterquam si sint ex castrense. peculio. vel quasi. quibus casibus nihil ad p. rietatem. nec ad vsufruc. patri acqritur. vt. C. de bonis que libe. l. cum opoz tet. s. ij. Et tñ. als est ut tñ. r. hic simpliciter subauditur tñ. Acqrit. nisi ab alio possideat suus. qui possessori nec dñum nec possessio nem querit si non ex re eius cōparauit. uel ex opa sua. nec domino si ex re bone fidei possessoris. uel opera acqritur. q. cum non possidet: ut de acqri. re. do. si seruus. i. rñ. r. l. liber homo. s. fi. Secundum imaginem. q. d. fiat bec diuisio imaginarie: r. intellectualiter nā visibiliter fieri non potest cum sint incorporalia que non diuiduntur: ut. ff. de ac quiren. re. domi. seruus. s. incorporeales. r. s. de re. cor. r. cor. i. Rñ. r. s. de vsu fruc. in prin.

In his legatis. i. indebite solutis q. tuaz ad soluentem. de bitū tñ quātūz ab alio vt r. mō dixim. i. l. a. gl. r. hoc fm. quoz dam. sed. s. cōtra. dicit. n. de indebito a quolibet. r. sic dis fert a superiori. p. casu est spe ciale in hoc legato de quo hic dicit als aut. i. in alio legato di stinguo. aut soluit sciēter inde bitū legatum quocunqz mō. r. tñc nō repetit: vt. ff. de condi. inde. fideicōdi. Si aut per erro re iuris. idē est vt nō repetatur si q. debitū naturalē. sed ciuili ter indebitū: vt. C. ad. l. fal. l. error nisi sit minor: qui repe rit vtroqz casu per restitutionez in integ. vt. C. si aduerso. l. ij. si uero per errorem facti repe titur: vt. C. de cōdi. l. de. fideicō.

Cuiusqz. als cuiqz vt per bec vba dānas esto h. s. idest illum ere alieno liberare: vt. s. de le. s. sed r. tale.

Constitutio. vt. C. cōmu nia deleg. l. ij.

Omnibus. i. omnibus ge neribus legatorum quozū qua

tuoz erant genera. ut. s. de leg. s. i.

Legatarijs. ut eis solutum indebitum non repetatur.

Religionis. ut monasterijs.

Pietatis. ut hospitalia r. sista q. noiant in auē. de nō ali. s. nos igif. col. ij.

Per quas personas nobis obligatio acquiritur. Continua istam rubricam ut hic in nigro in prin.

Expositis. Totus iste titulus diuidit in tres partes. Priso q. nobis acqri ritur p. illos q. sunt in totū in dñio uel ptāte nostra. Secūdo quō per illos in qbus habemus aliquod ius uel q. s. uiunt nobis bona fide. Tertio quō acqri tur p. illos qui sunt in dñio nro pro pte. Secūda ibi. Item p. liberos. Tertia ibi cōem. r. h. d. Obligatio acqritur etiā p. seruum vel filium sed p. suum in totū: per filium quo ad cōmodū: r. exercitium vsufru. h. d. are.

Expositis. que. s. obligationes. Sed quid differit hic ti. a superiori. s. per quas perso. no. acqri. Rñ. ille dicit de rebu acqriendis. hic autem de ob. ut ibi dicitur. Item quid differit iste ab illo. s. de stipu. ser. cum ibi de ob. dica tur. rñ. ille specialiter est in obligationibus quesitis per stipulationem. hic autez in omni genere obligationum loquitur acqriendo per filium vel per seruum. preterquam si sint ex castrense. peculio. vel quasi. quibus casibus nihil ad p. rietatem. nec ad vsufruc. patri acqritur. vt. C. de bonis que libe. l. cum opoz tet. s. ij.

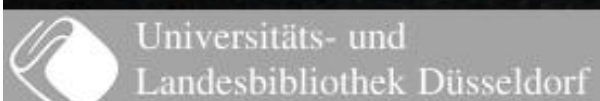
Et tñ. als est ut tñ. r. hic simpliciter subauditur tñ.

Acqrit. nisi ab alio possideat suus. qui possessori nec dñum nec possessio nem querit si non ex re eius cōparauit. uel ex opa sua. nec domino si ex re bone fidei possessoris. uel opera acqritur. q. cum non possidet: ut de acqri. re. do. si seruus. i. rñ. r. l. liber homo. s. fi.

Secundum imaginem. q. d. fiat bec diuisio imaginarie: r. intellectualiter nā visibiliter fieri non potest cum sint incorporalia que non diuiduntur: ut. ff. de ac quiren. re. domi. seruus. s. incorporeales. r. s. de re. cor. r. cor. i. Rñ. r. s. de vsu fruc. in prin.

Constitutio. ut. C. de bo. qz lib. l. fi. s. vbi autem.

Actionem. p. rietas tñ est filij ipsius actionis: vt hic dicitur. r. obtinet hoc hodie in omnibus aduenticijs: sed olim tantum. v. actiones filiofa. compete bāt ratione p. rietatis. ut iniuriatum. q. vi aut clam: depositi commodati. r. actio nes in factum: vt. ff. de act. r. ob. filiusfa. r. l. an factum. has tamen pater exerce bat uel vt suus procurator non filius: ut. ff. de iniur. sed si vnus. s. ait pretor r. s. filio. r. l. pater in fi. nisi pater abesser: ut. ff. de iudi. si longius. s. i. quod etiā i mutuo erat: ut. ff. si cer. pe. c. s. filius. Sed hodie ex omni cā aduenticia acqritur

ipſi filio proprietatis. vt hic dicitur.

A Divisionem. quam diuisionem longum eſſet hic dicere. ſed dicit plene per ordinem in. d. l. C. de bo. q3 lib. l. fi.

Item per liberos Liberi ⁊ ſerui alieni bona fide poſſeſſi ⁊ ſui vſufructua rii ⁊ vſuarij acquirunt nobis ex re noſtra ⁊ ex opere ipſoz. b. d. areti.

Der liberos. no. q3 liber hō qnq3 bona fide poſſidetur vt qñ poſſeſſor credit eū ſeruiſſe eſſe ⁊ ſuum. qñq3 mala fide. vt qñ credo eū ſeruiſſe eſſe ⁊ ſcio me um nō eſſe. vt. ff. b. acq. poſ. l. i. §. ſ. ⁊ cū. qñq3 nullo modo poſſidet l3 detineat: vt qñ ſcit eū liberū eſſe. vt. ff. de acq. poſ. qui vniuerſas. §. i. ⁊. ff. de pro ba. ſi quis liberum.

Der cum quoq3 vſufr. qñſdam libris eſt iſta vſufr. vel uſuz: ⁊ hōc vt q3 p euz ſeruum in quo h3 vſuz ex dua bus cauſis acqrat. Sed contra .ff. de vſu ⁊ ba. p. fuuz. in pn. ſolu. dicit qdā illud corrigi. vt dicit ſm Jo. q3 illud verbum. ex duabus. referat ſolum ad vſu fru. alterum ⁊o ſi ex re ad vſua riū: ⁊ ſicrit in iſta conſuſio ſi cur. C. de colla. illā. ⁊. §. q. va. tu. poſ. §. ſi q3. ſi i alijs libris nō eſt. Del vſuz ⁊ tūc planuz ē ⁊ nullum eſt cōtrarium.

Cōmunes Seru⁹ cōis acqrit dominis cōter ppor tione dñica: niſi vni vel iuſta vniūſ ſuit ſtipulat⁹. b. d. are.

Pro dñica niſi cū ppria nota eozū ſtipulationi inferuit vbi pro virilibus portionibus acqrit: vt. ff. de ſtipula. ſuo. ſi cōmunis ſeruus.

Stipulatus ſ. alteri ſim pliciter vel ſibi dño. vt ſtatim ſequitur aſ nullum eſſet dubiuz vt. §. de ſt. ſeruo. §. pe.

Supra dictum eſt. §. de ſt. ſeruo. §. preterea.

Quibus modis tollit obligatio Viſum eſt. §. de obligatōe inducenda ſeq tur videre de obligatōe diſſoluenda: ſine tollenda: quia nihil t3 naturale eſt q3 vt vnumquodq3 vinculo quo ligat diſſolui poſſit. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. b. d. areti.

Obligatio ergo nō renaſcitur de re ro. vt. ff. de ſol. qui res. §. aream. ⁊ de noza. l. ſi alienos. ⁊. C. de remiſ. pig. cum ex cā. ⁊. C. de ſen. paſ. debitor. vbi magis ſuſcitaf ſolutio cius quod debet q3 tol laſ. vt. ff. de noza. l. electio. §. ſi. ſed ibi equitatis rōne nec ſublata dicitur.

Tollitur autem Totus iſte titulus diuidit i quatuor partes. p̄o qua liter ſolutione tollat obligatio. Secūdo quaſi acceptilatione. Tertio qua liter nouatione. Quarto qualiter conſenſu. Secūda ibi. Itē p acceptilationes Tertia ibi. preterea nouatione. Quarta ibi. hoc amplius. ⁊. b. d. Si ſoluitur id q3 debet vel aliud loco illius conſentire creditore ois tollitur obligatio tā rei pn rīpalis q3 fideiuſſoris. b. d. are. b. **Tollit** aſ tollit aſ ſoluitur.

Obligatio ſine re ſine verbis. ſine litteris. ſine conſenſu. naz de his ſupra dī cūm eſt a ti. de ob. vſq3 huc. ſed nūq3 eſt idē in his q3 er maleficio ſunt vel qua ſi: rñ. ſic. Item hec ſunt vera ſine ciuilib ⁊ naturalis fuerit obligatio ſimul. ſine naturalis tantum: vt hic. ⁊. ff. ad. l. fal. ſi pupillus. in prin. ſed nūquid ciuilib tñ tollitur ſolutione eius q3 debetur. videtur q3 non. vt. ff. de ſol. qui hominem. §. ſi. ⁊ hoc quidā dicit. ſed cōtra dico. ſi. n. ſciens me debere ciuilitē tñ ſoluam. ſi cur ecōtra ſi nudo pacto tibi decē debeam ⁊ ſoluā ex cauſa mee fidei implēde. qua re non liberor: ut. ff. de condi. inde. l. fideiō. Quod autē. in. d. l. qui hominem dicitur. ideo eſt quia aliud operabatur ſolutio q3 crederet ſoluens. ſ. repetitiones cum errabat credēs ſe teneri naturaliter. nō ergo mirū ſi non facit q3 credebat ſoluens. ſ. liberationem. itez eſt contra ad hoc. l. rñ. in aut. vt hi qui ob. per. res. §. ſi non tacuit. col. vi. ſo. illud ſpeciale eſt. Itē cōtra. ff. de ſo. l. ſi rem meā. itez contra. ff. de ver. ob. iul. §. qui fundū. Item cōtra. ff. commo. l. iij. §. ſi reddita. Sed his legibus l3 fuerit facta ſolutio. nō tamē ſuit facta ſicut debuit fieri. vnde p non facta q̄tum ad hoc habet. Item contra ad id q3 ſubijcit q3 demū ſciente creditore ſoluit aliud pro alio vt. ff. de leg. i. nō amplius. §. ſi. ⁊. l. ſi domus. §. iij. ⁊. iij. ⁊. ff. de au. ⁊ ar. le. l. i. §. ſi. ⁊. C. de dona. l. ſi q3 ar. ff. de ſol. q3 hominē ⁊. ff. de ver. ob. inter ſtip. §. pe. ⁊. l. ſi ſeruus. in quibus legibus dicitur q3 libera tur ſoluendo aliud pro alio etiam inuito creditore: ſed ſpecialia ſunt. hoc autem regula e.

Conſentiente. interdū tamē etiā aliud pro alio ſoluitur creditori ē inuito: vt dicitur in aut. de fideiuf. §. pe. ⁊ quōſdam ex his notauimus. §. priori.

Solutio fiat. patet hic q3 beneficiū p̄feri in inuitū. ſed cōtra. ff. de reg. iur. l. inuito. ſol. illa regula in p̄uilegijs loquitur hic autē in alijs. vel. dic q3 nō potest

directo. p̄t tñ p mediū. prima verior eſt. Sed nūq3 ecōtra p̄t fieri alijs ſolutio inuito creditore. Rñ. nō vt. ff. de dona. l. ſticius. §. ſi. niſi creditori creditoris ſoluat: vt. ff. de neg. ge. ſi liberto. vel procuratori creditoris vt ei cui extiterit heres creditor: vel futuro debitori vel ſimilibus perſonis q3 numerant. ff. de ſolu. ſolutū. ⁊. ff. de pig. act. ſolutum. §. ſolutam.

Itē ſi reus. iterue nerūt. ut ſunt fideiuſſo res mādatores: ⁊ ſpon ſores: vt. ff. de excep. l. oēs. ⁊. C. dñi nu. pe. l. iij n **Ipſe liberaſ**. ſ. fide iuſſor. ⁊ ſiquidez ſoluat noie ſuo liberaſ ipſo in re. reū aut liberaſ per ce ceptionē: vt. ff. mā. ſiq3 ⁊. l. papi. ⁊. ff. de pet. be re. l. ſi qd poſſeſſor. Si ſo noie rei liberaſ ipſo iure reū: vt. ff. de nego. ge. ſoluendo. ⁊. ff. de no ua. l. ſticius in fin. ſed ſi hoc verū eſt q3 liberaſ reus ſolente fideiuſſore quōſ cederet actidem cre ditor fideiuſſori quod fa cere v3: vt. ff. de ſol. mo deſtin⁹. ⁊. ff. de fideiuf. l. ſi fideiuſſores. q3 ſunt p̄tra hāc. l. rñ. illud p̄t fieri aſ ſolutionē. ſ. ces ſio. uel etiaz poſtea hoc acto prius: q3 vt in eſſe vt probatur hec ſolutio .ff. d fideiuf. cū bis. Itē no. hic vñ ſolutionem parere plures liberatio nes. ⁊ facit. §. de duob⁹ reis. §. ex pluribus ⁊. ff. de arbi. ſi duo.

Quo genere vt ita diximus tñ be ſoluunt obligatōnes que ex ver bis p̄ſiſtunt: non etiā ceterē. p̄ſenta nei⁹. n. viſum ē vbiſ factā obligati onē alijs poſſe verbis diſſolui. ſed ⁊ id q3 ex alia cauſa debet: p̄t in ſti pulationē deduci ⁊ p acceptilationē diſſolui. Sicut aut q3 debetur pro parte recte ſoluitur ita in parte debiti acceptilatio fieri p̄t. **Eſt** autē prodita ſtipulatio que vulgo aquiliana appellatur: p quam con tingit ſtipulationē: vt oim rerum obligatio in ſtipularū deducit: ⁊ ea p acceptilationē tollatur. ſtipulatio enim aqiliana nouat oēs obligatio nes: ⁊ a Sallo aquilio ita compo ſita ē. **Quicquid te mihi ex qua**

deduci p aquilianā: ⁊ demum p acceptilationem in totum vel p pte tol li ciuilib⁹q3 forme: uel materie exiſtant. b. d. are.

Der acceptilationē. imaginaria. i. facta ſic. ff. de re. iur. l. imagina ria. vel dicit imaginaria. i. p̄momentū duratura. ſic in aut. quō op. ep. §. l. colla. i. ⁊ in p̄ſat. In imagine pertransibit homo. ⁊c.

Patiaſ. ⁊ etiā oſtendet ei vt ſequitur. j. e. §. eſt autē in fi. §. nam ſola patientia non prodeſt.

Sed etiaz grece. nō ſolū latinis: ſed etiā grecis verbis dū tamē aptis ad hoc vt ſequitur. ⁊ facit. §. de verb. ob. l. i. in fi.

Quo genere diximus. vt. §. e. §. ibi. quod enim ex ver. ⁊c.

Ceterē. q3 ſunt de iure gen. cū accepti. q3 eſt ciuilib actus. vt. ff. de re. iur. actus. non poſſit iura gen. tollere: ut. §. de leg. ag. tu. §. ſi. q3 ſunt neu ſtiora ⁊ firmiora: vt. §. de rez. di. §. ſingulorum. Sed nūq3 aſ obliga tōes iuris ciuilib tollit acceptilatio: vt litterarum ⁊ embli. ⁊ ſites: ut di rimus. §. de iure na. gen. ⁊. c. §. ius aut. rñ. nō: cum ſolā obligatōne ver bis inductā tollat: ut hic dī. Sed certe l3 nō poſſet tolli iure acceptilatio nis. ſ. obligatō iuris gen. ⁊ alie ciuilib. tamē poſſunt iure pacti: etiā ac ceptilatione facta ſm Jo. ut. ff. de reſcin. ven. l. emptio ⁊. l. cū emptor. q3 generalit. etiā dicebat. **q3** vbiq3 fieret acceptilatio iunilis q3 hēat v3 pacti. ⁊ facit p eo. ff. de pac. ſed ſi ven⁹. §. pe. **Et**. B. totuz xedit. ⁊ erar p eo. ff. de acce. an inutilis. i. rñ. ⁊. ff. de cōſti. pe. l. i. §. euz qui. S3 nos dici mus idē q3. **q3** vbi ſit inutilis rōne rei. ut dictum eſt. Itē idē q3 **Bul**. vbi ē iunilis rōne cōceptidis. ⁊ facit p nobis. ff. de accepti. ſi acceptolant.

Cōſentaneum. facit ad hoc. j. co. §. ſi. ⁊. ff. de reg. iur. nihil eſt tam. ⁊. C. qñ li. ab em. viſ. l. iij. ⁊. ff. de pac. ab emptione.

Sed ⁊ id q3 ex alia. ſ. p̄uerbis.

Diſſolui. ſ. ipſum debiti. ⁊ no. mirabilem p̄batōne. nam cum nō pateret cōtractus alius tolli ſuo contrario actu. ſ. p acceptilationem de cipit ⁊ deducit in quēdam nō p̄oſus contrarium actum ut in ſtipulatio ne quod eſt obligatorius. ⁊ ſic ſit nouatio in diſtincte iure iſto. ut. j. co. §. pe. ⁊. ff. de ac. ⁊ ob. l. obligationam fere. §. ſi. ⁊ ipſa ſtipulatio patitur ſe tolli p accep. vt hic dicit.

Sicut autē. ſoluit. ſ. volente creditore. S3 nūq3 eo ſuito debiti pars ſoluit: Rñ. aut p̄ſitef de toto debito. ⁊ tūc non p̄t ſoluere niſi totum. vt .ff. de vſuris tutor. §. Lucius. q3 eſt hūc contra niſi uolēt creditori ut hic dī. aut diſtict. ⁊ tūc pars p̄ſeſſata tñ recipiet ab inuito: ut. ff. ſi cer. per. qdā eſtimauerunt. ⁊ hoc ē caſu p̄t intelligi q3 hic dī.

Et autē pdita. ſ. cōpoſita ex his verbis. q3 ſequunt. **Quicquid te**.

m **Itē ſi reus**. iterue nerūt. ut ſunt fideiuſſo res mādatores: ⁊ ſpon ſores: vt. ff. de excep. l. oēs. ⁊. C. dñi nu. pe. l. iij n **Ipſe liberaſ**. ſ. fide iuſſor. ⁊ ſiquidez ſoluat noie ſuo liberaſ ipſo in re. reū aut liberaſ per ce ceptionē: vt. ff. mā. ſiq3 ⁊. l. papi. ⁊. ff. de pet. be re. l. ſi qd poſſeſſor. Si ſo noie rei liberaſ ipſo iure reū: vt. ff. de nego. ge. ſoluendo. ⁊. ff. de no ua. l. ſticius in fin. ſed ſi hoc verū eſt q3 liberaſ reus ſolente fideiuſſore quōſ cederet actidem cre ditor fideiuſſori quod fa cere v3: vt. ff. de ſol. mo deſtin⁹. ⁊. ff. de fideiuf. l. ſi fideiuſſores. q3 ſunt p̄tra hāc. l. rñ. illud p̄t fieri aſ ſolutionē. ſ. ces ſio. uel etiaz poſtea hoc acto prius: q3 vt in eſſe vt probatur hec ſolutio .ff. d fideiuf. cū bis. Itē no. hic vñ ſolutionem parere plures liberatio nes. ⁊ facit. §. de duob⁹ reis. §. ex pluribus ⁊. ff. de arbi. ſi duo.

Itē per accepti lationem. p̄ter accepti lationē tollit obligatio verbis cōtracta. alie aut poſſunt in ſtipulationes

deduci p aquilianā: ⁊ demum p acceptilationem in totum vel p pte tol li ciuilib⁹q3 forme: uel materie exiſtant. b. d. are.

Der acceptilationē. imaginaria. i. facta ſic. ff. de re. iur. l. imagina ria. vel dicit imaginaria. i. p̄momentū duratura. ſic in aut. quō op. ep. §. l. colla. i. ⁊ in p̄ſat. In imagine pertransibit homo. ⁊c.

Patiaſ. ⁊ etiā oſtendet ei vt ſequitur. j. e. §. eſt autē in fi. §. nam ſola patientia non prodeſt.

Sed etiaz grece. nō ſolū latinis: ſed etiā grecis verbis dū tamē aptis ad hoc vt ſequitur. ⁊ facit. §. de verb. ob. l. i. in fi.

Quo genere diximus. vt. §. e. §. ibi. quod enim ex ver. ⁊c.

Ceterē. q3 ſunt de iure gen. cū accepti. q3 eſt ciuilib actus. vt. ff. de re. iur. actus. non poſſit iura gen. tollere: ut. §. de leg. ag. tu. §. ſi. q3 ſunt neu ſtiora ⁊ firmiora: vt. §. de rez. di. §. ſingulorum. Sed nūq3 aſ obliga tōes iuris ciuilib tollit acceptilatio: vt litterarum ⁊ embli. ⁊ ſites: ut di rimus. §. de iure na. gen. ⁊. c. §. ius aut. rñ. nō: cum ſolā obligatōne ver bis inductā tollat: ut hic dī. Sed certe l3 nō poſſet tolli iure acceptilatio nis. ſ. obligatō iuris gen. ⁊ alie ciuilib. tamē poſſunt iure pacti: etiā ac ceptilatione facta ſm Jo. ut. ff. de reſcin. ven. l. emptio ⁊. l. cū emptor. q3 generalit. etiā dicebat. **q3** vbiq3 fieret acceptilatio iunilis q3 hēat v3 pacti. ⁊ facit p eo. ff. de pac. ſed ſi ven⁹. §. pe. **Et**. B. totuz xedit. ⁊ erar p eo. ff. de acce. an inutilis. i. rñ. ⁊. ff. de cōſti. pe. l. i. §. euz qui. S3 nos dici mus idē q3. **q3** vbi ſit inutilis rōne rei. ut dictum eſt. Itē idē q3 **Bul**. vbi ē iunilis rōne cōceptidis. ⁊ facit p nobis. ff. de accepti. ſi acceptolant.

Cōſentaneum. facit ad hoc. j. co. §. ſi. ⁊. ff. de reg. iur. nihil eſt tam. ⁊. C. qñ li. ab em. viſ. l. iij. ⁊. ff. de pac. ab emptione.

Sed ⁊ id q3 ex alia. ſ. p̄uerbis.

Diſſolui. ſ. ipſum debiti. ⁊ no. mirabilem p̄batōne. nam cum nō pateret cōtractus alius tolli ſuo contrario actu. ſ. p acceptilationem de cipit ⁊ deducit in quēdam nō p̄oſus contrarium actum ut in ſtipulatio ne quod eſt obligatorius. ⁊ ſic ſit nouatio in diſtincte iure iſto. ut. j. co. §. pe. ⁊. ff. de ac. ⁊ ob. l. obligationam fere. §. ſi. ⁊ ipſa ſtipulatio patitur ſe tolli p accep. vt hic dicit.

Sicut autē. ſoluit. ſ. volente creditore. S3 nūq3 eo ſuito debiti pars ſoluit: Rñ. aut p̄ſitef de toto debito. ⁊ tūc non p̄t ſoluere niſi totum. vt .ff. de vſuris tutor. §. Lucius. q3 eſt hūc contra niſi uolēt creditori ut hic dī. aut diſtict. ⁊ tūc pars p̄ſeſſata tñ recipiet ab inuito: ut. ff. ſi cer. per. qdā eſtimauerunt. ⁊ hoc ē caſu p̄t intelligi q3 hic dī.

Et autē pdita. ſ. cōpoſita ex his verbis. q3 ſequunt. **Quicquid te**.

nota qd no pot sic legi qn aliqua uerba sint hic superflua. Itē nunquid vnu solum ex his duobus. s. dare uel facere sufficit. s. dare: qd solu qd erat dandū in hac stipulatione deducit. ut. j. ubi. Tansam pecuniaz. c. m. sic ar. s. de verb. ob. s. sed hoc solemnia. r. C. de dona. l. fi.

Dare. ubi dicitur dicitur translatum: vt. j. de act. s. sic itaqz. r. s. de verb. ob. l. no apparet. s. fi.

Actio. in psonaz ac petio in rem persecutio vtrunqz cōtinet: vt. ff. d. ac. r. ob. actio i personā.

Petio. in rem. Ac. pro vel.

Res. i. estimatio.

Stipulatus. i. i. mutar personas. de secūda eni; trāsit ad tertiaz. Et no. q etiā realis actio d ducitur in stipulatiōe facta rei estimatiōe. r. ita ipsa pecunia siue rei estimatio deducitur in stipulatione; r. in accepti. nam ipsa res no pot cu; nemo rem suaz possit stipulari sibi dari. vt. s. b. inuti. si. s. ij. Sed quō deducam estimatiōem cū no debeat: r. immo quasi debita est. liberat enim exceptione q si rei vēdi. si pstat estimatiōnem. vt. ff. de rei vendi. eius rei. r. l. seq. si autē ipsam rem in acceptilatiōe deducāz valer iure pacti fm. s. vt. dicitur. s. e. s. quo genere.

Preterea. Inter nenti noue psonē olim fiebat nouatio etiā si a pupillo stipuler qd alius mihi d; no aut a seruo: hodie vō no psumit nouatio nisi expse hoc agatur. b. d. arci.

Preterea. no solu solutione vel acceptilatiōe. vt dictum est. s. r.

Nouatione. si fiat p stipulationes vt subijcit siue p iudiciū: vt si ali; noie meo iudiciū suscipiat aō nouādi: vt. ff. d. solu. l. solutiōez. r. ff. de in rem verso. si p pte. r. ff. de verb. ob. scire debemus. in fi. i. r.

Nouē persone. etiā si hoc no agitur ut fiat nouatio iure isto. hodie contra. vt. j. eo. sed cum.

A pupillo. q naturaliter tenet: ut. ff. de noua. l. i. in fi. si est maior in fante als nec naturaliter: ut. ff. de act. r. ob. l. pupillus.

Nulla est. sed nunqd restituitur creditor in priorem debitorem? quidam dicunt q sic. ut. C. de reputa. l. i. in. s. i. r. ff. de fideius. l. si ticius. s. huic. que est contra. r. quod hic dicitur res amittatur. s. iure cōmuni. sed non per restitutionem ut dictum est. alij ut Pl. dicunt hanc in impubere quasi stulte accepit hic creditor tam paruulum. illam in pubere loqui. uel verius refert an minor inuect ut non teneatur per beneficium restitutionis r. tunc etiā restituitur creditor in ueterem debitorem ut ibi: an vō non restituitur quia non est necesse cum tantum naturaliter sit obligat? ut. ff. de noua. l. i. in fi. r. tunc nec creditor restituitur: ut hic nec etiā tūc quādo dolo creditoris minor fuit obligatus: ut. ff. d. fideius. l. ticius. s. fi. vnde hic dolo non succurritur. qz frustra est r. ff. de mino. l. auxilium. in fi. r. l. si ex causa. s. nunc videndum. r. ad velle. si decipiēdi. Quod etiā in muliere distinguitur. nam restituitur in primum debitorem actio ea subducta per velleia. vt. C. ad velleia. l. si mulier. nisi fuerit dolo iducta: vt. ff. ad velleianuz. quidam. r. dicta. l. si ticius. in fi. at secus esset vbi cessat secūda obligatio. ut in seruo subijcitur qui non potest etiā naturaliter teneri fideiubendo vel intercedendo quoquomodo: vt. ff. de fideius. seruus infcio. r. l. sequen. Idez etiā in infante dicam qui secūdo se obligauerit. nam cum nulla sit non tollitur pza cum non habeat in quem transeat. Quidā tñ dixerunt naturaliter seruū teneri etiā fideiubendo qd falsum est: nam nec als tenet nisi naturaliter cuius occasione tenetur dominus de peculio. at hic non tenet: ut. ff. de pecu. l. iij. s. si filius. r. facta ad hunc. s. ff. de fideius. si ticius. s. huic.

No idē. sed que est rō diuersitatis inter hunc. s. r. superius rñuz: rñ.

qz ibi saltē naturalis obligatio fuit. hic nulla in seruo vt ibi dixim. Item hic id qz pupillus potuit obligari naturaliter r. ciuilitate cū auctoritate tutoris r. per euz. s. creditorē stetit quare sibi imputer: vnde prior actio tollit. r. posterior no manet. seruus autē nullius auctoritate pot obligari ciuilitate: ideoqz non imputat. s. creditor. vnde etiā actio prior durat.

Nullus stipulatus. i. inter rogat. stipulor. n. i. iterogo fm Prisci. sic accipit. ff. de cō di. inde. si no forte. s. si deces.

Nouatio fit. No. b. tria in ra circa nouationem antiquissima. vbi ē si nihil noui interueniret fieret tñ nouatio: vt. ff. de ac. r. ob. obligationum ferre. s. fi. Itē noua vbi nouatio psumptiue fiebat quoties no ui qd interueniret. r. semper intelligebatur hoc agit: vt hic. r. ff. de noua. l. ij. Itē tertia qz hoc expresse dicitur: vt. C. de noua. l. fi. uel dic tñ r. verius duo ē: pmo fiebat si hoc agebat expse uel tacite: ut. ff. c. l. iij. de nouo iure si id exprimitur: vt. j. pri. s. r. in. d. l. obligationis scire noui interueniebat. s. stipulatio penalit. r. facit ad hoc. s. q. mo. test. infra. s. i. r. ff. d. re iudi. l. iij. s. si ex pentione. r. s. sed si pignora.

Quod aut. fa. ff. de noua. quārens.

Nouationem. expresse vel tacite. ac.

Sed cū hoc. itroducebāt r. alij in alijs: vt qz forte aliquid noui in obligatione erat adiectū: vt. s. e. s. sed si eadem.

Constitutio. vt. C. de noua. l. fina.

Accedere. fit tñ eractio tñ semel de eodē: vt. ff. de re iudi. bona fides.

Hoc amplius. Contractus q consensu cōtrahit: cōtrario consensu re non sequuntur dissoluit. b. d. arc.

Que consensu. s. solo. sed q sunt be: rñ. numerant. s. s. obli. ex pnsu. Itē in quibusdam ex maleficio ut nudo consensu etiā tollantur ipso iure. ut in iuriarum. Itē furti r. similes: vt. ff. de pac. si tibi. r. s. quedaz

actio. als non ipso iure tolluntur.

Consensu. s. pacto de no petēdo. s. p excep. vt. ff. de pac. l. si vnus. s. pactus. r. Precio soluto. sed nunquid si partē precij soluit: rñ. non est integra. r. ideo non rescinditur nudo consensu. sed ita demuz si hincinde facta sit retro traditio: vt. C. quando li. ab emp. di. l. i. r. ff. de pac. l. ab emptione. r. est ratio vtrobiqz: qz nil est tam conueniens naturali equitati q eodem genere quodqz dissolui quo ligatum est. ut. ff. de reg. iur. nihil.

Idē dicitur est. ut. s. e. s. r. no. in fi. huius ti. rñ. esse modos per quos tollitur obligatio tā ciuilitate q naturalis ipso iure vt nulle remaneat reliquie per solutionem: ut. s. e. in prin. Itē per acceptilatiōem. ut. s. e. s. itē per acceptilatiōem. Item p nouationem voluntariam. vt. s. e. s. preterea. r. s. priori. s. Itē per nouationem necessariam. ut p sciam r. contestationem litis: ut si alius meo nomine subeat pro me iudiciū animo nouandi r. liberandi me: vt. ff. de noua. l. delegare. s. i. r. l. alia. Item p cōpensationē: vt. j. d. ac. s. pe. r. s. in bonhedei. Itē per delegationem: ut. ff. de noua. l. delegare. i. rñ. Item per confessionem debiti: vt. ff. de fideius. l. si debitori creditor. Item per obligationem consignationez r. depositionem: vt. C. de sol. l. ob signationem. r. etiā ipso iure: vt. ff. de po. l. i. s. si pecuniam. in fi. s. Item per interitum specie: vt. ff. de verb. obli. l. si ex legati. Item maleficio suo moza non precedente. ut per constitutionem. l. Si quis in tantam. uel per edictum diui Marci. vt. C. vnde vi. l. si quis in tantam. r. ff. quod met. causa. l. etat. r. ff. ad. l. iul. de vi pri. l. pe. Item consensu nudo quādoqz: vt in hoc. s. Item nudo pacto: ut in maleficijs. Sed r. in alijs modis tollitur non utraqz. scilicet ciuilitate r. naturalis vt per sententiam: vt. ff. de cō di. inde. l. iul. sed interdum ciuilitate tantum r. remanet naturalis: vt per pactum r. cyrographi redditionem r. iusturandum: vt. ff. de sol. l. stichum. s. naturalis. ipsa etiā ciuilitate sic eliditur: vt non habeat vigorem. j. de excep. s. preterea. Item sunt r. alij modi quibus tollitur obligatio per except. quos habemus. j. de excep. per totum.

Explicit liber tertius.

Incipit quartus.

De obligationibus que ex delictis nascuntur.

De obligationibus que ex delictis nascuntur. Itē continua vt in prin. huius. ti. continetur.

